

บทที่ ๖

สัญลักษณ์และความหมายของกลองกันยาวในวัฒนธรรมคนตรีไทใหญ่ เมืองลีป้อ รัฐชาน

๖.๑ ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ภาพที่ ๑ ผู้วิจัยกับซุ้มประตูรูปทรงกลองกันยาวทางเข้าตำบลน้ำล้น เมืองลีป้อ รัฐชาน

รัฐชานเป็นรัฐหนึ่งในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีวัฒนธรรม ภาษา และประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากชนชาวพม่า เนื่องจากรัฐชานประกอบด้วยชนชาวไทใหญ่ มีเขตการปกครองของตนเองแบ่งออกเป็น ๑๑ เขต ชาวไทใหญ่มีสัญลักษณ์ที่สำคัญทางวัฒนธรรมร่วมกันคือ กลองกันยาว ดังจะพบเห็นการใช้กลองกันยาวเป็นส่วนสำคัญในการตกแต่งสถาปัตยกรรมภายนอกและสถาปัตยกรรมภายในที่สำคัญได้แก่ อนุสาวรีย์กลองกันยาวในเวียงลีป้อ เสาประตูวัด ซุ้มประตูเข้าตำบลน้ำล้น รัฐชาน เป็นต้น

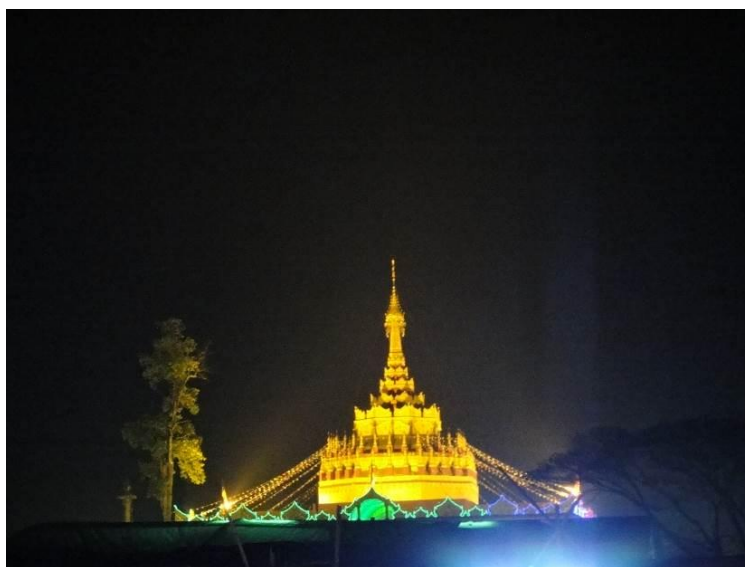
กลองกันยาวเป็นกลองซิ่งหนังวัวของชาวไทใหญ่ มีรูปทรงคล้ายกลองยาวที่พบในภาคกลางของประเทศไทย แต่มีขนาดใหญ่กว่าและยาวกว่ากลองยาวภาคกลาง มีความสูงโดยเฉลี่ย ๑๕ นิ้ว หน้ากลองขนาดประมาณ ๑๑-๑๕ นิ้ว ซิ่งหนังหน้าเดียว ใช้สายสะพายคล้องคอ ตีด้วยมือเปล่าทำจังหวะทั้งมือซ้ายและมือขวา หุ่นกลองทำจากไม้ซ้อ ไม้มะม่วง ไม้ไผ่หรือไม้เนื้ออ่อนที่พบในภาคเหนือของประเทศไทย และรัฐชาน ชาวไทใหญ่มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง มีภาษาพูด ภาษาเขียน และดนตรีที่แสดงออกถึงความเป็นชาวไทใหญ่

กลองกันยาวถือเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ที่สืบทอดและปรากฏอย่างแพร่หลาย กลองกันยาวเป็นเครื่องมือขลุ่ย ใช้ตีประกอบงานบุญ งานปอย งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานรื่นเริง งานแห่ปอยออกหว่า ประกอบฆ้องราวและฉิ่ง กลองกันยาวมีขนาดและสัดส่วนที่แตกต่าง

หลากหลายขึ้นอยู่กับภูมิปัญญาของช่างกลอง ความต้องการของผู้สั่งทำกลอง แต่กลองก้นยาวมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากกลองซิ่งหนังหน้าเดียวทรงถ้วย (Conical Drum) ประเภทอื่นที่พบในภาคเหนือของประเทศไทยและในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เช่น กลองหลวง กลองแอม กลองไอซี กลองยาว เป็นต้น

กลองก้นยาวลักษณะนี้พบอยู่เป็นบริเวณกว้างในพื้นที่ตอนใต้ของประเทศจีน แถบบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนของประเทศไทย (Miller and Williams 1998) และตอนกลางของประเทศไทย ทำให้เกิดความสับสนทางวิชาการและในชุมชนเมื่อต้องการจำแนกลักษณะของกลองขนาดใหญ่ที่มีหางซิ่งหนังหน้าเดียว การศึกษาลักษณะเฉพาะและสัดส่วนของกลองก้นยาวทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องว่าลักษณะของกลองก้นยาวที่เป็นวัฒนธรรมทางดนตรีร่วมกันของชาวไต อันได้แก่ ชาวไทใหญ่ ชาวไทลื้อ ชาวไทเงิน (วสันต์ ปัญญาแก้ว ๒๕๕๕) นั้นมีสัดส่วนที่หลากหลายแต่มีขอบเขตและลักษณะร่วมที่ทำให้เกิดรูปร่างเฉพาะของกลองก้นยาวชาวไทใหญ่ด้วยวิธีการศึกษาขนาดและสัดส่วน การตกแต่งและประดับกลองก้นยาว การสัญลักษณ์รูปร่างในการตกแต่งกลอง การศึกษาวิธีการใช้สีประดับและตกแต่ง การศึกษาชื่อเรียกส่วนต่าง ๆ ของกลองก้นยาว และการศึกษาวัสดุที่นำมาใช้ รวมทั้งการศึกษาความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกลองก้นยาวด้วย

กลองก้นยาวเป็นกลองที่มียังคงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งของชาวจังหวัดราชบุรี ชาวไทใหญ่ตีกลองก้นยาวเพื่อประกอบงานบุญประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเดือนมีนาคมของทุกปี ชาวไทใหญ่ในเมืองสีป้อจัดงานฉลองพระเจดีย์บ่อจู่อย่างครึกครื้นหลายวันติดต่อกัน ในช่วงงานเทศกาลนี้ ชาวไทใหญ่จำนวนอย่างน้อย ๑๐๐,๐๐๐ คนทั่วเมืองสีป้อและจังหวัดใกล้เคียง เช่น แขวงจ้อกแม แต่งกายชุดไทใหญ่ ผู้หญิงนุ่งซิ่นไทใหญ่ ผู้ชายโพกผ้า กลองก้นยาวถือเป็นเครื่องดนตรีที่ขาดไม่ได้ในการประกอบงานบุญของชาวไทใหญ่

ภาพที่ ๒ งานฉลองพระเจดีย์บ่อจู่ เมืองสีป้อ ราชบุรี

ด้วยเหตุดังกล่าว การศึกษาเรื่องความสำคัญ ความหมาย และสัญลักษณ์ของกลองกันยาวในวัฒนธรรมดนตรีชาวไทยใหญ่จึงมุ่งศึกษาเรื่องขนาด สัดส่วน การประดับตกแต่ง การใช้สี และวิธีการเก็บรักษา เพื่อเข้าใจความสำคัญและความหมายของกลองกันยาวในเชิงการศึกษาเครื่องดนตรี เพื่อเป็นเครื่องมือการทำความเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ที่ได้พยายามสืบทอดรักษา ภูมิปัญญาดนตรีไทใหญ่ รัฐชาน เครื่องดนตรีเป็นทรัพยากรวัตถุทางวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนาและสรรค์สร้างขึ้นจากคนในสังคมนั้น ๆ มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละภูมิภาค ถึงแม้จะมีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน หลักฐานสำคัญประการหนึ่งในการยืนยันเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดนตรีที่เป็นรูปธรรมคือ เครื่องดนตรีประจำวัฒนธรรมของชาติพันธุ์นั้น ๆ อีกทั้งยังสะท้อนระบบความเชื่อ โลกทัศน์ และมโนคติของกลุ่มวัฒนธรรม

งานวิจัยเรื่องวัฒนธรรมดนตรีไทใหญ่เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับด้านดนตรีที่มีความสัมพันธ์กับขนบประเพณี พิธีกรรม และความเชื่ออันเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ ผลงานวิจัยจะได้รับการเผยแพร่ไปในสังคมของชาวล้านนา ชาวไทใหญ่ และชาวไทยทุกภูมิภาคในด้านเครื่องดนตรีกลองกันยาวซึ่งเป็นเครื่องดนตรีอันทรงคุณค่าและเป็นความภาคภูมิใจของชาวไทยใหญ่ในรัฐชาน

ถึงแม้ว่าชาวไทยใหญ่ทำการย้ายถิ่นฐานเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทย มีสาเหตุ ๒ ประการด้วยกัน คือ ประการแรก การขาดแคลนที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน รายได้น้อยไม่พอกับการดำรงชีพ ตลอดจนความบีบคั้นทางสังคมและการเมือง ประการที่ ๒ ประเทศไทยมีแหล่งงานมาก มีญาติพี่น้องเพื่อนฝูงตั้งรกรากอยู่ก่อน กอปรกับมีความคล้ายคลึงกันทางภาษาและวัฒนธรรม จึงทำให้ชาวไทยใหญ่สามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว แต่ชาวไทยใหญ่ก็ยังคงไม่ละทิ้งศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม อีกทั้งยังมีการติดต่อสัมพันธ์กับบ้านเกิดเมืองนอน รวมทั้งถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่อย่างเข้มแข็งในชุมชนไทใหญ่ในประเทศไทย โดยมีครูช่างคำ จางยอดเป็นผู้นำที่เข้มแข็งสืบทอดองค์ความรู้อย่างอุทิศตนและมุ่งมั่นในดินแดนบ้านที่ ๒ เพื่อลูกหลานชาวไทยใหญ่จะได้รู้จักศิลปวัฒนธรรมของตนเองถึงแม้ต้องพลัดบ้านพลัดเมือง

เมื่อชาวไทยใหญ่ปรับตัวได้แล้ว มีอาชีพการงานที่มั่นคง จึงตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นชุมชนชาวไทยใหญ่ และยังคงใช้ภาษาที่เป็นของตัวเองทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน จากการศึกษาของสุทัศน์ กันทะมา (๒๕๔๒) พบว่า ชาวไทใหญ่มีลักษณะเด่นที่รู้จักกันดีคือ คำขายเก่ง และเป็นผู้มีศรัทธาแรงกล้าในการทำบุญทำทาน อย่างที่คนเมืองมีคำพูดว่า “กินอย่างม่าน ดานอย่างเงี้ยว” หมายความว่าพม่าถือเรื่องกินเป็นเรื่องสำคัญ ส่วนคนไทใหญถือการทำบุญทำทานเป็นเรื่องยิ่งใหญ่

สุทัศน์ กันทะมา (๒๕๔๒) ยังได้สรุปไว้อีกด้วยว่า กลไกที่ทำให้วัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชนชาวไทยใหญ่คงอยู่นั้นประกอบด้วยครอบครัวทำหน้าที่ถ่ายทอดภาษาพูด แบบแผน ความประพฤติตามวิถีชีวิตแก่ลูก ผู้อาวุโสทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ พระทำหน้าที่ถ่ายทอดศีลธรรมและการศึกษา ผู้ชำนาญการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่าง ๆ เช่น พิธีกรรม ความรู้ทางการช่าง

หัตถกรรม ผู้นำในชุมชนเป็นผู้จัดและสนับสนุนประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน เครือญาติทำหน้าที่สนับสนุนช่วยเหลือในการทำพิธีกรรมต่าง ๆ

ภูมิปัญญาในการสร้างเครื่องดนตรีของชาวไทยใหญ่ได้รับการสืบทอดต่อเนื่องสำคัญประการหนึ่งคือ ความรู้ทางการช่างในการสร้างกลองกันยาว ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน (๒๕๕๓) ได้ศึกษากรรมวิธีการสร้างกลองกันยาวในจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน งานวิจัยชิ้นนี้ถือเป็นงานศึกษาชิ้นสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาความหมายและสัญลักษณ์ของกลองกันยาวในวัฒนธรรมดนตรีชาวไทยใหญ่ในประเทศไทยจนสำเร็จ (พรประพิทร์ เผ่าสวัสดิ์ ๒๕๕๕; ๒๕๕๖; ๒๕๕๗) เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องกับการศึกษากลองกันยาวของชาวไทยใหญ่ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษากลองกันยาวของชาวไทยใหญ่ในด้านสัดส่วน ขนาด และสัญลักษณ์ของกลองกันยาวในมิติเชิงวัฒนธรรมชาวไทยใหญ่จากพื้นที่บ้านเกิดเมืองนอน เพื่อติดตามปรากฏการณ์แบบย้อนรอยตามเส้นทางการเดินทางของกลองกันยาวจากแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงรายเข้าสู่ดินแดนรัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา นอกจากนั้นแล้วการศึกษาดนตรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องดนตรีของชาวไทยใหญ่ยังไม่ปรากฏ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ปิด ถูกจำกัดด้วยสถานะทางการเมือง นักวิชาการโดยส่วนใหญ่ทั้งชาวพม่าและชาวต่างประเทศสามารถเข้าพื้นที่เพื่อทำการศึกษาเฉพาะประวัติศาสตร์การเมืองและดนตรีราชสำนักพม่าเพียงเท่านั้น (Becker 1993; Douglas 2007; Douglas 2009; Garfias 1995; Miller and Williams 1998) งานศึกษาชุดดังกล่าวของนักมานุษยวิทยาทางดนตรีมีความสำคัญในการบูรณาการทำความเข้าใจวัฒนธรรมดนตรีในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ดังนั้น การศึกษาเครื่องดนตรีของชาวไทยใหญ่ในรัฐชานขึ้นนี้จึงเป็นงานศึกษาอีกชิ้นหนึ่งในการทำความเข้าใจระบบความคิดจากวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทยใหญ่ ดินแดนรัฐหนึ่งในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๖.๒ การกำหนดเขตพื้นที่เก็บข้อมูลในเมืองสิป้อ

ในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๗ รัฐ ๗ ภาค รัฐชานถือเป็น ๑ ใน ๗ รัฐ ซึ่งประกอบไปด้วย รัฐกะฉิ่น รัฐกะยา รัฐกะเหรี่ยง รัฐชิน รัฐมอญ รัฐยะไข่ และรัฐชาน ในรัฐชานแบ่งเขตการปกครองออกเป็นตามลำดับชั้นคือ แบ่งออกเป็น แขวง (จังหวัด) เวียง (เมือง) เอื่อง (ตำบล) บ้าน

ในอดีตสิป้อเป็นหัวเมืองใหญ่มีเจ้าฟ้าปกครองตนเองมาแต่ในอดีตดังเช่นเชียงตุง (Sargent 1994; กราดร ๒๕๕๓) ในสมัยเจ้าฟ้าผู้ครองเวียงสิป้อนั้น สิป้อเป็นเมืองที่รุ่งเรืองทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เมืองสิป้อมีประวัติยาวนาน ก่อตั้งมาแต่ในอดีตพร้อมกับการก่อตั้งเมืองนายน แต่ในปัจจุบันนั้น จ๊อกแมได้รับการยกระดับขึ้นให้เป็นศูนย์กลางทางราชการของแขวงจ๊อกแม ดังนั้น เวียงสิป้อจึงขึ้นตรงกับแขวงจ๊อกแมด้วย ตัวอย่างเช่น ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเวียงสิป้อต้องการทำใบขับขี่ จะต้องมาทำใบขับขี่ที่แขวงจ๊อกแม เป็นต้น ผู้วิจัยกำหนดการเก็บข้อมูลใน

พื้นที่เมืองสีป้อ ภูษาน ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวนิช ๒๕๕๗) รวม ๒๑ หมู่บ้าน ๑๐ วัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

๖.๒.๑ ตำบลน้ำล้นเป็นตำบลที่ใหญ่ที่สุดในเมืองสีป้อ อยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองสีป้อ ประกอบด้วย ๑๑ หมู่บ้านในเขตเทศบาล ๕ หมู่บ้านนอกเขตเทศบาล ๗ วัด มีรายละเอียดดังนี้

๖.๒.๑.๑ ผู้วิจัยเดินทางเก็บข้อมูลจากหมู่บ้าน ๘ หมู่บ้าน จากทั้งหมด ๑๑ หมู่บ้านในเขตเทศบาล ดังนี้

- ๑) บ้านมะม่วงหึง
- ๒) บ้านโหยงจ้าง
- ๓) บ้านกองกลาง
- ๔) บ้านป้อกจาน
- ๕) บ้านป้อกห้อง
- ๖) บ้านปางชิม
- ๗) บ้านกุงหย่อง
- ๘) บ้านจิงปาน

๖.๒.๑.๒ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากหมู่บ้าน ๒ หมู่บ้านที่อยู่นอกเขตเทศบาลตำบลน้ำล้น จากทั้งหมด ๕ หมู่บ้าน ดังนี้

- ๑) บ้านปางไเฮ้
- ๒) บ้านหนองเจียว

๖.๒.๑.๓ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากวัดในตำบลน้ำล้นที่มีกลองก้นยาวประจำวัดทั้งหมด ๒ วัด จากทั้งหมด ๗ วัดในตำบลน้ำล้น ดังนี้

- ๑) วัดกลาง
- ๒) วัดห้อง

๖.๒.๒ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากวัดและหมู่บ้านที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของเส้นทางรถไฟเขตตำบลเหล่าขุ่นและตำบลรอบเวียงสีป้อ ๕ หมู่บ้าน ๕ วัด ดังนี้

- ๑) บ้านปางกี้
- ๒) บ้านเหล่าขุ่น
- ๓) บ้านโหมม่อ
- ๔) บ้านจ้ามเผือก

- ๕) บ้านปุงพาน
- ๖) วัดสวนอ้อย
- ๗) วัดก้างหม้อ (พระธาตุบ่อจู้)
- ๘) วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า
- ๙) วัดจองแค (วัดทราย ปือกบ้านหลวง)
- ๑๐) วัดปางนั่ว

๖.๒.๓ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากหมู่บ้านที่อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของเส้นทางรถไฟเขตตำบลในเวียงเมืองสีป่อจาก ๔ หมู่บ้าน ฝั่งทิศตะวันออกของแม่น้ำตูดังนี้

- ๑) บ้านกุงสำ
- ๒) บ้านซบลัง
- ๓) บ้านเวียงเก่า
- ๔) บ้านปางเจ้าเมือง

๖.๒.๔ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากวัดและหมู่บ้านที่อยู่ตำบลรอบเวียง เขตเวียงเก่า ๒ หมู่บ้าน ๑ วัด ที่อยู่ระหว่างแม่น้ำตูดและเส้นทางรถไฟดังนี้

- ๑) บ้านจ้างคำใต้
- ๒) บ้านปือกจาดสู (ในเวียง)
- ๓) วัดโพต้อ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูลทางด้านคนตรีไทใหญ่ วัฒนธรรมไทใหญ่ พระประจำวัด สิลปิน นักดนตรี เจ้าของกลองกันยาว ช่างทำกลองกันยาวดังนี้

- ๑. เจ้าสมพงษ์ อายุ ๖๑ ปี ทายาทผู้มีศักดิ์เป็นหลานสะใภ้ของเจ้าจาแสง เจ้าจาแสงได้ถึงแก่ชีพิตักษัยในราวปี ๑๙๓๐ นอกเวียงสีป่อ และเป็นเจ้าฟ้าผู้ครองนครสีป่อองค์สุดท้าย
- ๒. เจ้าชายอ่อน อายุ ๒๐ ปี เจ้าสำนักคณะศรีทธาบ้านซบลัง เมืองสีป่อ
- ๓. ครูเงินใส อายุ ๗๕ ปี หัวหน้าคณะกลุ่มจงกลางเวียง บ้านกลางเวียง เมืองสีป่อ
- ๔. ครูล่าหู่ อายุ ๘๔ ปี ช่างหุ้มหน้ากลองกันยาว ปือกจาดสู บ้านกางเวียง
- ๕. ครูเมืองจ๋าม อายุ ๕๔ ปี ผู้ใหญ่บ้านโหม่อ ตำบลบ่อจู้ เมืองสีป่อ
- ๖. ครูหม่องจี อายุ ๗๕ ปี หัวหน้าคณะสายเงาแลง คณะลิกเกจาดไต บ้านซบลัง เมืองสีป่อ
- ๗. ครูต่างจายหลวง อายุ ๗๐ ปี อดีตผู้ใหญ่บ้าน บ้านซบลัง เมืองสีป่อ
- ๘. พระอุณาหลังตะยะ อายุ ๗๗ ปี พระประจำวัดโพต้อ
- ๙. นางจางลาย เจ้าของคณะสายเงาแลง คณะลิกเกจาดไต บ้านซบลัง เมืองสีป่อ
- ๑๐. ครูจายก่าหลังวัน หัวหน้าพรรคเสือเผือก เมืองสีป่อ และหัวหน้าคณะลิกเกจาดไตอำฮอมจอมปิ่น

๑๑. นายจายยุ่มวัน อายุ ๓๗ ปี เจ้าของกลองบ้านจ้ามเผือก
๑๒. ครูคำยอด อายุ ๕๕ ปี หัวหน้าคณะกำปั่นกลอง บ้านกุงสำ เจ้าของกลองยอดเมืองเมืองสีป้อ
๑๓. พระเทหวังตะ เจ้าอาวาสวัดก้างหม่อ บ้านบ่อจูง เมืองสีป้อ
๑๔. พระหนันต่ากิตติ อายุ ๖๐ ปี เจ้าอาวาสวัดนาปาง บ้านเหลาขุ่น เมืองสีป้อ
๑๕. ครูปั่นจ๊กตะ อายุ ๕๘ ปี กรรมการวัดก้างหม่อ บ้านบ่อจูง เมืองสีป้อ
๑๖. จายสุปัญญา อายุ ๕๕ ปี เจ้าของกลองหนังเลียงผา บ้านเหลาขุ่น เมืองสีป้อ
๑๗. จายอ้อ อายุ ๔๐ ปี เจ้าของกลองเจ้าเมือง บ้านเหลาขุ่น เมืองสีป้อ
๑๘. จายหลวมอญ อายุ ๕๑ ปี สมาชิกคณะเลิกเจ้าตไตซื่อหมอกก่อนไต เจ้าของกลองหนังเลียงผา
๑๙. พระจันต่าวาระ อายุ ๕๘ ปี เจ้าอาวาสวัดสวนอ้อย บ้านสวนอ้อย เมืองสีป้อ
๒๐. พระเทหวังตะ อายุ ๕๔ ปี เจ้าอาวาสวัดจ้ามเผือก บ้านจ้ามเผือก เมืองสีป้อ
๒๑. ครูแสงทาน อายุ ๕๓ ปี ผู้ใหญ่บ้านกุงสำ ผู้ดูแลกลองยอดเมือง เมืองสีป้อ
๒๒. พระอู่ปั่นดีตะ อายุ ๖๗ ปี เจ้าอาวาสจอยกุง เมืองจ็อกแม พระนักทำกลองกันยาว แขวงจ็อกแม
๒๓. ครูกันตะมา อายุ ๕๘ ปี กรรมการหมู่บ้าน ที่ปรึกษาชุมชนบ้านกุงหย่อง เอื่องน้ำล้นเวียงสีป้อ
๒๔. กำนันส่วยคำ อายุ ๔๐ ปี กำนันป้อกมะม่วงหึ่ง เอื่องน้ำล้น เวียงสีป้อ
๒๕. ผู้ใหญ่บ้านจายวิน อายุ ๔๕ ปี ป้อกโหยงจ่าง เอื่องน้ำล้น เวียงสีป้อ
๒๖. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหลุ่นทุย อายุ ๓๖ ปี ป้อกจาง เอื่องน้ำล้น เวียงสีป้อ
๒๗. จายส่างเอ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อายุ ๗๐ ปี ป้อกหนองเขียว เอื่องน้ำล้น เวียงสีป้อ
๒๘. นางหน่อยหนือ อายุ ๔๓ ปี คหบดี ป้อกจิงปาน เอื่องน้ำล้น เวียงสีป้อ
๒๙. พระกุสระ อายุ ๒๑ ปี พระประจำวัดปางนัว ป้อกปางนัว เอื่องน้ำล้น เวียงสีป้อ

๖.๓ ความเชื่อและขนบปฏิบัติเกี่ยวกับกลองกันยาวของชาวไทใหญ่ เมืองสีป้อ

ชาวไทใหญ่มีศรัทธาในพระบรมพุทธานุศาสนายึดมั่นในการทำบุญและพระศาสนา เมื่อชาวไทใหญ่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ได้รวมตัวกันสร้างวัดของชาวไทใหญ่ จากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า ชาวไทใหญ่ในจังหวัดเชียงรายเก็บรักษากลองกันยาวไว้ที่บ้านของหัวหน้าชุมชนหรือที่เรียกว่า ป้อก ในภาษาไทใหญ่มากกว่าเก็บรักษาไว้ที่วัด ปรากฏการณ์ดังกล่าวแตกต่างจากชาวไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เก็บรักษากลองไว้ที่วัดเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่าเก็บรักษากลองไว้ที่บ้านเป็นจำนวนน้อยมาก ผู้ที่ทำหน้าที่เก็บรักษากลองในจังหวัดเชียงรายเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ หรือเป็นหัวหน้าชุมชน แต่ผู้ที่มี

กลองเก็บรักษาไว้ที่บ้านของชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นเป็นบุคคลที่มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นผู้ที่มีบารมี มิได้เป็นผู้นำชุมชนแต่อย่างใด ดังข้อมูลที่ปรากฏจากการเก็บข้อมูลภาคสนามในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดเชียงใหม่ (พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์ ๒๕๕๕; ๒๕๕๖; ๒๕๕๗)

สำหรับการเก็บรักษากลองกันยาวของชาวเมืองสีป้อ รัฐชาน พบว่า ส่วนใหญ่มักเก็บกลองกันยาวไว้ที่ศาลาประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นศาลาสำหรับเก็บข้าวของเครื่องใช้ประจำหมู่บ้านในการจัดงานปอย ส่วนกลองประจำวัดในเมืองสีป้อนั้นพบว่า มีอยู่น้อยกว่าในชุมชนของชาวไทใหญ่ในประเทศไทย เช่น ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นพบว่า ทุกวัดมีกลองกันยาวประจำวัด ส่วนการมีกลองกันยาวประจำบ้านหรือเป็นของส่วนตัวที่บ้านนั้นก็พบว่ามีอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่กลองกันยาวเป็นของชุมชนที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน ชาวไทใหญ่เชื่อว่า กลองกันยาวเป็นของสูง เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ของมงคล ดังที่ครูกันตะมาได้กล่าวถึงความ เป็นสิริมงคลแก่เจ้าของบ้านและหมู่บ้านที่มีกลองกันยาวไว้ดังนี้ว่า

กลองกันยาวนั้นเป็นของสูง เป็นกลองรัตนตรัย เป็นสิ่งมงคลให้กับบ้าน หากมีไว้ประจำหมู่บ้านก็ทำให้สังคมนั้นร่มเย็น เป็นมงคลกับหมู่บ้าน ทุกบ้านทุกคน เพราะกลองกันยาวเป็นของส่วนกลาง ความเป็นมงคลจึงเกิดขึ้นกับทุกคน ทว่าทั้งหมู่บ้าน เราเชื่อกันเช่นนี้มา (กันตะมา, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

เมื่อเจ้าของบ้านหรือหัวหน้าหมู่บ้านได้กลองกันยาวมาแล้วจะต้องทำพิธีในการเชิญกลองกันยาวเข้าหมู่บ้าน หรือการเชิญกลองกันยาวขึ้นบ้าน ถ้าหากว่าเป็นกลองส่วนตัวของบ้าน ในการทำพิธีเชิญนั้น ครูกันตะมาได้อธิบายไว้ดังนี้ว่า

การทำพิธีเชิญจะต้องใช้ดอกหญ้าเงิน ดอกหญ้าทอง ขอพรเพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่เราทุกบ้าน มองก็นำมาตีด้วย ถ้าเป็นการยกกลองกันยาวขึ้นบ้านลูกใหม่ ให้ถอยหลังขึ้นบ้าน เพื่อให้เสียงออกมาจากกันกลองนั้น ประพรมด้วยเสียงกลองที่ออกมาจากกันกลองไปทั่วบ้าน (กันตะมา, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

เนื่องจากกลองกันยาวเป็นของสูง เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และชาวไทใหญ่ให้ความเคารพกลองกันยาว จึงมีขนบปฏิบัติและความเชื่อเกี่ยวกับกลองกันยาวดังที่ครูกันตะมาได้อธิบายไว้ดังนี้ว่า

ชาวไทใหญ่จะไม่ข้ามกลองกันยาวโดยเด็ดขาด ไว้ที่ต่ำก็ไม่ได้ ไม่ไว้ได้บันได ผูกไว้กับเสาบ้าน ไม่ไว้ได้บันได และควรมีกลองกันยาวประจำหมู่บ้าน ประจำวัด ประจำบ้านของเรา ไม่ควรชนกลองเคลื่อนย้ายไปไหนมาไหน จะเอาไว้ที่ ไปตีอีกที่หนึ่งก็ต้องดูแลและเชิญกลองไปด้วยขันดอกลอยน้ำส้มป่อย กลองบางลูกก็ชอบน้ำหอม

(กันตะมา, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๓ เจ้าสมพงและผู้วิจัยภายในหอดะวันออก เรือนเจ้าเมืองสีป้อ รัฐชาน

เจ้าสมพง ปัจจุบันอายุ ๖๑ ปี ทายาทผู้มีศักดิ์เป็นหลานสะใภ้ของเจ้าจาแสง เจ้าฟ้าผู้ครองนครเมืองสีป้อองค์สุดท้าย ได้กล่าวถึงกลองกันยาวในราชสำนักและความสัมพันธ์ระหว่างราชสำนักและสมาชิกในชุมชนไว้ว่า

ปัจจุบันในหอดะวันออกไม่มีกลองกันยาว และในอดีตเราไม่เก็บกลองกันยาวประจำหอเจ้าฟ้า เพราะว่ากลองเป็นเรื่องของสมาชิก เป็นเรื่องของชุมชน เป็นเรื่องของหมู่บ้าน เมื่อถึงเวลาหน้างานปอย เช่น งานปอยออกหว่า คณะกลองจากหมู่บ้านในเมืองทุกคณะ จะมารวมกันหน้าหอเจ้าฟ้า ตีกลอง ผลัดกันตีไปที่ละกลุ่ม เมื่อเจ้าฟ้าดูใจเสียงกลองของคณะใด ก็จะให้รางวัล เมื่อตอนเด็ก ๆ ยังจำได้เพราะว่านั่งใกล้เจ้าพ่อ คอยนั่งฟังกลองกันยาวกับเจ้าพ่อที่หอเมืองใหญ่ของเจ้าเสื่อหม่มของเมืองแสนหวิก็เหมือนกัน เมื่อใครชนะ บางครั้งเจ้าพ่อก็จะสร้างกลองให้เป็นกลองประจำหมู่บ้าน เพราะว่าปัจจุบันเยาวชนให้ความสนใจกับความสมัยใหม่ นิยมสื่อที่ทันสมัย กลองกันยาวปัจจุบันจะพบในหมู่บ้านรอบนอกมากกว่าในเมือง

(เจ้าสมพง, สัมภาษณ์, ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๓)

เจ้าสมพงกำเนิดในเมืองแสนหวิ เป็นธิดาของเจ้าเสื่อหม่ม ผู้ครองนครเมืองแสนหวิ ปัจจุบันเป็นผู้ดูแลหอดะวันออก เรือนของเจ้าจาแสงแห่งเมืองสีป้อ ได้อธิบายถึงทำนองและลักษณะของกลองกันยาวที่มีทำนองเฉพาะสำหรับการฟ้อน โด การฟ้อนนก การฟ้อนแห่เครื่องไทยทาน ฆ้องงานบุญ ประเภทต่าง ๆ ด้วยว่าในอดีตนั้นแต่ละทำนองมีลักษณะเฉพาะสำหรับแต่ละงาน

จากการเก็บข้อมูลกลองกันยาวในรัฐชาน โดยเฉพาะในเมืองสีป้อนี้พบข้อสังเกตว่าไม่มีกลองกันยาวเก่าหรือกลองกันยาวชำรุดเก็บไว้ หากพบก็เป็นจำนวนน้อยมาก กลองกันยาวที่เก่ามากหรือมีอายุมาก ๑๐๐ ปีและชำรุดแล้วนั้นหาไม่พบ แตกต่างจากกลองกันยาวที่ชำรุดแล้วในเชียงใหม่ เชียงราย

และแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะในแม่ฮ่องสอนพบกลองกันยาวที่สวองามแต่ชำรุดเป็นจำนวนมาก ได้รับความเก็บรักษาไว้ในวัด แต่รัฐชานนั้นพบเป็นจำนวนน้อยมาก จะพบแต่เพียงกลองกันยาวที่อยู่ในสภาพที่ดี ใหม่ พร้อมใช้งาน เนื่องจากชาวไทยใหญ่ในเมืองสีป้อ รัฐชานมีความเชื่อว่า กลองกันยาวที่ชำรุดแล้วไม่เก็บไว้ แต่นำไปทำพิธีและเผาทิ้ง ดังที่ครูกันตะมาได้อธิบายไว้ดังนี้ว่า

ถ้ากลองพัง เก่าแล้ว ซ่อมไม่ได้ก็เอาไปเผาทิ้ง ไม่เก็บไว้ ด้วยความเชื่อว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ การเก็บไว้ไม่ทำอะไร ถือว่าไม่คู่แล ก็เผาเลย ไม่เก็บไว้
(กันตะมา, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

ต่างเอ ผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองเขียว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้ออธิบายการเก็บรักษากลองกันยาวที่ชำรุดแล้วเช่นกันกับที่ครูกันตะมาได้อธิบายไว้ข้างต้น ต่างเอได้อธิบายไว้ดังนี้ว่า

กลองที่เสียแล้ว พังแล้ว ก็เผาไป ไม่เก็บไว้ มีของที่เก่าที่เสียก็เผาเสีย ไม่เก็บเพราะว่ากลองที่เก่าก็เหมือนคน เมื่อร่างกายพังไปแล้ว เราก็เผาและหากลองใหม่
(ต่างเอ, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

๖.๔ ส่วนประกอบของกลองกันยาวและการสร้างกลองกันยาว เมืองสีป้อ รัฐชาน

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในเมืองสีป้อ สามารถสรุปได้ว่า กลองกันยาวมีส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้

๑. หน้ากลองทำจากหนังสัตว์ซึ่งหน้ากลอง กลองกันยาวมีหน้าเดียว
๒. จ่ากลองคือข้าวเหนียวบดนำมาติดหน้ากลอง
๓. หูหึ่งคือส่วนที่ทำจากหนังสัตว์สำหรับร้อยสายสะพาย
๔. สายดึงหรือเรียกว่า สายดึงเร่งเสียง หรือเป็นที่รู้จักในภาคกลางว่า หน้าเรียดหรือหน้าชัก
๕. ไทกลองคือส่วนบนของกลอง ซึ่งหนังสัตว์ทำหน้ากลอง
๖. ข่วยกลองทำจากหวาย หรือขดลวดที่แข็งแรงสำหรับชิงสายดึงเร่งเสียง
๗. สันข่วยคือขอบข่วยกลอง
๘. คอกกลองคือฐานไทกลองที่ทอดลงมาส่วนล่างของกลอง
๙. ก้นก็คือนริเวณลำโพงหรือปลายที่บานออกเป็นวงกลมของกลองกันยาว
๑๐. ลูกแก้วคือรอยวงกลมที่เกิดจากการบากบนหางกลองเพื่อกันไม่ให้ลื่นหลุดมือจากหางกลอง
๑๑. สายสะพายทำจากผ้าดิบเพื่อสะพายบนไหล่เวลาเดินตีกลองในขบวนแห่กลองกันยาว
(ล่าหู่, สัมภาษณ์, ๘ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๔ ครูล่าหู่ ช่างทำกลองหนังเลียงผา

ครูล่าหู่ อายุ ๘๔ ปี ครูล่าหู่เป็นช่างทำกลองก้นยาวท่านเดียวที่พบในเมืองสีป้อ ในการทำกลองตามขั้นตอนที่กล่าวไว้ในลำดับต่อไป ครูล่าหู่ใช้เวลาทั้งหมด ๓-๔ วัน ปัจจุบันครูล่าหู่ทำงานกับคณะกรรมการของกลางเวียง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๓๐๐ หมู่ ๑๐ ป้อมกั้นจาด ตำบลรอบเวียง เมืองสีป้อ

ขั้นตอนการสร้างกลองก้นยาวของคุณครูล่าหู่ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ครูล่าหู่อธิบายไว้ดังนี้

ขั้นตอนแรก การสร้างกลองก้นยาว นำหนังเลียงผามา ๑ ผืน ตากแห้ง แล้วนำจี๊เข้ามาโปรยเพื่อตั้งขนออก หลังจากนั้น เอากระบอกไม้ไผ่มา โถงหนังเลียงผาแล้ว โถงขนออกให้เกลี้ยง

ขั้นตอนที่ ๒ นำหนังหน้ากลองมาวัดขนาดบนหนังเลียงผา ชีคเส้นด้วยดินสอ แล้วตัดหนังเป็นวงกลม นำกระบอกไม้ไผ่มาคลึงบนแผ่นหนังให้หนังนึ่ม แล้วนำกระบอกมาขูดหน้าหนังให้บางลงและเรียบเสมอกัน

ขั้นตอนที่ ๓ หลังจากเย็บริมและเจาะรูด้วยเหล็กปลายแหลม ให้ร้อยหน้ากลองด้วยหนังเรียดที่ทำจากหนังลูกวัว เรียกสายคึงหนังวัว

ขั้นตอนที่ ๔ นำหนังที่ได้มาหุ้มไหกลอง แล้วนำสายคึงหนังหุ้มกลองให้ตึงและได้เสียงที่ต้องการ

(ล่าหู่, สัมภาษณ์, ๕ มีนาคม ๒๕๕๖)

การติดจำกลองของครูล่าหู่แตกต่างจากครูกลองก้นยาวท่านอื่นในรัฐชาน และท่านครูกลองก้นยาวชาวไทใหญ่ที่พบในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน ครูล่าหู่ติดจำกลองก้นยาวเป็นรูปวงกลมและเว้นช่องว่างตรงกลางไว้ แตกต่างจากการติดจำกลองของชาวไทใหญ่คนอื่นที่ติดจำกลองเต็มวงกลมทั้งหมด การติดจำกลองที่เว้นวงกลมไว้ตรงกลางนั้นเป็นลักษณะการติดจำกลองของชาวไตซอน

ภาพที่ ๕ ครูล่าหู่ตักแป้งและติดจำกลองก้นยาวให้คณะกลองก้นยาวของกลางเวียง

ภาพที่ ๖ การติดจำกลองก้นยาวของชาวไตซอน

ภาพที่ ๗ การติดจำกลองก้นยาวเมื่อเสร็จแล้วเป็นวงกลม

ภาพที่ ๘ การติดจำกลองก้นยาวที่เว้นช่องว่างตรงกลางของชาวไตซอน

ภาพที่ ๕ การตีกลองสั้นบนจำกลองของกลองกันยาวไตซอน

ครูคำหู่และพี่น้องคณะกลองกันยาวของกลางเวียงนั้นอพยพมาจากเมืองไตซอนตั้งแต่อายุ ๑๕ ปี เข้ามาอาศัยอยู่ในรัฐชาน เมืองไตซอน หรือเมืองซอนเป็นชาวไตใหญ่ในเมืองยูนนาน เมื่อเดินทางมา รัฐชานจึงได้ตั้งรกรากในเมืองสีป้อ และมีคณะกลองยาวเป็นของตนเองมีชื่อว่า คณะจงกลางเวียง มี ครูจางลายเป็นหัวหน้าคณะ ปัจจุบันคณะจงกลางเวียงตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๓๐๐ หมู่ ๑๐ ป้อมันจ๊าด ตำบลรอบเวียง เมืองสีป้อ

๖.๕ วัสดุที่ใช้สร้างกลองกันยาว

จากการเก็บข้อมูลในเมืองสีป้อ ครูช่างคำ จางยอดได้อธิบายว่า ชาวไตใหญ่ในรัฐชานใช้ไม้ที่ พบทั่วไปและพันธุ์ไม้มงคลต่าง ๆ ในการสร้างกลองทั้งหมด ๘ ชนิดดังนี้

๑. ไม้ซ้อเป็นไม้เนื้ออ่อน แปลว่าอาศัยอยู่หรือซ่อนอยู่
๒. ไม้กางเป็นไม้มงคล เป็นไม้กินยอดไม่ได้ กินหนังก็ไม่ได้ แต่คำว่า กาง แปลว่าปราศจาก
๓. ไม้ผักกุ่มเป็นไม้กินยอด ใช้ทำอาหารในวันปีใหม่ วันสงกรานต์ เช่น ผักกุ่มดอง ยอดนำมา ทำแกง มีความหมายว่าจะคุ้มกันตลอดปี
๔. ไม้ฝางเป็นไม้มงคล เนื้อแข็ง เป็นไม้สมุนไพรรักษาฝี
๕. ไม้ตีนเป็ดหรือต้นพญาสัตบรรณ เป็นไม้สมุนไพรรักษาฝี
๖. ไม้มะเหล็งกะเป็นไม้สมุนไพรรักษาฝี ลำต้นไม้ใหญ่มาก เป็นไม้มงคล
๗. ไม้ตองเป็นไม้เนื้ออ่อน พบทั่วไป ไม่มีความหมาย
๘. ไม้สูงเป็นไม้มงคล

(ต่างคำ จางยอด, สัมภาษณ์, ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๓)

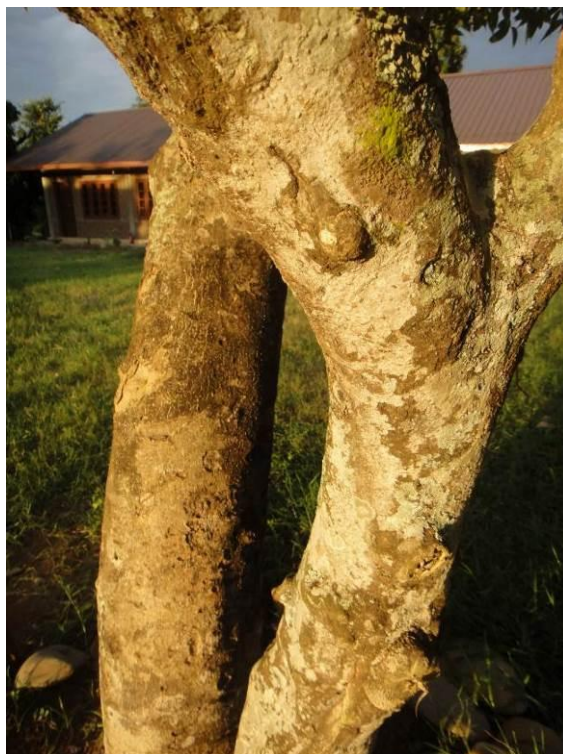
ผู้วิจัยพบพันธุ์ไม้สำคัญในเมืองสีป้อ รัฐชาน ๓ ชนิดที่สามารถบันทึกลักษณะลำต้น กิ่ง และใบ
คือ ไม้สูง ไม้ฝักกุ่ม ไม้มะเหล็งก๊ะ

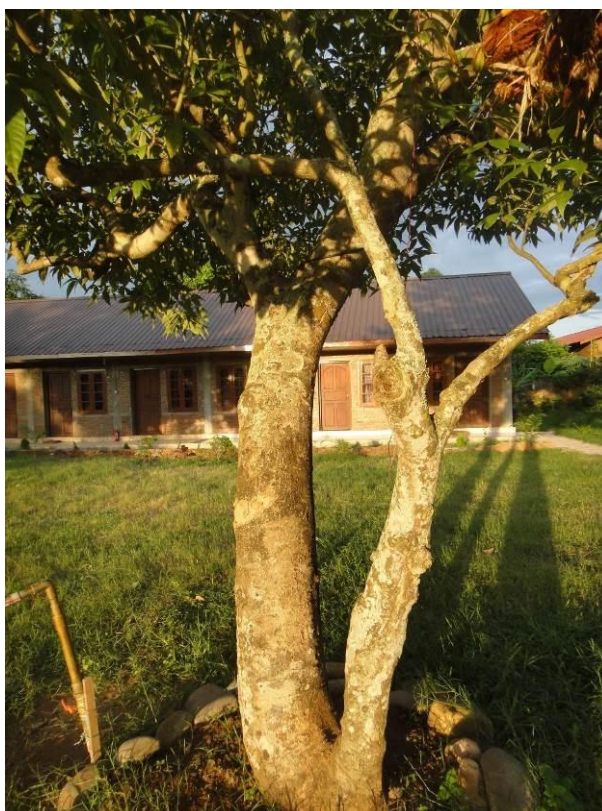
ภาพที่ ๑๐ ต้นฝักกุ่ม

ภาพที่ ๑๑ ใบฝักกุ่ม ๓ ใบ

ภาพที่ ๑๒ เปลือกต้นฝักกุ่ม

ภาพที่ ๑๓ กิ่งและใบต้นฝักกุ่ม

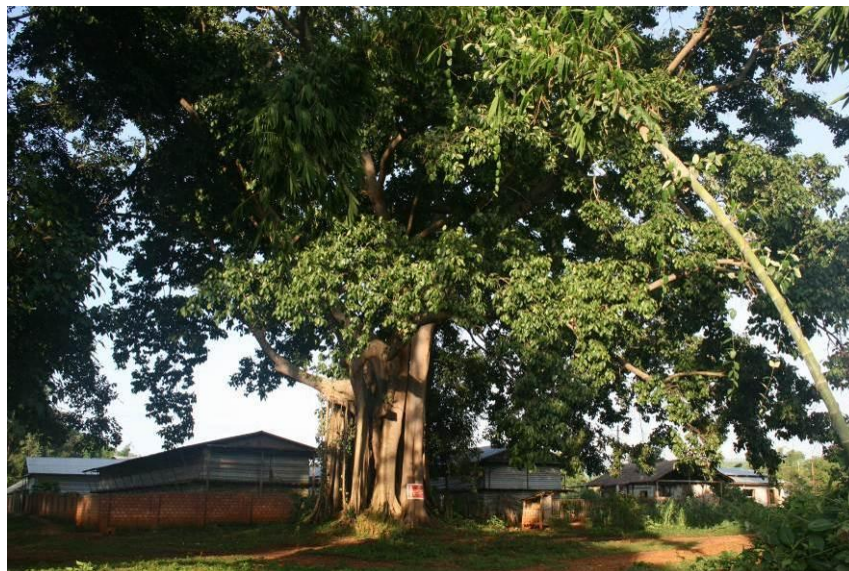
๖.๕.๑ ลักษณะสำคัญของต้นสูง

ไม้สูงเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ พบมากในแขวงจ้อกแม เป็นต้นไม้ยืนต้น ชาวไทใหญ่เชื่อว่า ไม้สูงเป็นไม้มงคล มักปลูกเพื่อกำหนดแนวเขตและเพื่อความเป็นมงคลให้กับการตั้งบ้านเรือน เมื่อปลูกต้นไม้สูงแล้ว จะไม่ตัดหรือโค่นต้นไม้ สำหรับต้นไม้สูงที่พบบริเวณลานหลังวัดจอยกุง แขวงจ้อกแม นั้น มีกระจายอยู่ ๖ ต้น แต่ละต้นมีขนาดใหญ่ แผ่กิ่งก้านปกคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง ยืนต้นสูง ๕-๘ เมตร

การเลือกและตัดไม้สูงเพื่อทำกลองกันยวนนั้น ช่วงทำกลองกันยวนเลือกใช้เฉพาะส่วนที่เป็นรากไม้ที่งอกจากกิ่งไม้ลงมาในแนวตั้ง ช่วงทำกลองกันยวนชาวไทใหญ่จะไม่ตัดกิ่งไม้ ไม่โค่นต้นไม้ ดังที่ครูต่างคำ จางยอดได้อธิบายไว้ดังนี้ว่า

คนแถวนี้จะไม่ตัดไม้ ไม่โค่นต้นไม้ แต่มีคนหนึ่งในหมู่บ้านของผมที่ไม่เชื่อ เขาจะตัดไม้ ออก เพราะวกิ่งไม้ล้มเข้าไปในที่ของเขา ชาวบ้านจึงถามว่า ต้นไม้นี้มาก่อน หรือว่าล้มไ้มาก่อน เขาก็ไม่ฟัง ตัดกิ่งไม้ออกไปบ้าง จึงโดนชาวบ้านสาปแข่งกัน ต้นสูงนี้เขาเชื่อกันว่าศักดิ์สิทธิ์ ก่อนจะตัดต้องมีพิธีขอตัดไม้ ต้นไม้ที่เราเห็นนี้น่าจะอายุ ๓๐๐-๔๐๐ ปีแล้ว ส่วนที่เป็นรากใช้ทำกลองกันยวนได้

(ต่างคำ จางยอด, สัมภาษณ์, ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๑๔ ต้นสูง บริเวณวัดจอยกุง เมืองจ้อกแม

ภาพที่ ๑๕ รากไม้ต้นสูง

ภาพที่ ๑๖ ใบต้นสูง

๖.๕.๒ ลักษณะสำคัญของต้นมะเหล็งกะ

ต้นมะเหล็งกะเป็นพันธุ์ไม้อีกชนิดหนึ่งที่พบในรัฐชาน ชาวไทใหญ่นิยมนำมาทำเป็นหุ่นกลอง ก้นยาว เนื่องจากให้เสียงดี มีน้ำหนักเบา ครูสว่างคำ จางยอดได้อธิบายลักษณะสำคัญของไม้มะเหล็งกะไว้ดังนี้ว่า

สำหรับชื่ออีกชื่อหนึ่งนั้นเป็นที่รู้จักกันในนามไม้หมากลิ้น ลักษณะลำต้นมีเปลือกสีเขียว มีฝักสีเขียว ฝักนำมารับประทานได้ ทานตอนฝักยังอ่อน ๆ นำมาหั่นแล้วคั้นกับน้ำเกลือ หรือนำมาผัดกับกุ้งแห้ง มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า หมากลิ้นช้าง มะลิ้นไม้ เปลือกเป็น สมุนไพร ผมรู้จักตั้งแต่เด็ก ตอนเด็กไปหาเปลือกต้นมะเหล็งกะเพื่อนำมาทำยารักษา โรคกระเพาะ แก้ปวดท้อง ผสมกับขมิ้นชัน จิง และเปลือกไม้มะเหล็งกะ มีเกลือด้วย เอามาบดเป็นผงผสมสมุนไพรหอมเป็นเส้นยาวคล้ายวานิลลา

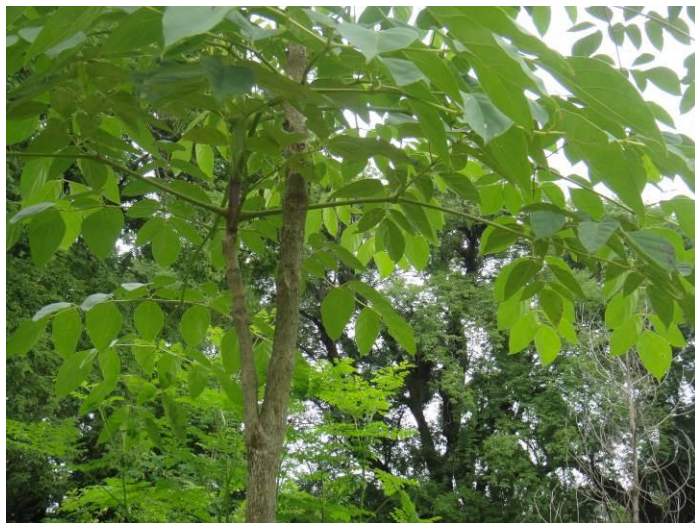
(ต่างคำ จากยอด, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๑๗ ลำต้นและต้นมะเหล็งกะ

ภาพที่ ๑๘ เปลือกต้นมะเหล็งก๊ะ

ภาพที่ ๑๙ กิ่งและใบต้นมะเหล็งก๊ะ

ภาพที่ ๒๐ ไบมะเหล็งกะ

ในเมืองสีป้อ ผู้วิจัยพบกลองกันยาว ๑ ใบทำจากไม้มะเหล็งกะ ซึ่งเป็นกลองที่พบที่บ้านลุงสำใน เวียงสีป้อ คณะกลองของครูคำยอดได้นำกลองกันยาวลูกนี้ พร้อมด้วยสมาชิกในวงจำนวน ๕๒ นำมา ออกแสดงในงานกำปั่นกลอง (งานรำวง) เพื่อร่วมฉลองงานพระราชูปถัมภ์ ในปีที่พุทธศักราช ๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗ จากการสัมภาษณ์ครูคำยอด อายุ ๕๒ ปี เจ้าของกลองกันยาว ไม้มะเหล็งกะ ได้อธิบายที่มาประวัติของกลองกันยาวใบนี้ว่า

กลองกันยาวใบนี้ชื่อว่ากลองยอดเมือง สร้างโดยเจ้าเมืองสีป้อ มีอายุกว่า ๑๐๐ ปี ท่านได้ มอบให้กับ ป้าของเรา ท่านเจ้าขุนแจ่มอบกลองใบนี้ไว้ให้ (คำยอด, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๒๑ กลองยอดเมือง บ้านเหล่าซุ่น เวียงสีป้อ รัฐชาน

๖.๖ ขนาดและสัดส่วนของกลองกันยาว

๖.๖.๑ กลองกันยาวในเขตตำบลน้ำล้น

๖.๖.๑.๑ กลองกันยาวบ้านมะม่วงหึง

ภาพที่ ๒๒ บ้านกำนันส่วยคำ บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

บ้านมะม่วงหึงเป็นชุมชนนอกเขตเทศบาลตำบลน้ำล้น มีกลองกันยาว ๒ ใบอยู่ที่บ้านกำนันส่วยคำ กำนันส่วยคำเป็นผู้นำชุมชน โดยมอบหมายให้นายนาง น้องสาวของภริยากำนันส่วยคำ เป็นผู้ดูแลรักษากลองคู่นี้ของหมู่บ้าน

ภาพที่ ๒๓ นายนาง ผู้ดูแลกลองกันยาวบ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

นายนางได้อธิบายถึงความเป็นสิริมงคลและศรัทธาในการดูแลเก็บรักษากลองกันยาวไว้ดังนี้ว่า
 กลองเสียงใหญ่ เสียงเล็ก ชอบมาก ถ้ามีกลองในบ้าน แล้วเหมือนเอาเงินเอาทองมากอง
 ในบ้าน โหม่งก็ดีที่สุด กลองก็ดี ทั้ง ๒ ใบนี้ซื้อมาจากเมืองนาคาย เหมือนกองเงิน กองคำ
 ของบ้าน

(นายนาง, สัมภาษณ์, ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

กลองกันยาวถือเป็นของมงคลทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลในบ้าน ชาวไทใหญ่ถือว่า กลองกันยาวเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวไทใหญ่ให้ความเคารพนับถือและดูแลกลองกันยาวเป็นอย่างดี ชาวไทใหญ่เชื่อว่า กลองกันยวนำความเป็นมงคลมาสู่บ้านที่อยู่อาศัย ปกป้องรักษาให้พ้นภัย ปราศจากอันตราย ให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่บ้านและสังคม

ภาพที่ ๒๔ กลองก้นยาวใบที่ ๑ ของกำนันส่วยคำ บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

กลองก้นยาวใบที่ ๑ วัดขนาดหน้ากลองได้ ๑๔ นิ้ว ใหญ่กลองยาว ๒๕ นิ้ว ถือว่าเป็นกลองขนาดใหญ่ เส้นผ่านศูนย์กลางฐานก้นก็ขนาด ๑๘ นิ้ว เส้นรอบเอวกลองวัดได้ ๑๗ นิ้ว โดยเฉพาะเอวกลอง ถือว่ามีขนาดใหญ่ กลองใบนี้สูงถึง ๘๔ นิ้ว กลองใบนี้ทำสีดำทั้งลูก เฉพาะฐานกลองและปลายหางกลองทาสีแดง คาดว่า บริเวณเอวกลองทาสีแดงด้วย แต่เนื่องจากกลองมีอายุมาก สีจึงหลุดลอกไป สายดึงเร่งเสียงทำจากหนังวัว เล็บช้างไม่มีการตกแต่ง ขวดยกลองทำจากหวาย รายละเอียดขนาดและสัดส่วนกลองก้นยาวใบที่ ๑ มีดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๔
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๘
ความสูงของไทรกลอง	๒๕
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๗
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๔
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๘
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๕๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๘๔

ภาพที่ ๒๕ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๑ ของกำนันส่วยคำ บ้านมะม่วงหึ่ม ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๒๖ การร้อยสายตึงเร่ียงกับหูหึ่งกลองก้นยาวใบที่ ๑ ของกำนันส่วยคำ บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๒๗ เล็บซ้างและช่วยกลองก้นยาวใบที่ ๑ ของกำนันส่วยคำ บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

จากภาพเล็บซ้างของกลองก้นยาวใบที่ ๑ ไม่มีการตกแต่ง แต่เล็บซ้างถูกบากที่ปลายเล็บซ้างเพื่อฝังให้ช่วยกลองที่ทำจากหวายยึดอยู่กับเล็บซ้าง และตอกตะปูตรึงช่วยกลองบนเล็บซ้างเพื่อความแข็งแรงอีกครั้งหนึ่ง ถือว่าเป็นลักษณะพิเศษของกลองใบนี้ เนื่องจากช่วยกลองมักจะซ่อนอยู่ใต้เล็บซ้าง เพื่อป้องกันมิให้สายตึงเร่ียงหย่อนตัวและเคลื่อนหลุดจากการยึดไว้ที่ฐานไหกลองย้อนกลับไป ที่หน้ากลอง

ภาพที่ ๒๘ เวกลองกันยาวใบที่ ๑ ของกำนันส่วยคำ
บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๙ การบากลูกแก้วลองกันยาวใบที่ ๑ ของกำนันส่วยคำ
บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๓๐ ก้นกึ่งกลองก้นยาวใบที่ ๑ ของกำนันส่วยคำ บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

กลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดขนาดหน้ากลองได้ ๑๐ นิ้ว ไทกลองยาว ๒๒ นิ้ว ถือว่าเป็นกลองขนาดปานกลาง เส้นผ่านศูนย์กลางฐานก้นกึ่งขนาด ๑๓ นิ้ว เส้นรอบเวกกลองวัดได้ ๑๕ นิ้ว กลองใบนี้สูง ๗๐.๕ นิ้ว กลองใบนี้ทำสีดำทั้งลูก เฉพาะฐานกลองและเล็บข้างมีการทาสีตกแต่งเพิ่มเติมด้วยสีเหลือง สลับแดง และเวกกลองทาสีแดงคาดแถบสีเหลือง รายละเอียดขนาดและสัดส่วนกลองก้นยาวใบที่ ๒ มีดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๐
ความยาวเส้นรอบไทกลอง	๓๗
ความสูงของไทกลอง	๒๒
เส้นรอบวงฐานไทกลอง	๒๐.๕
เส้นรอบวงเวกกลอง	๑๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๕.๗
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๓
ความยาวจากฐานไทกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๘.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๖๐.๕

ภาพที่ ๓๑ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๒ ของกำนันส่วยคำ บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๓๒ การร้อยสายดึงแรงเสียงกลองกันยาวใบที่ ๒ ของกำนันส่วยคำ บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๓๓ เล็บช้างและขวยกลองกันยาวใบที่ ๒ ของกำนันส่วยคำ บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๓๔ เอวกลองกันยาวใบที่ ๒ ของก้านส่วยคำ บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีปอ

ภาพที่ ๓๕ การบากร่องรอยลูกแก้วกอลงกันยาวใบที่ ๒ ของก้านส่วยคำ บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีปอ

ภาพที่ ๓๖ ก้นกึ่งกอลงกันยาวใบที่ ๒ ของก้านส่วยคำ บ้านมะม่วงหึง ตำบลน้ำล้น เมืองสีปอ

๖.๖.๑.๒ กลองกันยาวบ้านโฮ่งจ่าง

ภาพที่ ๓๗ ทางเข้าบ้านโฮ่งจ่าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

บ้านโฮ่งจ่างเป็นชุมชนในเขตเทศบาลตำบลน้ำล้น หมู่บ้านนี้เก็บรักษาolongกันยาวไว้ที่ศาลาเก็บสิ่งของส่วนกลางของหมู่บ้าน โดยมีผู้ใหญ่บ้านป๊อกโฮ่งจ่างชื่อ จายวิน อายุ ๔๕ ปี รับผิดชอบเป็นผู้ดูแลและเก็บรักษาสิ่งของประจำหมู่บ้านป๊อกโฮ่งจ่าง ป๊อกโฮ่งจ่างมีกลองกันยาวประจำป๊อกทั้งหมด ๓ ใบ มีขนาดต่างกันแต่มีเส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลองขนาดใกล้เคียงกันคือ ขนาด ๑๒-๑๓ นิ้ว

ภาพที่ ๓๘ ศาลากลางของหมู่บ้านสำหรับเก็บสิ่งของทำบุญส่วนรวม

ภาพที่ ๓๕ ผู้ใหญ่บ้านป๊อกโฮ่งจ้าง ผู้ดูแลรักษากลองกันยาวศาลาของหมู่บ้าน

กลองกันยาวประจำป๊อกโฮ่งจ้างนั้นผูกติดไว้กับเสาของศาลาเก็บของ ภายในศาลาเก็บของ ประกอบด้วย ข้าวของเครื่องใช้สำหรับการจัดงานปอยต่าง ๆ เช่น กระทะขนาดใหญ่จำนวน ๖ ใบ กว่าอยู่บนเตา เมื่อถึงเวลางานปอย ผู้หญิงในหมู่บ้านมารวมตัวกันเพื่อทำกับข้าว นอกจากนี้ยังมีถ้วย ชาม ตะหลิว เครื่องใช้ในครัวต่าง ๆ สำหรับจัดงาน รวมทั้งโต๊ะกลม สำหรับจัดงานของหมู่บ้าน

ภาพที่ ๔๐ กระทะส่วนกลางของหมู่บ้าน

ภาพที่ ๔๑ ถ้วยชามเครื่องครัวของหมู่บ้าน

ภาพที่ ๔๒ กลองกันยาว ๓ ใบของหมู่บ้าน

จากการเก็บข้อมูลพบว่า ป๊อกลงโฮ่งจ้างมีความเข้มแข็งของชุมชน สะท้อนภาพชีวิตของชุมชนชาวไทใหญ่ที่อยู่รวมกัน การร่วมแรงร่วมใจกัน จัดหาข้าวของเครื่องใช้สำหรับส่วนกลาง และมีความเข้มแข็งของคณะกรรมการบริหาร ป๊อกลงในการบริหารจัดการทรัพยากร ความไว้วางใจในการมอบหมายบุคคลรับผิดชอบดูแลของส่วนรวมร่วมกัน รวมทั้งเครื่องดนตรีที่เป็นของส่วนกลาง เช่น กลองกันยาว

กลองกันยาวใบที่ ๑ มีขนาดใหญ่ที่สุด ถึงแม้ว่าหน้ากลองขนาด ๑๓ นิ้ว แต่ใ้กลองยาวถึง ๒๕.๕ นิ้ว มีเส้นรอบเอวกลองวัดได้ ๑๖.๕ นิ้ว รวมความยาวของกลองกันยาวทั้งใบตั้งแต่หน้ากลองจนถึงฐานกันก็วัดความยาวทั้งสิ้นได้ ๘๒ นิ้ว

ภาพที่ ๔๓ กลองก้นยาวใบที่ ๑

ภาพที่ ๔๔ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๑

ภาพที่ ๔๕ การร้อยสายดึงแรงเสียงกลองก้นยาวใบที่ ๑

ไหกลองก้นยาวใบนี้ทำด้วยสีดำทั้งใบ มีการร้อยสายดึงแรงเสียงจากหน้าหุ้มกลองถึงฐานไห กลองด้วยสายดึงแรงเสียงที่ทำจากหนังวัว โดยร้อยผ่านเล็บช้างและสอดลอดใต้ผ่านขั้วกลองที่ทำจาก ขดลวดเหล็กวงกลมทำที่ทาดำด้วยสีดำ

ภาพที่ ๔๖ ไหกลองก้นยาวใบที่ ๑

ภาพที่ ๔๖ เล็บช้าง ช่วยกลอง และฐานกลองกันยาวที่ตกแต่งด้วยลายสีและกระจกลีใบที่ ๑

เล็บช้างของกลองกันยาวใบที่ ๑ ปีกโฮ่งข้างไม่ได้รับการตกแต่งด้วยการตอกหมุด ฐานไหกลองประดับตกแต่งด้วยกระจกลีเหลืองเป็นลายดอกไม้ และทาฐานของไหกลองด้านล่างที่ต่อลงไปที่ยางกลองด้วยแถบสีเขียว สีแดง และสีเหลือง นอกจากนี้ การบากรอยลูกแก้วเริ่มคว้นรอยลูกแก้วจากฐานไหกลองจนกระทั่งถึงเอวกลอง จากนั้นเว้นเอวกลองไว้และตกแต่งด้วยการทาสีฟ้า กาดขอบเอวด้านบนและด้านล่างด้วยแถบสีเหลือง

ภาพที่ ๔๘ เอวกลองกันยาวใบที่ ๑ และการบากรอยคว้นลูกแก้ว

ภาพที่ ๔๕ ก้นกึ่งกลองก้นยาวใบที่ ๑

ภาพที่ ๕๐ การตกแต่งก้นกึ่งและก้นใหญ่กลองก้นยาวใบที่ ๑

สำหรับก้นกึ่งวัดเส้นผ่านศูนย์กลางด้านบนจากปลายก้นกึ่งขอบด้านนอกถึงอีกด้านหนึ่งได้ ๑๔ นิ้ว ส่วนด้านใต้ฐานก้นกึ่งมีการตกแต่งทาสีและวาดลวดลายเป็นลายกลีบดอกไม้สีส้ม ส่วนรูก้นกึ่งด้านล่างมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๖.๗ นิ้ว กลองก้นยาวใบที่ ๑ มีขนาดและสัดส่วนสรุปในรายละเอียดได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไพกลอง	๔๕
ความสูงของไพกลอง	๒๕.๕
เส้นรอบวงฐานไพกลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๖.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔
ความยาวจากฐานไพกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๖.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๘๒

สำหรับกลองก้นยาวใบที่ ๒ มีขนาดเล็กกว่าใบที่ ๑ มีเส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง ๑๒ นิ้ว กลองก้นยาวใบนี้มีขนาดกลาง เส้นรอบเอวกลองวัดได้ ๑๔.๕ นิ้ว ไพกลองยาว ๒๔ นิ้ว ความสูงวัดจากหน้ากลองก้นยาวจนถึงฐานก้นกึ่งวัดได้ ๗๔ นิ้ว

ภาพที่ ๕๑ กลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้าน
โหยงจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๕๒ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านโหยงจ้าง
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๕๓ ไทกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านโหยงจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๒ ทาสีดำทั้งใบ ส่วนฐานไทกลองมีการตกแต่งด้วยกระจกสีเช่นกัน และทาสีเหลืองและสีแดงตกแต่งฐานไทกลอง สายดิ่งเรียงเสียงทำจากหนังวัว สภาพของกลองกันยาวใบที่ ๒ ยังใช้งานได้ แต่สายดิ่งเรียงเสียงจากหนังหุ้มหน้ากลองค่อนข้างหย่อนและเก่า สายหนังค่อนข้างแห้ง

ภาพที่ ๕๔ การร้อยสายเส้นดิ่งเสียงหน้ากลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านโหยงจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๕๕ เล็บข้างหน้ากลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านโหยงจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ลักษณะเล็บข้างของกลองกันยาวใบที่ ๒ นี้ ไม่มีการประดับตกแต่ง ช่วยกลองทำจากขดลวดเหล็ก สอดอยู่ด้านใต้ของเล็บข้าง ฐานไหกลองที่เชื่อมต่อกับคอกกลองประดับตกแต่งด้วยสีแดงและสีเหลือง และลงลายซุ้มประตู บริเวณเอวกลองทาสีแดง ควั่นรอยบากลูกแก้วเป็นลายเส้นนูนขึ้นชุดละ ๓ เส้น

ภาพที่ ๕๖ เอวกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านโหยงจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๕๗ ก้นกึ่งกลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านโหย่งจ้าง
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๕๘ การตกแต่งฐานก้นกึ่งกลองก้นยาว ใบที่ ๒
บ้านโหย่งจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

สำหรับการตกแต่งฐานก้นกึ่งกลองก้นยาวใบที่ ๒ นี้ มีการประดับด้วยลวดลายสีส้มและสีฟ้า เป็นลายกลีบดอกไม้ ส่วนขอบฐานไหกลองนั้น ด้านนอกตกแต่งด้วยแถบสีเหลือง สีเขียว และสีแดง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของธงชาติรัฐชาน กลองก้นยาวใบที่ ๒ นี้มีขนาดและสัดส่วนสรุปรายละเอียดได้ ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๒
ความยาวเส้นรอบไหกลอง	๔๐.๕
ความสูงของไหกลอง	๒๔
เส้นรอบวงฐานไหกลอง	๒๐.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๔.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๐.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๓.๕
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๐
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๔

กลองก้นยาวใบที่ ๓ ปือกโหย่งจ้างเป็นกลองที่หน้ากลองขนาด ๑๒ นิ้ว เส้นผ่านศูนย์กลางฐานก้นกึ่ง ๑๓ นิ้วเช่นกัน ส่วนไหกลองนั้นมีขนาดยาว ๒๓.๕ นิ้ว เส้นรอบเอวกลองวัดได้ ๑๕.๕ นิ้ว มีขนาดเส้นรอบเอวที่ใหญ่ที่สุดในบรรดากลองก้นยาวทั้ง ๓ ใบของปือกโหย่งจ้าง

ภาพที่ ๕๕ กลองก้นยาวใบที่ ๓ บ้านโหยงจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองก้นยาวใบนี้ทาสีดำทั้งใบ เฉพาะบริเวณคอกกลองหรือฐานของไหกลองประดับตกแต่งด้วยลวดลายกลีบบัวหงายสีเหลืองสลักสีแดง ส่วนบริเวณเอวกลองนั้นทาสีแดงคาดแถบสีเหลือง ด้านบนและด้านล่าง ปลายหางกลองประดับด้วยการทาสีเหลืองอีกครั้งหนึ่ง กลองใบนี้ตกแต่งอย่างเรียบง่าย ไม่มีการประดับด้วยหมุดบนเล็บช้าง หรือการประดับกระจกสี

ภาพที่ ๖๐ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๓ บ้านโหยงจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๖๑ ไหกลองกันยาวใบที่ ๓ บ้านโหยงจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๖๒ เล็บช้างและช่วยกลองใบที่ ๓ บ้านโหยงจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๖๓ เอวกลองกันยาวใบที่ ๓ บ้านโหยงจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๖๔ การบดควั่นรอยดูงแ้วกลองกันยาวใบที่ ๓ บ้านโหย่งจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๖๕ ฐานกันก็กลองกันยาวใบที่ ๓ บ้านโหย่งจ้าง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

๖.๖.๑.๓ กลองก้นยาวบ้านกองกลาง

ภาพที่ ๖๖ ทางเข้าบ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

บ้านกองกลางเป็นหมู่บ้านหรือป้อมของตำบลน้ำล้น ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ บ้านกองกลางมีศาลาเก็บกลองก้นยาวและข้าวของเครื่องใช้ร่วมกันสำหรับใช้ในงานพิธีกรรมของหมู่บ้าน ศาลาเก็บของถือเป็นศูนย์กลางของชุมชนสำหรับบ้านกองกลาง บ้านกองกลางมีกลองก้นยาว ทั้งหมด ๓ ใบ

ภาพที่ ๖๗ ศาลาเก็บเครื่องใช้งานปอยของบ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๖๘ ด้านข้างห้องเก็บของศาลาเก็บเครื่องใช้งานปอยบ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ศาลาเก็บกลองก้นยาวของบ้านกลางเป็นอาคารชั้นเดียวรูปตัว L ผนังตึกส่วนที่ทาสีเหลือง เป็นลานกว้างสำหรับประชุม และเก็บกลองก้นยาวโดยผูกไว้ที่เสาของอาคาร ด้านขวามือเป็นที่เก็บ เครื่องครัวและสิ่งของจำเป็นในการจัดงาน เช่น โต้ะ แก้ว อี้ ถ้วย ชาม จาน ซ้อน ส้อม รมพลาสติก ขนาดใหญ่

ภาพที่ ๖๕ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองก้นยาวทั้ง ๓ ใบของบ้านกลางได้รับการมอบหมายให้ดูแลรักษาโดยผู้ใหญ่บ้านของ บ้านกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ถือฤกษ์แจ้ เก็บรักษาและเป็นผู้อนุญาตการ ให้ยืมกลองก้นยาว ทั้งนี้อาจเป็นการยืมกลองก้นยาวระหว่างหมู่บ้านในระหว่างงานปอยที่เกิดขึ้น ประจำปีอีกด้วย กลองก้นยาวทั้ง ๒ ใบแรกนั้นผูกติดไว้ที่เสาด้วยกัน เนื่องจากยังมีสภาพที่ใช้การได้ดี ส่วนกลองก้นยาวใบที่ ๓ เป็นกลองเก่าประจำหมู่บ้าน แต่มีลักษณะและสัดส่วนที่ดี หากแต่ไม่ทราบ ที่มา ถึงแม้ว่าชำรุดแล้ว ทางหมู่บ้านก็ยังคงเก็บรักษาไว้อย่างดี แต่เก็บไว้ในห้องแยกไว้อีกส่วนหนึ่ง เนื่องจากชำรุด

ภาพที่ ๖๖ การเก็บรักษากลองก้นยาว บ้านกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๗๑ กลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๑ ทาด้วยสีดำตลอดทั้งใบ เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลองขนาด ๑๔.๕ นิ้ว เส้นรอบเวกกลองวัดได้ ๑๘ นิ้ว ถือเป็นเอวกลองที่มีขนาดใหญ่ ส่วนไทรกลองกันยาวมีความยาวจากหน้ากลองถึงคอกกลองวัดได้ ๒๕.๕ นิ้ว ความยาวจากคอกกลองถึงฐานกันก็วัดได้ ๕๒.๕ นิ้ว ความยาวของกลองกันยาวทั้งใบวัด ๗๘ นิ้ว ถือเป็นกลองกันยาวขนาดใหญ่ และได้สัดส่วนโดยประมาณของกลองกันยาวสามหลัก

ภาพที่ ๗๒ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๗๓ การร้อยสายดึงแรงเสียงกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๗๔ ลักษณะไหกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๗๕ เล็บช้างและช่วยกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๑ มีเล็บช้างที่แตกต่างจากลักษณะทั่วไป เล็บช้างของกลองกันยาวใบนี้เป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก โดยมีด้านมุมแหลมแทงออกมาเพื่อกดช่วยกลองไว้ไม่ให้ช่วยกลองเคลื่อนที่ และตรึงสายดึงแรงเสียดทานให้ยึดติดแน่นอยู่กับไหกลอง ช่วยกลองทำจากขดลวดวงกลมขนาดเท่าเส้นรอบวงคอกกลอง

ภาพที่ ๗๖ เอวกลองกันยาวและการบารอยลูกแก้วของไหกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๗๗ ฐานกันก้นบนล้อเลื่อนของกลองกันยาว
ใบที่ ๑ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๗๘ การตกแต่งใต้ฐานกันก้นกลอง บ้านกองกลาง
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

สำหรับกลองกันยาวใบนี้มีการต่อล้อเพื่อให้สะดวกสำหรับการเคลื่อนย้ายและป้องกันการแตกหักของฐานกันก้น เนื่องจากเป็นกลองที่มีน้ำหนักมาก ทำจากไม้ซ้อ แต่เป็นไม้ขนาดใหญ่ ได้ฐานกันก้นที่ตกแต่งและทาสีด้วยลายกลีบดอกไม้ มีลวดมรอบวงกลมชั้นด้วยสีแดงเป็นฐานชั้นนอก และใช้สีขาวและสีดำตัดสลับกับสีแดง

กลองกันยาวใบที่ ๒ ของบ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้นมีไทกลองทรงสอบลงที่ฐานไทกลอง แตกต่างจากไทกลองใบแรกที่มีลักษณะเหมือนถังน้ำที่มีทรงป่องตรงกลาง หรือเหมือนรูปไข่ กลองใบนี้อยู่ในสภาพดี

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๔.๕
ความยาวเส้นรอบไทกลอง	๔๕
ความสูงของไทกลอง	๒๕.๕
เส้นรอบวงฐานไทกลอง	๒๖
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๘.๒
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๖
ความยาวจากฐานไทกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๒.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๘

ภาพที่ ๘๕ กลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๒ ไม่มีการตกแต่งด้วยสีอื่นใดนอกจากทาสีดำเท่านั้นทั้งใบ แม้กระทั่งการตกแต่งบริเวณเอวกลองก็ทาสีดำตลอด ไม่มีแถบสีอื่นปรากฏ หน้ากลองมีขนาด ๑๐.๕ นิ้ว ถือเป็นกลองขนาดเล็ก เส้นรอบวงเอวกลองใบนี้วัดได้ ๑๒.๗ นิ้ว ส่วนใหญ่กลองมีความยาว ๒๑ นิ้ว ความยาวทั้งใบวัดได้ ๖๕.๒ นิ้ว ดังจะเห็นได้ว่า กลองใบนี้มีส่วนหางกลองกันยาวจากเอวกลองจนถึงก้นก็ยาวมากกว่าสัดส่วนความยาวของใหญ่กลอง ไม่ปรากฏตามลักษณะของกลองสามหัก แต่ก็ถือว่าเป็นกลองที่มีสัดส่วนพิเศษที่เรียกว่า ทรงไหสอบ (อ้างคำ จางยอด, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๘๖ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๘๑ การร้อยเส้นด้ายเรียงเสียงกลองกันยาวใบที่ ๒
บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๒ ของบ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้นมีช่วยกลองที่ทำจากหวายและตียึดด้วยตะปูขนาดเล็ก เล็บช้างของกลองใบนี้ทำขึ้นต่างหากและนำมาติดเพิ่มเติม ต่างจากลักษณะของเล็บช้างกลองกันยาวที่ปรากฏทั่วไป ที่มักเจาะร่องแคะเล็บช้างจากไหกลองที่เป็นเนื้อไม้เดียวกัน ผู้วิจัยตั้งข้อสันนิษฐานว่าอาจเป็นเพราะการใช้งานทำให้เล็บช้างของเดิมนั้นแตกหัก ชำรุดไปบ้าง ช่างกลองกันยาวจึงได้ทำเล็บช้างมาเพิ่มเติมทดแทนเล็บช้างเดิมและซ่อมกลองกันยาวใบนี้ให้มีสภาพกลับมาใช้งานได้ จึงปรากฏตะปูตียึดเล็บช้างไว้ทุกเล็บ นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นอีกด้วยว่า ช่วยกลองใบนี้มีไม้ค้อนอยู่ใต้เล็บช้าง แต่หวายช่วยกลองขัดอยู่ต่อจากเล็บช้างทันที ไม่ปรากฏเล็บช้างเต็มทั้งเล็บดังเช่นกลองกันยาวใบที่ ๑ เนื่องจากฐานของเล็บช้างคือหวายช่วยกลองที่เรียบเสมอกับรอยนูนของเล็บช้างนั่นเอง ถือเป็นลักษณะพิเศษของเล็บช้างและกลองกันยาวใบนี้ที่บ้านกองกลาง

ภาพที่ ๘๒ เล็บช้างและช่วยกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๘๓ เอวกลองก้นยาวและการบากควั่น รอยถูกแก้ว กลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านกองกลาง

ภาพที่ ๘๔ ฐานก้นกึ่งกลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

กลองก้นยาวใบที่ ๒ มีขนาดและสัดส่วนสรุปได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓.๕
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๕
ความสูงของไทรกลอง	๒๒
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๒
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๒.๕
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๙.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๗

กลองก้นยาวใบที่ ๓ เป็นกลองเก่า ไม่ทราบอายุและที่มา แต่มีขนาดเล็กและไม่สามารถใช้งานได้ แต่มีรูปลักษณ์ขนาดสัดส่วนสวยงามมาก สามารถใช้เป็นต้นแบบในการสร้างกลองก้นยาวได้ถึงแม้จะไม่สามารถทดสอบคุณภาพเสียงได้ก็ตาม จากสัดส่วนของกลองก้นยาวใบนี้พบว่าเป็นกลองที่ได้สัดส่วนกลองสามหัก เนื่องจากไทรกลองยาว ๒๐ นิ้ว แต่ความยาวจากฐานไทรกลองถึงปลายก้นกึ่ง

วัดใต้ ๔๓ นิ้วก็ตาม จึงไม่ได้สัดส่วน ๑ : ๒ หรือโหลงควระยาว ๔๐ นิ้ว แต่ประกอบด้วยสัดส่วนของเอวกลอง และฐานโหลงทำให้ได้สัดส่วนที่งดงาม

ภาพที่ ๘๕ กลองกันยาวใบที่ ๓ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๘๖ การร้อยสายดิ่งเรียงเสียงกลองก้นยาวใบที่ ๓ บ้านกองกลาง
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๘๗ สายดิ่งเรียงสายที่ชำรุดของกลองก้นยาวใบที่ ๓ บ้านกองกลาง
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองก้นยาวใบนี้มีความสวยงาม งดงามในเชิงช่างและความประณีต ดังที่ครูต่างคำได้บรรยายไว้ว่า

กลองก้นยาวใบนี้สมดุล สวยงามมาก มากจริง ๆ ได้สัดส่วน ๓ หัก เห็นได้ด้วยตา ไม่ต้องวัด ไม่ต้องคูตัวเลข รูปทรงโฉบงามตามสัดส่วน เป็นกลองเก่าที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง (ต่างคำ จางยอด, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๘๘ เล็บข้างและช่วยกลองกันยาวใบที่ ๓ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๘๙ เล็บข้างและการร้อยสายดึงเร้งหนังที่สมบูรณ์ของกลองกันยาวใบที่ ๓ บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

สำหรับเล็บข้างของกลองกันยาวใบนี้และช่วยกลองทำจากขดลวดที่ซ่อนอยู่ใต้เล็บข้าง ดังจะเห็นว่า เล็บข้างของกลองกันยาวใบนี้ถูกขุดและเจาะร่องจากไหกลอง มิได้ทำจากเนื้อไม้อื่นแล้ว นามาคิดอีกชั้นหนึ่งดังเช่นกลองกันยาวใบที่ ๒ ของบ้านกองกลาง เล็บข้างทำหน้าที่เป็นร่องส่งให้สายดึงเร้งเสียงนั้นลงร่องและพาดผ่านลงไปบนช่วยกลอง แล้วจึงแทงย้อนกลับขึ้นไปที่ยอบบนของไหกลองอีกครั้งหนึ่ง และวนกลับลงมาจนครบรอบเล็บข้างตลอดรอบทั้งไหกลอง

กลองก้นยาวใบที่ ๓ มีขนาดและสัดส่วนสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓.๕
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๕
ความสูงของไทรกลอง	๒๒
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๒
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๒.๕
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๗.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๗

ภาพที่ ๕๐ การพันผ้าเพื่อรักษาผิวไม้ที่แตกแล้วของกลองก้นยาวใบที่ ๓
บ้านกองกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

การพันผ้าหุ้มเนื้อไม้ของกลองก้นยาวส่วนปลายกลองนั้นเป็นวิธีการรักษาเนื้อไม้ ป้องกันการปริแตกเมื่อเนื้อไม้แห้ง ลักษณะการพันไม้ดังกล่าวนี้พบว่าเป็นลักษณะเดียวกันกับการพันไม้มีดและดาบในสมัยโบราณ

ภาพที่ ๕๑ กิ่งกึ่งกลองก้นยาวใบที่ ๓ บ้านกองกลาง
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๕๒ กิ่งกึ่งด้านล่างของกลองก้นยาวใบที่ ๓
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

๖.๖.๑.๔ กลองก้นยาวบ้านป้อกงาน

บ้านป้อกงานเป็นหมู่บ้านในตำบลน้ำล้นซึ่งมีทั้งหมด ๑๒ หมู่บ้านที่อยู่ในเขตเทศบาลน้ำล้น
 ป้ายทางเข้าตำบลน้ำล้นเป็นเสากลองก้นยาว ๒ โขนบายป้ายชื่อตำบลน้ำล้น ทางเข้าบริเวณบ้านน้ำล้น
 อุดมสมบูรณ์ด้วยทุ่งเขียวจี ชาวบ้านในเขตตำบลน้ำล้นนิยมทำการเกษตรกรรม เช่น ปลูกข้าวโพด
 ใบบายสูบ ถนนเส้นหลักเป็นถนน ๒ เลน ระหว่าง ๒ ซ้างทางเป็นร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้าน
 กาแฟ และนำเข้าสู่บ้านป้อกงาน

ภาพที่ ๕๓ ป้ายทางเข้าตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๕๔ ร้านขายของข้างทางริมถนนในตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๕๕ หน้าร้านในตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๕๖ กลองก้นยาวที่ระลึกและสิ่งของในร้านของชำ ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

จากการเก็บข้อมูลบ้านป้อกงาน ตำบลน้ำล้นพบว่า บ้านป้อกงานมีกลองก้นยาว ๒ ใบเก็บไว้ที่บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายส่อหล่นทุ้ย อายุ ๖๖ ปี ทำหน้าที่รักษาและให้การตัดสินเรื่องการยืมกลองก้นยาว กลองก้นยาว ๒ ใบนี้ผูกติดไว้ที่เสาหลักของเรือน อยู่ใต้ถุนบ้าน เมื่อเปิดประตูเข้าบ้านจะพบกลองก้นยาว ๒ ใบผูกติดไว้

ภาพที่ ๕๗ บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านป็อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๕๘ ประตูทางเข้าหน้าบ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านป็อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๕๙ การผูกกลองกันยาว บ้านป็อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

บ้านป้อกงานมีกลองกันยาว ๒ ใบที่มีลักษณะการตกแต่งกลองและมีรูปร่างของกลองที่ใกล้เคียงกันมาก แม้กระทั่งสีของกลอง เพียงแต่มีขนาดเท่านั้นที่แตกต่างกัน กลองกันยาวใบแรกสูงกว่ากลองกันยาวใบที่ ๒ สำหรับกลองกันยาวใบแรกมีขนาดหน้ากลอง ๑๒.๕ นิ้ว กลองกันยาวใบที่ ๒ มีขนาดหน้ากลองเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑๒ นิ้ว กลองกันยาวใบแรกสูง ๘๘ นิ้ว ส่วนกลองกันยาวใบที่ ๒ สูง ๘๑.๓ นิ้ว สำหรับกลองกันยาวใบแรกนั้นมีการตกแต่งขอบปลายหางกลองด้วยแถบสีเหลืองหนากว่ากลองกันยาวใบที่ ๒ กลองกันยาวทั้ง ๒ ใบต่างก็ใช้เชือกไนลอนสีเหลืองทำเป็นสายดิ่งเรียงเสียงแทนหนังวัวและทาเล็บข้างสีเหลือง มีขั้วกลองทำจากขดลวดเหล็กทั้ง ๒ ใบ

ภาพที่ ๑๐๐ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านป้อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๐๑ หูหึ่งของกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านป้อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๐๒ การร้อยสายดิ่งเรียงเสียงของกลองกันยาว บ้านป้อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

กลองกันยาวใบที่ ๑ มีเส้นซ้างที่ตกแต่งด้วยการทาสีเหลือง คอกกลองทำด้วยแถบสีเขียวและแถบสีเหลือง สำหรับเส้นซ้างนั้นเป็นที่น่าสังเกตว่า การเลือกใช้เชือกไนลอนนั้นเลือกใช้สีเหลือง สอดคล้องกับการทาสีเส้นซ้างสีเหลือง ส่วนบริเวณเอวกลองกันยาวตกแต่งด้วยการทาแถบสีเหลือง แถบสีเขียวและแถบสีแดงเป็นแถบที่มีขนาดกว้างเท่า ๆ กัน

ภาพที่ ๑๐๓ เส้นซ้างและช่วยกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านป้อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๐๔ เอวกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านป้อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๐๕ การทาสีตกแต่งหางกลองและฐานกันก็ บ้านป็อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๐๖ ฐานกันก็ด้านล่างของกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านป็อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

สำหรับฐานกันก็นั้นมีการตกแต่งด้วยการทาสีเป็นแถบรอบปลายหางกลองกันยาวสีเหลืองและสีเขียว ส่วนฐานกันก็ด้านล่างนั้นหุ้มขอบลำโพงด้วยยางรถจักรยาน ๑ รอบ และไม่มีการประดับตกแต่งฐานด้านล่าง กลองกันยาวใบที่ ๑ มีรายละเอียดของขนาดและสัดส่วนสรุปได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓.๕
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๕
ความสูงของไทรกลอง	๒๓
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๐
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๓.๕
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๘

กลองก้นยาวใบที่ ๒ มีลักษณะเหมือนกับกลองก้นยาวใบที่ ๑ มากดั่งที่อธิบายไว้ข้างต้น แต่มีขนาดเล็กกว่ากลองใบที่ ๑ อย่างเห็นได้ชัด หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๑ มีขนาด ๑๓ นิ้ว เอวกลองก้นยาวใบนี้วัดได้ ๑๖.๗ นิ้ว ไทรกลองยาว ๒๓.๕ นิ้ว จากการพิจารณาแล้วพบว่า สัดส่วนของกลองก้นยาวใบที่ ๒ มีความใกล้เคียงกับกลองก้นยาวใบที่ ๑ มาก เพียงแต่หางกลองก้นยาวที่มีขนาดสั้นกว่าใบแรก ๗ นิ้วจึงทำให้ขนาดกลองดูแตกต่างกันมากในเรื่องของความสูง และมีฐานก้นกึ่งที่บานกว่าใบแรก ๒ นิ้ว โดยมีรายละเอียดและสัดส่วนของกลองใบที่ ๒ ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓.๕
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๓.๕
ความสูงของไทรกลอง	๒๓.๕
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๓
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖.๗
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๒
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕.๕
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๗.๘
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๐.๘

ภาพที่ ๑๐๗ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านป้อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

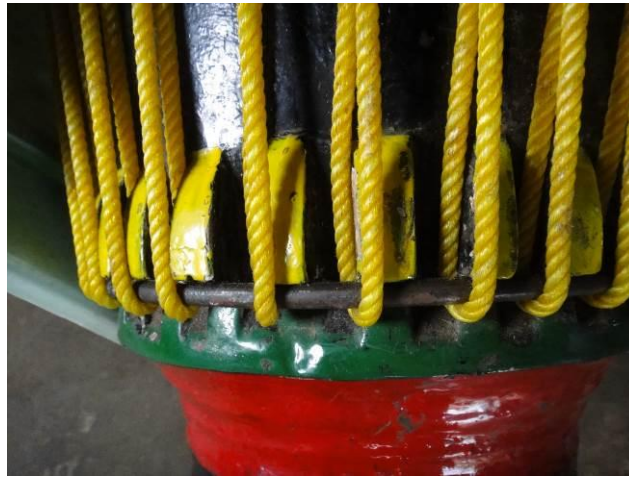

ภาพที่ ๑๐๘ หูหิ้งกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านป้อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๐๙ การร้อยสายดึงแรงเสียดของกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านป้อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

จากการสังเกตวิธีการร้อยสายดิ่งเร่งเสียงกลองกันยาวใบที่ ๑ และใบที่ ๒ นั้นพบว่าวิธีการที่ร้อยสายเหมือนกัน แต่แตกต่างจากหมู่บ้านอื่น ๆ และพบที่นี่เพียงแห่งเดียวที่ร้อยสายดิ่งเร่งเสียง เช่นนี้ กล่าวคือแทงสายดิ่งเร่งเสียงผ่านห่วงใ้ละมานของหนังหุ้มหน้ากลองและเดินเส้นรอบขอบหน้ากลองผ่านห่วงใ้ละมาน ๑ เส้นเหมือนกันทั้ง ๒ ใบ ในขณะที่หมู่บ้านอื่นนั้นใช้วิธีการร้อยสายดิ่งเร่งเสียงที่ผ่านใ้ละมานมากกว่า ๑ ชั้น สำหรับเล็บข้างของกลองกันยาวใบที่ ๒ ก็ได้รับการตกแต่งด้วยสีเหลืองด้วยเช่นกัน มีช่วยกลองทำจากขดลวดเหล็กที่แข็งแรง แต่การร้อยสายดิ่งเร่งเสียงไม่ผ่านและไม่ฝังสายลงไปในเรื่องของเล็บข้างอย่างแนบสนิท อาจเนื่องมาจากการซ่อมกลองกันยาวและทดแทนสายเก่าด้วยเชือกไนลอนที่มีขนาดใหญ่กว่าของเดิม จึงทำให้เชือกไนลอนเล็กกว่าร่องเล็บข้างและร้อนขึ้นมา

ภาพที่ ๑๑๐ เล็บข้างและช่วยกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านป้อกจาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๑๑ เอวกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านป้อกจาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๑๒ การบากควั่นรอยลูกแก้วของกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านป็อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๑๓ การประดับฐานกันก้ำของกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านป็อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๑๔ ฐานกันก้ำด้านล่างของกลองกันยาว บ้านป็อกงาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

๖.๖.๑.๕ กลองกันยาวบ้านป็อกห้อง

ภาพที่ ๑๑๕ ศาลากลางเก็บเครื่องใช้ บ้านป็อกห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

บ้านป็อกห้องเป็นหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลน้ำล้น มีกลองกันยาว ๑ ใบเก็บไว้ที่ศาลาเก็บเครื่องใช้ของหมู่บ้าน ศาลานี้มีเวทีและลานด้านหน้าสำหรับการแสดงประจำปีและการแสดงในโอกาสสำคัญของหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านมอบหมายให้นางนางอ็อค อายุ ๕๖ ปีเป็นผู้เฝ้าศาลาและถือกุญแจศาลา กลองกันยาวบ้านป็อกห้องทำจากไม้ซ้อ เหวและคอกกลองตกแต่งด้วยการทาสีแดง ไทกลองและบริเวณที่เหลือทั้งหมดทาสีดำ อายุมากกว่า ๒๐ ปี อยู่ในสภาพที่ดี หน้ากลองวัดได้ขนาด ๑๒ นิ้ว เส้นรอบไปทกลองวัดได้ ๔๒ นิ้ว เส้นรอบเอวกลองวัดได้ ๑๕.๗ นิ้ว ส่วนเส้นผ่านศูนย์กลางกันก็วัดได้ ๔๘.๕ นิ้ว ไทกลองยาว ๒๑.๒ นิ้ว ส่วนความยาวจากคอกกลองถึงฐานกันก็วัดได้ ๔๘.๕ นิ้ว สัดส่วนของกลองกันยาวใบนี้ได้ขนาดโดยประมาณตามคุณลักษณะกลองสามหลัก

กลองกันยาวของบ้านป็อกห้องมีขนาดและสัดส่วนสรุปในรายละเอียดได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๒
ความยาวเส้นรอบไปทกลอง	๔๒
ความสูงของไทกลอง	๒๑.๒
เส้นรอบวงฐานไทกลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕.๗
เส้นรอบวงกันกลอง	๒๑
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๓.๕
ความยาวจากฐานไทกลองถึงลำโพง (กันก็)	๔๘.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (กันก็)	๗๐.๘

ภาพที่ ๑๑๖ หน้ากลองกันยาว บ้านปোকห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

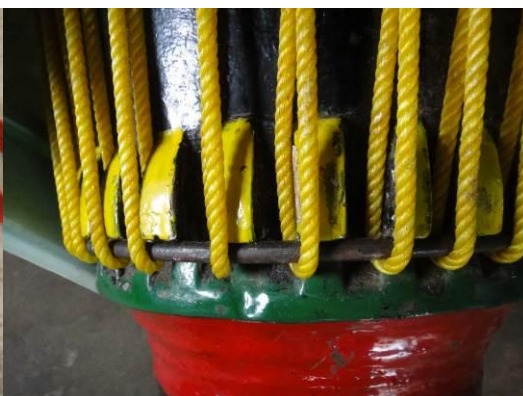
ภาพที่ ๑๑๗ หน้ากลองกันยาว บ้านปোকห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๑๘ การร้อยสายดึงรั้งเสียงกลองกันยาว บ้านปোকห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๑๙ เียบช้างและช่วยกลองกันยาว
บ้านปોકห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๒๐ เียบช้างและร่องเียบช้าง กลองใบที่ ๒
บ้านปอกจาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

เียบช้างและช่วยกลองกันยาวบ้านปોકห้องนี้มีลักษณะเล็ก และมีการตอกตะปูขนาดเล็กค้ำเียบช้างไว้หลายจุด นอกจากนี้จะเห็นว่าการบากร่องช้างเียบช้างลึกลงไปช้างเียบช้างแต่ละเียบเพื่อให้เส้นหนังดึงรั้งเสียงสอดลงไปร่อง ไม่มีปัญหาดังเช่นกลองกันยาวของบ้านปอกจานที่หนังดึงรั้งเสียงลอยขึ้นมาพาดอยู่บนหลังเียบช้าง

ภาพที่ ๑๒๑ เวกลองกันยาว บ้านป็อกห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

เอวฐานกันก็ด้านบนและด้านล่างของกลองกันยาวใบนี้ทำสีแดง ไม่มีการตกแต่งด้วยลวดลายอื่นใด การบากควั่นรอยถูกแก้วใช้วิธีบากรอยชุดละ ๓ รอย ทั้งช่วงบนเอวและด้านล่างของเอวกลองไปจนสุดปลายหางกลองกันยาว

ภาพที่ ๑๒๒ ด้านล่างของกันก็กลองกันยาว
บ้านป็อกห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๒๓ ด้านบนของกันก็กลองกันยาว
บ้านป็อกห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

๖.๖.๑.๖ บ้านปางซิม

ภาพที่ ๑๒๔ ทางเข้าบ้านปางซิม ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

บ้านปางซิมเป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อที่อยู่ในเขตเทศบาล ภายในเขตเทศบาลมีทั้งหมด ๑๑ หมู่บ้าน บ้านปางซิมมีการบริหารจัดการทรัพยากรส่วนกลางโดยจัดให้มีศาลากลางของหมู่บ้านเพื่อเก็บเครื่องใช้ส่วนกลาง รวมทั้งกลองกันยาวเพื่อใช้ในการจัดงานของหมู่บ้านเช่นเดียวกับหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลน้ำล้นที่มีศาลาส่วนกลางไว้เก็บของเครื่องใช้ในการทำบุญ เช่น เครื่องครัว กระทะใบบัวขนาดใหญ่

ภาพที่ ๑๒๕ ศาลาเก็บของส่วนกลาง บ้านปางซิม ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

บ้านปางซิมมีกลองกันยาว ๑ ใบ เป็นกลองกันยาวขนาดใหญ่ อยู่ในสภาพชำรุดเก็บอยู่ในศาลากลางเก็บของส่วนรวม โดยผูกติดอยู่กับเสาของศาลาแห่งนี้

ภาพที่ ๑๒๖ การเก็บรักษากลองก้นยาว บ้านปางซิม ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองก้นยาวใบนี้มีขนาดและสัดส่วนโดยละเอียดดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๕.๓
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๕๓.๕
ความสูงของไทรกลอง	๒๕
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๓๒
เส้นรอบวงเอวกลอง	๒๐.๒
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๖
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔.๕
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๔
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๕

กลองก้นยาวใบนี้มีหน้ากลองขนาด ๑๕.๗ นิ้ว ไทกลองยาว ๒๕ นิ้ว เส้นรอบเอวกลองวัดได้ ถึง ๒๐.๒ นิ้ว กลองสูงตลอดทั้งใบวัดจากหน้ากลองถึงฐานก้นก็ยาว ๗๕ นิ้ว ไทกลองและหางกลอง ทาสีดำตลอดทั้งใบ แต่มีการทาสีตกแต่งคอกกลอง เอวกลอง และฐานก้นก็กลองด้วยสีต่าง ๆ ดังนี้

๑. คอกกลองทาสีด้วยแถบสีขาว สีแดง สีเขียว และสีเหลือง บนแถบสีเขียวมีวงกลมสีขาวแต้ม ทั้งหมด ๕ ดวง

๒. รอยบากลูกแก้วระหว่างคอกกลองและเอวกลองทาสีเหลือง แบ่งช่วงรอยบากลูกแก้ว ออกเป็น ๒ ส่วนเท่า ๆ กัน

๓. เอวกลองทาสีแดงและคาดแถบสีเขียวเปลือกมะนาวทั้งด้านบนและด้านล่างของเอวกลอง

๔. รอยบากลูกแก้วระหว่างเอวกลองและหางกลองทาสีเหลืองแบ่งช่วงรอยบากลูกแก้ว ออกเป็น ๒ ส่วนเท่า ๆ กัน

๕. ปลายหางกลองก้นยาวตกแต่งด้วยการทาสีเหลืองและสีแดงเป็นวงชั้นที่ ๑ และชั้นที่ ๒

๖. ฐานก้นก้นด้านล่างตกแต่งด้วยการลงสีเหลืองเป็นกลีบดอกไม้บานรอบรูก้นก้น ๑ ชั้น

ภาพที่ ๑๒๗ กลองก้นยาว บ้านปางซิม ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๒๘ หน้ากลองกันยาว บ้านปางซิม ตำบลน้ำล้น เมืองลีโป

ภาพที่ ๑๒๙ การร้อยสายดึงเร่งเสียงกลองกันยาว บ้านปางซิม ตำบลน้ำล้น เมืองลีโป

กลองกันยาวของบ้านปางซิมอยู่ในสภาพชำรุด ถึงแม้ว่าหน้ากลองยังอยู่ในสภาพที่ดี และกลองใบนี้ยังคงใช้งานได้ก็ตาม แต่สายดึงเร่งเสียงกลองกันยาวขาดหลุดออกจากการร้อยผ่านเล็บช้างและช่วยกลอง เล็บช้างยังอยู่ในสภาพที่ดี ช่วยกลองยังอยู่ในสภาพที่ดีและแข็งแรง

ภาพที่ ๑๓๐ เล็บข้างที่ชำรุดและช่วยกลองกันยาว บ้านปางซิม ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๓๑ สายดึงแรงเสียงที่ขาดของกลองกันยาว บ้านปางซิม ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๓๓๒ เอวกลองก้นยาว บ้านปางซิม ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๓๓๓ การบากรอยลูกแก้วกลองก้นยาวบ้านปางซิม ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๓๓๔ การตกแต่งฐานก้นที่ด้านล่าง กลองก้นยาวบ้านปางซิม ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

๖.๖.๑.๗ กลองก้นยาวบ้านทุ่งหย่อง

ครูก้นตะมา อายุ ๕๘ ปี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ ๗ บ้านทุ่งหย่อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีปอ มัคณายกวัดกลางเวียง ปัจจุบันดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาชุมชนบ้านทุ่งหย่อง และเป็นจเรผู้มีความรู้ด้านหนังสือธรรมไทใหญ่ ได้นำไปพบกับครูหม่วนม้วน กรรมการปรึกษาปัญหาของหมู่บ้าน และหมอยาสมุนไพรรองหมู่บ้าน ผู้เป็นเจ้าของกลองก้นยาวอายุกว่า ๑๐๐ ปีของหมู่บ้าน ครูหม่วนม้วนปัจจุบัน อายุ ๘๑ ปี อาศัยอยู่ที่หมู่ ๗ บ้านทุ่งหย่อง ปีก ๗ ตำบลน้ำล้น เมืองสีปอ

ภาพที่ ๑๓๕ ครูหม่วนม้วน บ้านทุ่งหย่อง

ครูก้นตะมาได้อธิบายว่า ที่วัดหนองนิมซึ่งมีบ้านทุ่งหย่องเป็นศรัทธาของวัดนี้นั้น ไม่มีกลองประจำวัด แต่มีกลองก้นยาวเก่าแก่ประจำบ้านทุ่งหย่องประจำอยู่ที่บ้านของที่ปรึกษาหมู่บ้านและมีกลองก้นยาวอีก ๑ ใบอยู่ที่ศาลากลางของหมู่บ้าน (ก้นตะมา, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗) กลองก้นยาวใบที่ ๑ นี้เป็นกลองก้นยาวที่เป็นของเก่าแก่ประจำหมู่บ้าน คาดว่าอายุประมาณ ๑๐๐ ปี

ผู้วิจัยได้เดินทางไปที่บ้านครูหม่วนม้วน พร้อมด้วยครูต่างคำ และครูก้นตะมา พบกลองก้นยาวใบดังกล่าวเก็บรักษาไว้ที่บ้านครูหม่วนม้วน พร้อมด้วยลูกหลาน อาศัยอยู่ที่บ้านเรือนไทใหญ่ บ้านทุ่งหย่อง โดยมีคณะกรรมการวัดหนองนิมนำหน้าเดินทางเพื่อเข้าพบครูหม่วนม้วน

ภาพที่ ๑๓๖ คณะเณรวัดหนองนึม บ้านกุงหย่อง เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๓๗ การสอนหนังสือเณรวัดหนองนึม บ้านกุงหย่อง เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๓๘ วัดหนองนึม บ้านกุงหย่อง เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๓๕ ทางเข้าวัดหนองนึม บ้านทุ่งหย่อง เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๔๐ กลองกันยาวของครูหม่วนม้วน บ้านทุ่งหย่อง เมืองสีป้อ

กลองกันยาวใบนี้มีขนาดหน้ากลอง ๑๓.๕ นิ้ว รอบเอว ๑๖.๕ นิ้ว และมีขนาดไทกลองยาว ๒๒ นิ้ว เมื่อวัดจากหน้ากลองจนถึงฐานก้นก็แล้ววัดได้ความยาวทั้งสิ้น ๗๕.๕ นิ้ว กลองกันยาวได้รับการดูแลรักษาสืบต่อกันมาอย่างดี มีสภาพที่ดี ยังสามารถใช้งานได้ หน้ากลองทำจากหนังวัว ไม่มียันต์ที่หน้ากลอง เส้นดิ่งหนังเร่งสายทำจากหนังวัว กลองทาและตกแต่งด้วยสีคำทั้งใบ เฉพาะเอวกลองที่ทาสีแถบเหลือง เขียว และแดง

จากการสังเกตพบว่ากลองใบนี้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของหมู่บ้าน พระ เณรในวัดที่ใกล้เคียงรู้จักและสามารถนำไปพบกับเจ้าของกลองกันยาวได้ถึงบ้าน กลองกันยาวใบนี้ถือได้ว่ามีส่วนที่สวยงาม ไม่มีการตกแต่งตำแหน่งเลื้อยข้าง พบว่ามีช่วยกลองที่ทำจากขดลวดที่แข็งแรง

สำหรับการควั่นรอยบากลูกแก้ว ทำโดยการควั่นที่ละรอยบากลงในเนื้อไม้ชุดละ ๓ เส้น ตั้งแต่ฐานของไหกลองตลอดจนถึงปลายหางกลอง ยกเว้นเฉพาะเอวกลอง

กลองก้นยาวใบนี้ของครุหม่วนม้วน บ้านกุงหย่อง ตำบลน้ำล้น มีขนาดและสัดส่วนในรายละเอียดดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓.๕
ความยาวเส้นรอบไหกลอง	๔๕
ความสูงของไหกลอง	๒๒
เส้นรอบวงฐานไหกลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๒
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๒.๕
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๓.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๗

จากการวัดความยาวของไหกลองเปรียบเทียบกับคำนวณสัดส่วนของความทั้งหมดกับกลองทั้งใบแล้วจะพบว่า กลองก้นยาวใบนี้มีหางกลองยาวกว่าปกติ จะเห็นได้ว่า กลองก้นยาวใบนี้มีความยาวและสูงกว่าขนาดปกติทั่วไป เมื่อเทียบกับขนาดของครุหม่วนม้วนขณะยืนดังภาพ จะสังเกตได้ว่า กลองก้นยาวสูงกว่าครุหม่วนม้วน มีขนาดสูงกว่าร่างกายของมนุษย์ปกติทั่วไป ทั้งนี้เป็นเพราะกลองก้นยาวใบนี้ไม่ได้มีขนาดตามลักษณะของกลองสามหัก หากมีขนาดตามลักษณะของกลองสามหัก ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง) จะต้องมีความยาวประมาณ ๔๔-๔๖ นิ้ว แต่สำหรับกลองก้นยาวใบนี้มีความยาวจากฐานไหกลองถึงก้นกึ่ง ๕๓.๕ นิ้ว แต่ก็มิได้ทำให้กลองดูผิดขนาด และยังคงความงดงามของกลองก้นยาวไทใหญ่อีกลักษณะหนึ่ง

ภาพที่ ๑๔๑ หน้ากลองก้นยาว บ้านครูหม่วนม้วน บ้านกุงหย่อง เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๔๒ การร้อยสายเร่งดึงเสียงหน้ากลอง บ้านครูหม่วนม้วน บ้านกุงหย่อง เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๔๓ การทอดสายดึงแรงเสียงบนไทกลองก้นยาว บ้านครูหม่วนม้วน
บ้านกุงหย่อง เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๔๔ เล็บข้างและช่วยกลองก้นยาว บ้านครูหม่วนม้วน บ้านกุงหย่อง เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๔๕ เอวกลองก้นยาว บ้านครูหม่นม้วน

ภาพที่ ๑๔๖ ก้นกึ่งกลองก้นยาว บ้านครูหม่นม้วน

ภาพที่ ๑๔๗ ก้นกึ่งกลองก้นยาว บ้านครูหม่นม้วน

ภาพที่ ๑๔๘ การบากรอยลูกแก้วกลองก้นยาว
บ้านครูหม่นม้วน

ภาพที่ ๑๔๘ ศาลากลางของบ้านกุงหย่อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

บ้านกุงหย่องเป็นหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ บ้านกุงหย่องมีกลองกันยาว ๑ ใบเก็บรักษาไว้ที่ศาลากลางของหมู่บ้าน ศาลากลางของบ้านกุงหย่องเป็นศาลาขนาดใหญ่ ด้านขวามือของโรงจอดรถเป็นห้องครัว มีเตาขนาดใหญ่ ๒ ชุด ชุดละ ๖ เตา ชั้นเก็บเครื่องครัว เก็บเก้าอี้ โต๊ะอาหาร สำหรับการจัดงานเลี้ยงต้อนรับ การจัดงานปอย และงานประชุมสำคัญของคณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วนด้านซ้ายมือเป็นศาลาอเนกประสงค์ประกอบลานจัดประชุม เวที พระประธาน และกลองกันยาวผูกติดกับเสาด้านขวามือพระประธานในโถงห้องประชุม

ภาพที่ ๑๕๐ ชั้นเก็บถ้วยชาม เครื่องครัว ศาลากลางบ้านกุงหย่อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๕๑ เตาชุดที่ ๑ ศาลากลางบ้านกุงหย่อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๕๒ เตาชุดที่ ๒ ศาลากลางบ้านกุงหย่อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๕๓ พระประธานหน้าโถงประชุม ศาลากลางบ้านกุงหย่อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

กลองกันยาวใบนี้ของบ้านกุยห่องมีขนาดหน้ากลอง ๑๔ นิ้ว เส้นรอบเวกกลองวัดได้ ๑๕.๕ นิ้ว ใ้ทกลองยาว ๒๔.๕ นิ้ว ความยาวจากคอกกลองถึงฐานกันก็วัดได้ ๔๐.๕ นิ้ว กลองกันยาวใบนี้เป็นกลองประจำหมู่บ้าน มีอายุประมาณ ๒๐ ปี ครูกันตะมา ที่ปรึกษาคณะกรรมการบ้านกุยห่องได้อธิบายถึงความเป็นสิริมงคลของการมีกลองกันยาวประจำหมู่บ้านในความเชื่อของชาวกุยห่องไว้ดังนี้ว่า

กลองกันยาวนั้นเป็นของสูง การตีกลองกันยาวนั้นเป็นมงคล เสียงกลองกันยาวถือเป็นเสียงมงคล ถือเป็นประพรมสิ่งมงคลให้กับหมู่บ้าน เพราะกลองเป็นของหมู่บ้าน เป็นกลองรัตนตรัย จึงเป็นการให้สิ่งมงคลกับสังคม เนื่องจากกลองเป็นของส่วนกลาง ดังนั้นความเป็นมงคลก็จะเกิดขึ้นกับทุกคนทั้งหมู่บ้าน
(กันตะมา, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๑๕๔ ครูกันตะมา ที่ปรึกษาคณะกรรมการบ้านกุยห่อง
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกันยาวถือเป็นของสูงและเป็นของมงคล ดังจะเห็นได้ว่า กลองกันยาวใบนี้ได้ถูกผูกติดไว้กับเสาทางด้านขวามือที่ใกล้ที่สุดกับพระประธานของศาลา ใกล้กับกลองมีธงข้าวตอกผูกติดไว้เพื่อความเจริญงอกงามและความเป็นมงคลในการประกอบพิธีต่าง ๆ ในบริเวณใกล้เคียงเป็นที่เก็บข้าวของเครื่องใช้ที่ประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนา พื้นที่ในส่วนนี้คือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อมโยงกับศาสนาและพิธี กลองใบนี้มีขนาดและสัดส่วนสรุปได้ดังนี้

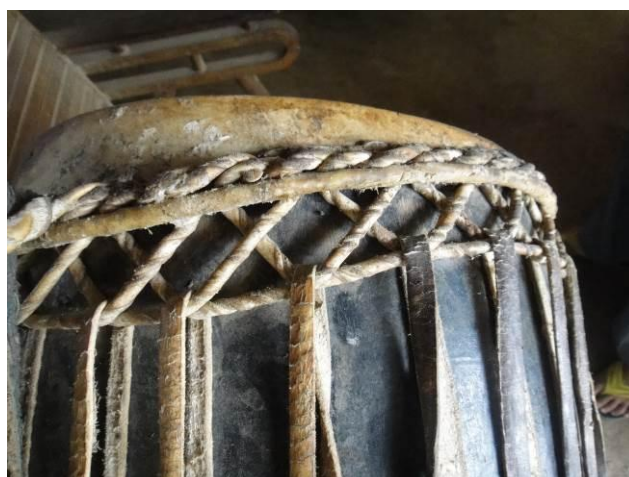
ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๔
ความยาวเส้นรอบไป้กลอง	๔๕
ความสูงของไห้กลอง	๒๔.๕
เส้นรอบวงฐานไห้กลอง	๒๓.๖
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๐
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕
ความยาวจากฐานไห้กลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๐.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๕

ภาพที่ ๑๕๕ กลองก้นยาว บ้านทุ่งหยอง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๕๖ หน้ากลองกันยาว บ้านกุงหย่อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๕๗ การร้อยสายตึงแรงเสียงของกลองกันยาว บ้านกุงหย่อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๕๘ เวกกลองกันยาวและข่วยกลองกันยาว บ้านกุงหย่อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๕๕ เวกลองกันยาว บ้านกุงหย่อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

สำหรับการตกแต่งของกลองกันยาวใบนี้ปรากฏ ๓ ตำแหน่ง คือ การทาสีแดงที่คอกกลอง เวกลองกันยาว และกันก็ ส่วนปลายหางกลองกันยาวนั้นทาสีแถบสีทอง ไทกลองและหางกลองทาสีดำตลอดทั้งใบ ไม่ปรากฏการใช้รูปทรงเรขาคณิตหรือลายอื่นใดประดับตกแต่งบนกลองกันยาวใบนี้

ภาพที่ ๑๖๐ การตกแต่งสีแดงและสีดำ กลองกันยาวบ้านกุงหย่อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

๖.๖.๑.๘ กลองกันยวบ้านจิ่งปาน

ภาพที่ ๑๖๑ บ้านนางหน้อยหนือ บ้านจิ่งปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๖๒ ถนนหน้าบ้านนางหน้อยหนือ บ้านจิ่งปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

บ้านจิ่งปานอยู่ในเขตเทศบาลตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ ในหมู่บ้านนี้มีกลองกันยวที่สำคัญ ๒ ใบ ซึ่งเป็นกลองส่วนตัวของนายจ้อเอและนางหน้อยหนือ ทั้ง ๒ คนประกอบธุรกิจน้ำดื่ม มีกิจการและโรงงานในบ้าน กลองทั้ง ๒ ใบนี้เป็นกลองที่ซื้อมาจากบ้านห้วยนา เมืองจ้อกแม นางหน้อยหนือได้กล่าวถึงความรู้สึกของการเก็บรักษากลองไว้ในบ้านดังนี้ว่า

รู้สึกมีความสุข ชอบให้มีกลองในบ้าน ทำให้บ้านดี มีความสุข กิจการก้าวหน้าเจริญรุ่งเรือง แบ่งพื้นที่ในบ้านเป็นส่วนห้องพระ เก็บกลองไว้ใกล้ ๆ กับห้องพระ เพราะกลองเป็นของสูง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สามีกี่ชอบเสียงกลอง เสียงมอง เขามีความสุข (หน้อยหนือ, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

กลองกันยาวใบหนึ่งอยู่ชั้นล่างและอีกใบหนึ่งเก็บรักษาไว้ในห้องพระ ชั้น ๒ ของบ้านนาง
หน้อยหนืออู ผูกติดไว้กับเสาเรือนด้านซ้ายของหิ้งบูชาพระ เสาเรือนทั้งคู่นี้เป็นเสาเรือนหน้าหิ้งบูชาพระ
ในบ้าน

ภาพที่ ๑๖๓ การเก็บรักษากลองกันยาว บ้านนางหน้อยหนืออู บ้านจิ่งปาน
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๖๔ หิ้งบูชา บ้านนางหน้อยหนืออู บ้านจิ่งปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๖๕ กลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านนางน้อยหน่อ บ้านจิ้งป่าน ตำบลน้ำล้น เมืองสปีอ

กลองกันยาวใบที่ ๑ เก็บไว้ด้านล่าง ชานข้างบ้านพร้อมกับมอญและฉาบ กลองกันยาวใบนี้เพิ่งถูกนำมาคืน จึงยังไม่ได้ยกขึ้นไปเก็บไว้ในบ้าน กลองกันยาวมีขนาดหน้ากลอง ๑๑.๕ นิ้ว เส้นรอบเอวกลองขนาด ๑๘.๕ นิ้ว ใ้กกลองยาว ๒๓.๕ นิ้ว ความยาวจากคอกกลองถึงฐานกันก็วัดได้ ๔๕.๕ นิ้ว กลองกันยาวใบนี้อาจกล่าวได้ว่ามีขนาดกลองสามทัก คือ มีอัตราส่วนของใ้กกลองและความยาวจากคอกกลองถึงกันก็เป็อัตราส่วน ๑ : ๒

กลองกันยาวใบที่ ๑ ทาสีดำทั้งใบ เฉพาะส่วนคอกกลอง เอวกลอง และปลายหางกลองตกแต่งด้วยการทาแถบสีแดง ส่วนบริเวณคอกกลองตกแต่งด้วยลายพื้นปลารูปทรงสามเหลี่ยมไม่มีฐานด้วยสีเหลืองบนแถบสีแดงอีกชั้นหนึ่ง

กลองกันยาวใบนี้อยู่ในสภาพที่ดี หน้ากลองทำจากหนังวัว ไม่มีองบนหน้ากลอง สายดึงเร่งเสียงทำจากหนังวัว กลองทำจากไม้ซ้อ ครูช่างคำได้ทดลองตีกลองกันยาวใบนี้ พบว่าเป็นกลองที่มีคุณภาพเสียงดีมากใบหนึ่ง กล่าวคือ เสียงดังกังวาน เสียงลูกสั้น เสียงทุบชัด ดีแล้วไม่เจ็บมือ น้ำหนักของกลองไม่หนัก เมื่อสะพายกลองแล้วได้ทรงลักษณะที่เหมาะสมจากการทอดออกไปด้านหลัง (ต่างคำ, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๖๖ กลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านนางน้อยหน่อ บ้านจิ่งปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๖๗ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านนางน้อยหน่อ บ้านจิ่งปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๖๘ สายตีแรงเสียงกลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านนางน้อยหน่อ บ้านจิ่งปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๖๙ ครูช่างคำทศอบกลองก้นยาวใบที่ ๑ บ้านนางน้อยหน่อ บ้านจิ่งปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๗๐ การตกแต่งคอกลองก้นยาวใบที่ ๑ บ้านนางน้อยหน่อ บ้านจิงปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๗๑ ช่วยคอกลองก้นยาวและเล็บคอกลองก้นยาวใบที่ ๑ บ้านนางน้อยหน่อ บ้านจิงปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

คอกลองก้นยาวใบที่ ๑ มีช่วยคอกทำจากหวาย แต่ไม่มีการตอกหมุดหรือการตอกตะปูลงไปเพื่อตรึงบนช่วยคอก นอกจากนี้พบว่า เล็บข้างของคอกใบนี้เป็นเนื้อไม้เดียวกันกับคอกก้นยาว ไม่ได้นำมาติดเพิ่มเติม และยังอยู่ในสภาพที่ดี ไม่มีการชำรุด การรื้อสายดึงเร่งเสียงผ่านลงไปในห้องระหว่างเล็บข้างและสอดตลอดใต้ช่วยคอกขึ้นมาด้านนอก แล้วแทงสายดึงเร่งเสียงกลับขึ้นไปด้านบนไหคอก เพื่อรื้อกับไส้ละมานอีกครั้งหนึ่งตลอดคอกนี้จนครบรอบไหคอก จะเห็นได้ว่า ลักษณะการแกะเล็บข้างเช่นนี้ไม่มีการเซาะร่องข้างใต้เล็บข้างได้ช่วย

กลอง แต่มีการกลิ้งรอยลูกแก้ว ๑ รอบ (ขอบวงกลมสีเหลืองที่อยู่ใต้ช่วยกลอง) เพื่อรับช่วย
กลองก่อนที่จะกลิ้งหางกลองกันยาวต่อไป กลองใบที่ ๑ มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๑.๕
ความยาวเส้นรอบไ้กลอง	๔๑
ความสูงของไ้กลอง	๒๓.๕
เส้นรอบวงฐานไ้กลอง	๒๑.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๘.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๒.๗
ความยาวจากฐานไ้กลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๔๕.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๖๕

ภาพที่ ๑๗๒ เอวกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านนางน้อยเหนือ บ้านจิงปาน
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๗๓ ฐานกันก็ด้านล่าง กลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านนางน้อยหนือ บ้านจิงปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

กลองกันยาวใบที่ ๒ เป็นกลองขนาดใหญ่ ซื้อมาจากบ้านห้วนา เมืองจ้อกแมเช่นกัน ช่างทำกลองชื่อ ครูปั้นติอู เมืองจ้อกแม

ภาพที่ ๑๗๔ กลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านนางน้อยหนือ บ้านจิงปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๗๕ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านนางน้อยหนือ บ้านจิงปาน ตำบลน้ำล้น
เมืองสีป้อ

กลองกันยาวใบที่ ๒ เป็นกลองกันยาวขนาดใหญ่ มีหน้ากลองขนาด ๑๖ นิ้ว เส้นรอบไทรกลอง ๕๖ นิ้ว ไทรกลองยาว ๒๕ นิ้ว เส้นรอบคอกกลองกันยาววัดได้ ๒๒.๕ นิ้ว เส้นรอบเอววัดได้ ๒๑.๒ นิ้ว ความยาวจากคอกกลองถึงฐานกันก็วัดได้ ๕๔ นิ้ว กลองใบนี้มีความสูงตลอดทั้งใบจากหน้ากลองถึงฐานกันก็วัดได้ ๘๐ นิ้ว กลองกันยาวใบที่ ๒ มีขนาดและสัดส่วนในรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๖
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๕๖
ความสูงของไทรกลอง	๒๕
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๒๑.๒
เส้นรอบวงกันกลอง	๒๘.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๗
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (กันก็)	๕๔
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (กันก็)	๗๗

ภาพที่ ๑๓๖ การร้อยสายดึงแรงเสียงกลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านนางน้อยหนือ บ้านจิ่งปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๓๗ เียบข้างและช่วยกลอง กลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านนางน้อยหนือ บ้านจิ่งปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๑๘ ไทกลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านนางหน้อยหนือ บ้านจิ่งปาน
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๑๙ เอวกลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านนางหน้อยหนือ บ้านจิ่งปาน
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๘๐ การบากกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านนางน้อยหน่อ
บ้านจิ้งปาน ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๘๑ กันก็กลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านนางน้อยหน่อ บ้านจิ้งปาน
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๘๒ กันก็กลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านนางน้อยหน่อ บ้านจิ้งปาน
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

๖.๖.๑.๕ กลองกันยาวบ้านปางไฮ้

บ้านปางไฮ้เป็นชุมชนนอกเขตเทศบาลของตำบลน้ำล้น มีกลองกันยาวของบ้านปางไฮ้ทั้งหมด ๒ ลูกเก็บไว้ที่ศาลาส่วนกลางของชุมชนซึ่งเพิ่งก่อสร้างเสร็จ ศาลานี้เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ๒ ชั้น ทาสีฟ้า บนชั้น ๒ เป็นที่เก็บกลองกันยาว ๒ ใบ

ภาพที่ ๑๕๓ ลานด้านหน้าศาลาส่วนกลาง บ้านปางไฮ้ ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๑ ของบ้านปางไฮ้ มีเอาสีฟ้า ทาด้วยสีคำที่ไหลลงและตลอดทั้งใบ มีองอยู่หน้ากลองเป็นองสัมพุทโธ ครูต่างคำได้อธิบายประเพณีปฏิบัติของการตีกลองไว้ดังนี้ว่า

การตีกลองมีเสียงเป็นมงคล หากกลองมีลายอาจเป็นบทพุททคุณ บทสัมพุทโธ เวลาตีคนจะชอบ คนจะเข้ามาฟัง แล้วเวลาตีกลองแบบนี้ จะหันหน้ากลองเอาปากกลองมาใกล้กัน ทำให้จำอีกลูกกระเด็นออกไปได้ โดยเฉพาะในงานปอย เวลาที่มีหน้ายันต์ลงเองที่เป็นมงคลก็เหมือนกับได้พรมน้ำมนต์ แต่แทนที่จะเป็นน้ำมนต์ ก็เป็นพรมด้วยเสียงกลองที่ศักดิ์สิทธิ์ดังผ่านเอง

(ต่างคำ, สัมภาษณ์, ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

ชาวบ้านปางไฮ้เคารพกลองกันยาว ถือว่ากลองกันยาวเป็นของมงคล มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม กลองกันยาวที่บ้านปางไฮ้เป็นกลองกันยาวเพียง ๑ ใน ๒ ใบของเมืองสีป่อเท่านั้นที่มีการลงอักขระ หรือการลงเองที่หน้ากลองกันยาว จึงถือได้ว่า กลองกันยาวใบที่ ๑ ของบ้านปางไฮ้เป็นกลองกันยาวที่ทรงคุณค่าและสำคัญที่สุดใบหนึ่งในเมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๘๔ อ่างหน้ากลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านป่างิ้ว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๘๕ กลองกันยาวใบที่ ๑ และ ใบที่ ๒ บ้านป่างิ้ว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๘๖ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านปางไฮ ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๘๗ การร้อยสายดึงแรงเสียงของกลองใบที่ ๑ บ้านปางไฮ ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๘๘ รูปทรงใหญ่ของกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านป่างิ้ว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๘๙ ขั้วกลองและเส้นข้างของกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านป่างิ้ว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ขั้วกลองกันยาวใบที่ ๑ ทำจากหวายขัดเป็นรูปวงกลม สอดไว้ที่ได้เส้นข้างขัดไว้เพื่อตรึงสายดึง
แรงเสียงให้ตึงและไม่เคลื่อนที่ขึ้น ขั้วกลองกันยาวใบนี้มีขนาดใหญ่และเห็นเด่นชัด

ภาพที่ ๑๕๐ การบวมค้ำวันรอยดูแก้วและเอวกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านป่างิ้ว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๕๑ กันก็กลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านป่างิ้ว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

กลองกันยาวใบที่ ๑ มีขนาดหน้ากลอง ๑๕ นิ้ว ถือว่าเป็นหน้ากลองกันยาวที่มีขนาดใหญ่ โดยปกติจะมีขนาดเริ่มต้นจาก ๑๑ นิ้ว, ๑๓ นิ้ว, ๑๕ นิ้ว มีขนาดเส้นรอบเอวกลองวัดได้ ๑๕ นิ้ว และไฮกลองยาว ๒๔.๒ นิ้ว ขนาดและสัดส่วนกลองกันยาวโดยละเอียดมีดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๕
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๘
ความสูงของไทรกลอง	๒๔.๒
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๕.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๒
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔.๕
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๑
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๕.๒

ภาพที่ ๑๕๒ รุกกลองก้นยาวใบที่ ๑ บ้านป่าไผ่ ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

กลองก้นยาวใบที่ ๒ ของบ้านป่าไผ่มีขนาดหน้ากลอง ๑๔ นิ้ว วัดเส้นรอบเอวกลองก้นยาวได้ขนาด ๑๗.๕ นิ้ว ไทรกลองยาว ๒๕.๕ นิ้ว ส่วนหางกลองจากคอกกลองจนถึงฐานก้นกึ่งวัดได้ ๕๒ นิ้ว ความยาวจากหน้ากลองจนถึงฐานก้นกึ่งวัดได้ ๗๗.๕ นิ้ว กลองก้นยาวใบนี้มีหน้าทำจากหนังวัว อยู่ในสภาพที่ดียังใช้งานเป็นประจำ

ภาพที่ ๑๕๓ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านปางไ้ ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๕๔ หูหิ้งกลองกันยาวใบที่ ๒ ไว้สำหรับใส่สายสะพายกลอง บ้านปางไ้ ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๕๕ การร้อยสายเร่งดึงเสียงกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านปางไ้ ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๕๖ การร้อยสายดิ่งเรียงกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านป่างิ้ว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๑๕๗ เล็บข้างและช่วยกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านป่างิ้ว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๒ มีเล็บข้างที่สั้น และมีช่วยกลองขนาดเล็กมากซ่อนอยู่ใต้เล็บข้างหุ้มด้วยเชือกสีแดง แตกต่างจากช่วยกลองใบที่ ๑ ที่ทำจากหวายและมีขนาดใหญ่มองเห็นชัดเจน เนื่องจากเล็บข้างของกลองใบนี้มีขนาดสั้นและไม่หนูนหนา มาก จึงทำให้ช่วยกลองต้องมีขนาดเล็กและบางลดขนาดตาม

สัดส่วนของเล็บช้าง จากการเก็บข้อมูลพบว่า ช่างทำกลองส่วนใหญ่จะไม่ลดขนาดและความหนาของเล็บช้าง และสังเกตได้ว่า กลองกันยาวใบนี้เป็นกลองกันยาวที่เพิ่งทำใหม่ อาจเป็นช่างรุ่นใหม่ในเมืองสีป้อที่ทำและคิดค้นวิธีการทำกลองกันยาวขึ้นมาใหม่ กลองกันยาวใบที่ ๒ มีขนาดและสัดส่วนวัดได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๕
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๘
ความสูงของไทรกลอง	๒๔.๒
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๕.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๒
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔.๕
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๑
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๕.๒

ภาพที่ ๑๕๘ การบากรอยลูกแก้วจากคอกกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านป่างิ้ว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๑๙๕ เวกกลองกั้นยาวใบที่ ๒ บ้านป่างิ้ว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๐๐ กั้นกึ่งกลองกั้นยาวใบที่ ๒ บ้านป่างิ้ว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกั้นยาวใบที่ ๒ ของบ้านป่างิ้ว ไม่มีองหน้ากลอง เป็นกลองใบใหม่ ลงสีน้ำมันขึ้นเงาสวยงาม มีการตกแต่งเฉพาะที่เอวกลอง แม้จะใช้สี ๓ แถบสีแต่ก็มีใช้สีสัญลักษณ์จากธงชาติรัฐชาน เช่น สีทองแทนสีเหลือง สีฟ้าแทนสีเขียว สีแดงเจดส์แทนสีแดง

๖.๖.๑.๑๐ กลองกั้นยาวบ้านหนองเขียว

บ้านหนองเขียวเป็นหมู่บ้านที่อยู่นอกเขตเทศบาลตำบลน้ำล้น มีศาลาเก็บเครื่องใช้ส่วนรวมโดยมีผู้ใหญ่บ้านชื่อสำอาง อายุ ๕๕ ปีเป็นผู้รับผิดชอบดูแล ภายในศาลาแห่งนี้ยังเก็บรักษาเครื่องใช้ส่วนรวมของหมู่บ้านได้แก่ เก้าอี้สำหรับจัดงาน โต๊ะ ศาลาแห่งนี้ยังใช้เป็นที่พักผ่อนสำหรับคณะกรรมการหมู่บ้านอีกด้วย

ภาพที่ ๒๐๑ ศาลาเก็บเครื่องใช้ส่วนรวม บ้านหนองเจียว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๒๐๒ การเก็บกลองกันยาว บ้านหนองเจียว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๒๐๓ ส่างเอ ผู้ใหญ่บ้านหนองเจียว ตำบลน้ำล้น

ภาพที่ ๒๐๔ หน้ากลองกันยาว บ้านหนองเจียว ตำบลน้ำล้น

กลองกันยาวของบ้านหนองเจียวผูกติดกับเสาต้นกลางศาลาเก็บเครื่องใช้ส่วนรวม กลองกันยาวใบนี้เป็นกลองที่ซื้อมาจากบ้านทุ่งหย่ง ทำโดยครูเฮิงปีะ ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว (ส่างเอ, สัมภาษณ์, ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙) ลักษณะกลองใบนี้มีสัดส่วนที่สวยงาม หน้ากลองขนาด ๑๓ นิ้ว ทำจากไม้ซ้อ เส้นรอบเววกลองวัดได้ ๑๖.๕ นิ้ว ไทกลองยาว ๒๓ นิ้ว ความยาวจากฐานไทกลองถึงฐานก้นก้ววัดได้ ๕๑.๕ นิ้ว ถึงแม้ความยาวจากไทกลองจะขาดไป ๕ นิ้ว แต่กลองใบนี้ยังถือว่าเป็นสัดส่วนที่สวยงาม

ภาพที่ ๒๐๕ กลองก้นยาว บ้านหนองเขียว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

กลองก้นยาวบ้านหนองเขียวมีขนาดและสัดส่วนสรุปได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบวงกลอง	๔๕
ความสูงของโพงกลอง	๒๓
เส้นรอบวงฐานโพงกลอง	๒๓.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๔
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔.๕
ความยาวจากฐานโพงกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๑.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๔.๕

ภาพที่ ๒๐๖ ไหกลองก้นยาว บ้านหนองเขียว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

จากการสังเกตเล็บข้างกลองก้นยาวบ้านหนองเขียวทำให้เกิดข้อสันนิษฐานว่า กลองก้นยาวใบนี้เป็นกลองก้นยาวที่มีอายุการใช้งานมานาน เนื้อไม้ที่ทำเล็บข้างเริ่มสึกกร่อนและผุ นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นได้อีกว่าเป็นการต่อรอยเล็บข้าง เนื่องจากมีการชุคบริเวณเหนือเล็บข้างเสมือนว่านำเล็บข้างมาฝัง มิได้เป็นการชุคเล็บข้างจากเนื้อไม้เดียวกันของหุ่นไหกลอง

ภาพที่ ๒๐๗ เล็บข้างและช่วยกลองก้นยาว บ้านหนองเขียว ตำบลน้ำล้น

ภาพที่ ๒๐๘ เวกลองก้นยาว บ้านหนองเขียว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

เอวกลองก้นยาวบ้านหนองเขียว ตำบลน้ำล้นตกแต่งด้วยลายใบโพธิ์สีฟ้า บนพื้นสีแดง และตกแต่งด้วยจุดสีขาวบนรูปใบโพธิ์ ส่วนฐานก้นกึ่งนั้นก็ตกแต่งด้วยลวดลายเดียวกัน โดยมีรายละเอียดการสลักสีฟ้าและสีขาวเป็นขอบใบโพธิ์ที่เอวกลอง และสลักมาใช้สีขาววาดขอบใบโพธิ์ที่ปลายหางกลอง

ภาพที่ ๒๐๙ เวกลองก้นยาว บ้านหนองเขียว ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

๖.๖.๑.๑๑ กลองกั้นยาววัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

วัดจงกลางเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งในห้าวัดของตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ เป็นวัดที่มีขนาดใหญ่ มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีพระจำพรรษาที่วัดจงกลางทั้งหมด ๑๕ รูป วัดจงกลางมีท่านเจ้าอาวาสชื่อ เจ้าญาณนอ อายุ ๕๑ ปี

ภาพที่ ๒๑๐ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๒๑๑ พระประธานทำจากไม้ไผ่สาน วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

วัดจงกลางเป็นวัดที่มีพระพุทธรูปที่พิเศษกว่าที่วัดอื่น ๆ เนื่องจากมีพระพุทธรูปทำจากไม้ไผ่สานเรียกว่า พระอินทร์สาน ดังที่พบในวัดจอมสวรรค์ ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองฯ จังหวัดแพร่ มิได้

ทำจากพระพุทธรูปที่ก่ออิฐถือปูนทั่วไป อีกทั้งวัดแห่งนี้เคยถูกไฟไหม้มาแล้ว แต่ได้รับการบูรณะและสร้างขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่งในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ ชาวไทใหญ่ในรัฐชานมีวิธีการสร้างพระพุทธรูปไว้กราบไหว้บูชาโดยใช้หวายหรือไม้ไผ่ที่จักแล้ว มาสานขึ้นเป็นองค์พระพุทธรูป พระพุทธรูปที่สานขึ้นองค์เก่าแก่ที่สุดพบเมื่อ พ.ศ. ๑๘๘๑ ที่วัดบ้านเมืองนง ปัจจุบันอยู่ในเขต อำเภอเมืองพะ จังหวัดเชียงใหม่ อยู่เหนือเวียงเชียงใหม่ ใกล้กับเขตสิบสองปันนา มณฑลยูนนานของสาธารณรัฐประชาชนจีน สำหรับพระเจ้าอินทร์สานองค์นี้ที่เมืองสีป่อเป็นพระพุทธรูปที่สร้างขึ้นใหม่หลังจากที่วัดถูกไฟไหม้ตามประวัติของพระพุทธรูปองค์ที่เก่าแก่เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้างประมาณ ๔ศอก เนื่องจากไม่มีผู้ทราบประวัติ จึงเรียกกันว่า “พระเจ้าอินสถาน” หมายความว่า “พระพุทธรูปที่พระอินทร์มาสานไว้” (พระเจ้า ในภาษาไทใหญ่และล้านนา แปลว่า พระพุทธรูป) และใช้เป็นชื่อเรียกพระพุทธรูปที่สานทุกองค์ที่ค้นพบหรือสร้างขึ้นภายหลังว่า “พระเจ้าอินสถาน”

ภาพที่ ๒๑๒ กลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ส่วนกลองกันยาวที่วัดแห่งนี้มีได้ทำจากไม้ไผ่สาน ทั้งนี้ ในประเทศไทยพบว่า ชาวไทใหญ่สานกลองกันยาวด้วยไม้ไผ่สาน แต่ก็พบน้อยมากดังที่ได้รายงานว่ามีกรพบกลองสานในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์ ๒๕๕๕; ๒๕๕๖; ๒๕๕๗) แต่จากการสำรวจในเมืองสีป่อ ยังไม่พบกลองสานจากไม้ไผ่ทั้งในเขตเวียงเก่า และในตำบลน้ำล้นซึ่งเป็นตำบลที่ใหญ่ที่สุดในเมืองสีป่อ

กลองก้นยาวใบที่ ๑ ของวัดจงกลางมีขนาดหน้ากลองเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑๒ นิ้ว เส้นรอบวงวัดได้ ๑๖ นิ้ว ไทกลองยาว ๒๔.๕ นิ้ว ความสูงจากหน้ากลองถึงฐานก้นก็วัดได้ ๘๔ นิ้ว ถือเป็นกลองก้นยาวขนาดใหญ่ใบหนึ่งที่พบในเมืองสีป้อ วัดจงกลางเก็บรักษากลองไว้โดยผูกติดไว้กับเสาของศาลาการเปรียญของวัด กลองก้นยาวใบนี้ทำด้วยตีคำทั้งใบ ส่วนคอกกลองตกแต่งด้วยการทาแถบสีทอง ส่วนบริเวณเอวกลองและฐานก้นก็ตกแต่งด้วยการทาด้วยแถบสีแดงคาดขาวทั้งด้านบนและด้านล่าง

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๒
ความยาวเส้นรอบไทกลอง	๔๑.๕
ความสูงของไทกลอง	๒๔.๕
เส้นรอบวงฐานไทกลอง	๒๑.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๕.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๑.๕
ความยาวจากฐานไทกลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๕๕.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๘๔

ภาพที่ ๒๑๓ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๑ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๒๑๔ การร้อยสายดึงเร้งเสียงกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๑๕ ไหกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๑๖ เล็บข้างและข่วยกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

เล็บช้างของกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจงกลางนั้นมีลักษณะที่พิเศษแตกต่างจากลักษณะเล็บช้างปกติ กล่าวคือ จะสังเกตเห็นว่า เล็บช้างมีขนาดยาวและปลายเล็บช้างงอนเซิด เปิดปลายเล็บด้านบนทำมุมแหลมเทลาดลง ส่วนด้านล่างของปลายเล็บบากให้ราบเป็นมุมฉาก แล้วจึงถึงปิดปลายเล็บที่คอกลอง โดยทำเป็นร่องเพื่อสอดช่วยกลองไว้ ช่วยกลองกันยาวใบนี้ทำจากขดลวดขนาดเล็กและร้อยเชือกไนลอนสีเขียวระหว่างสายดิ่งแรงเสียดกับเล็บช้างที่ละเล็บสอดผ่านสลักพื้นปลา เพื่อขัดช่วยกลองกันไว้ไม่ให้ลื่นหลุดอีกชั้นหนึ่ง

ภาพที่ ๒๑๗ เอวกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๑๘ ฐานกันก็ตกแต่งด้วยสีแดงและสีขาว วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๒ ของวัดจงกลางทำจากไม้ฝักกุ่ม ทาสีดำทั้งใบ ส่วนคอกกลองทาสีเขียว เปลือกมะนาว เอวกลองทาค้วยแถบสีเหลือง สีเขียว และสีแดงเป็นสัญลักษณ์ของศิรชชาศิริฐาน

ภาพที่ ๒๑๕ กลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีปอ

ภาพที่ ๒๒๐ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีปอ

สำหรับหน้ากลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดขนาดเส้นผ่านหน้ากลองได้ ๑๗.๒ x ๑๖ นิ้ว เนื่องจากหน้ากลองเป็นมุมเหลี่ยม ๑ มุม ไม่เป็นวงกลมรอบตลอดไ้กลอง อาจเกิดจากการพองตัวของเนื้อไม้ ทำจากไม้ซ้อ

ภาพที่ ๒๒๑ การร้อยสายเร่ดิ่งเสียงกับหูหึงกลองกันยาว วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๒๒๒ เล็บช้างและขั้วกลองกันยาวใบที่ ๒ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

กลองกันยาวใบที่ ๒ นี้มีเล็บช้างพอมแต่มีขนาดยาว การกลึงเล็บช้างคล้ายกับกลองกันยาวใบที่ ๑ แต่มีความคมชัด และรอยนูนของปลายเล็บช้างที่ได้สัดส่วนเท่ากัน ถึงแม้บางเล็บจะพังไปแล้ว แต่ก็ยังเห็นรูปทรงชัดเจน ส่วนขั้วกลองทำจากหวายขด ไม่มีการตอกหมุดหรือตะปูเพื่อตรึงหวายไว้กับเล็บช้างหรือคอกกลอง

ภาพที่ ๒๒๓ เวกลองกันยาวใบที่ ๒ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๒๔ การบาควันรอยลูกแก้วลงกันยาวใบที่ ๒ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๒๕ ฐานกันก็้และการตกแต่งฐานกันก็้ลงยาวใบที่ ๒ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองก้นยาวใบที่ ๒ ของวัดจงกลาง มีขนาดและสัดส่วนสรุปได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๖ x ๑๗.๒
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๑.๕
ความสูงของไทรกลอง	๕๕
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๑.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๕.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๑.๕
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๕.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๘๔

ภาพที่ ๒๒๖ การเขียนสีประดับก้นกึ่งด้านล่างกลองก้นยาวใบที่ ๒
วัดจงกลาง ตำบลน้ำตัน เมืองสีป้อ

กลองก้นยาวใบที่ ๓ ของวัดจงกลางทาสีดำทั้งใบ ส่วนคอกกลองทาสีเขียวเปลือกมะนาวจากคอกกลองถึงปลายหางกลองแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนเท่า ๆ กันทาสีด้วยแถบสีเหลือง สีเขียว และสีแดง เป็นสัญลักษณ์ของสีธงชาติรัฐชาน

ภาพที่ ๒๒๓ กลองกันยาวใบที่ ๓ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๒๔ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๓ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๒๕ การร้อยสายดึงแรงเสียงกับหนังหุ้มหน้ากลองกันยาวใบที่ ๓ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๓๐ เล็บข้างและขั้วกลองกันยาวใบที่ ๓ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๒๓๑ เวกกลองกันยาวใบที่ ๓ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๒๓๒ ฐานกันก็กลองกันยาวใบที่ ๓ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๒๓๓ ก้นกึ่งกลองก้นยาวใบที่ ๓ วัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ

กลองก้นยาวใบที่ ๓ ของวัดจงกลาง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป้อ มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๐.๓
ความยาวเส้นรอบใหญ่กลอง	๓๕
ความสูงของใหญ่กลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงฐานใหญ่กลอง	๒๖.๒
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๔
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๐
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๑.๓
ความยาวจากฐานใหญ่กลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๖.๖
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๖๕.๑

กลองก้นยาวใบนี้เป็นกลองขนาดเล็กจากสัดส่วนดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า หน้ากลองก้นยาวใบนี้ ๑๐.๓ นิ้ว ส่วนเอวกลองมีเส้นรอบวงวัดได้ ๑๔ นิ้ว ความยาวจากใหญ่กลองถึงลำโพงก้นกึ่งมีความยาวทั้งสิ้น ๔๖.๖ นิ้ว ส่วนใหญ่กลองยาว ๒๒.๕ นิ้ว จะเห็นได้ว่า สัดส่วนของใหญ่กลองและความยาวจากใหญ่กลองถึงก้นกึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียง ๑ : ๒ คือ ๒๒.๕ : ๔๖.๖ นิ้ว

๖.๖.๑.๑๒ กลองกันยาววัดห้อง

ภาพที่ ๒๓๔ วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๓๕ บริเวณวัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

วัดจองห้องเป็นวัดที่เก่าแก่ประจำตำบลน้ำล้น มีเจ้าหยาจิ้นตะ อายุ ๕๐ ปี เป็นรองเจ้าอาวาส และมีเจ้าสัจจะรับตำแหน่งเจ้าอาวาส ซึ่งท่านสามารถตีกลองกันยาวได้เป็นอย่างดี วัดจองห้องมีกลองกันยาวประจำวัด ๒ ใบ สำหรับให้คณะศรัทธาในหมู่บ้านได้นำออกมาตีในงานปอยต่าง ๆ สำหรับตีประกอบการฟ้อนนก ฟ้อนโต

ภาพที่ ๒๓๖ เจ้าหยาจินตะ รองเจ้าอาวาสวัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๓๗ กลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจองห้องทำจากไม้ซ้อ อายุ ๒๕ ปี มีระบายเย็บด้วยผ้าประดับตกแต่ง ไทกลองจากขอบหน้ากลองด้านบน เป็นระบายจับจีบ ๓ ชั้น ชั้นละ ๑ สี จับระบายเป็นแถบสีเหลือง สีเขียว สีแดง สอดคล้องกับการตกแต่งคอกกลองที่ทาเป็นแถบสีเหลือง สีเขียว สีแดง พร้อมจูดวงกลมสีขาวรอบคอกกลอง และสอดคล้องกับเสาที่ตกแต่งด้วยการทาสีแถบสีเหลือง สีเขียว สีแดง พร้อมจูดวงกลมสีขาว ๑ ดวง อีกทั้งสอดคล้องกับการตกแต่งที่ฐานกันที่ด้านบนระบายสีเป็นเส้นรอบวง ๓ ชั้น ชั้นละ ๑ แถบสีเป็นสีเหลือง สีเขียว สีแดงพร้อมจูดวงกลมรายล้อมรอบฐานกันที่ ส่วน

ไหกลองและหางกลองทาสีดำ ส่วนผ้าที่ทำสายสะพายเป็นผ้าสีแดง กลองก้นยาวใบนี้มีหน้ากลอง
ขนาด ๑๑ นิ้ว ไหยาว ๒๒.๕ นิ้ว เล็บข้างทากลองสีดำไม่มีการประดับหมุดหรือดอกตะปู ข่ายกลอง
ทำจากขดลวดหยาบได้รับการตรึงด้วยการตอกตะปูลงบนข่ายกลอง

ภาพที่ ๒๓๘ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๓๙ ระบายผ้าประดับกลองก้นยาวใบที่ ๑
วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๔๐ เล็บข้างและช่วยกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๔๑ เอวกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจองห้อง
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๔๒ ก้นกึ่งของกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจองห้อง
ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๔๓ การประดับตกแต่งก้นกึ่งด้านล่างของกลองกันยาวใบที่ ๑
วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ดังจะเห็นว่า การประดับตกแต่งของกลองก้นยาวใบที่ ๑ มีความสอดคล้องและแสดงอัตลักษณ์ทางการสร้างชาติอย่างชัดเจนด้วยการเลือกใช้สีและการเลือกใช้รูปทรงเรขาคณิต ทั้งนี้ การประดับตกแต่งสีของกลองก้นยาวปรากฏอยู่มากถึง ๖ ตำแหน่ง (คอกกลอง เอวกลอง ปลายหางกลอง ก้นกึ่งด้านบน ก้นกึ่งด้านล่าง การใช้ระบายผ้าประดับตกแต่งไหกลอง) การตกแต่งกลองก้นยาวใบนี้มีความสอดคล้องและต่อเนื่องกันตลอดทั้งใบ เจ้าหน้าจันท๊ะได้กล่าวถึงการประดับกลองก้นยาวใบนี้ไว้ว่า

ตกแต่งเอง ได้กลองมาก็ทำสี ตกแต่งเอง ออกแบบใหม่เอง ทำตามที่อยู่เห็น ทำตามที่อยู่
ความชอบ อยากให้เป็นเอกลักษณ์ของที่นี้อยู่แล้ว เรื่องสีก็เป็นสีธงชาติ ไม่ได้มีความหมายอะไร ตั้งแต่ผ้าคลุม หลวงพี่ก็มาทำเอง
(เจ้าหน้าจันท๊ะ, สัมภาษณ์, ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

กลองก้นยาวใบที่ ๑ มีขนาดและสัดส่วนสรุปได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๑
ความยาวเส้นรอบไหกลอง	๔๐
ความสูงของไหกลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงฐานไหกลอง	๑๕.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๒.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๕.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๒
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๔.๕

กลองก้นยาวใบนี้ มีขนาดและสัดส่วนที่ตรงตามสัดส่วนกลองสามหัก กล่าวคือความยาวของไหกลองเป็นอัตราส่วน ๑ : ๒ ของความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง) ดังแสดงไว้ในตาราง จะเห็นว่า ไหกลองมีความยาววัดได้จากหน้าก้นกลองถึงคอกกลอง ๒๒.๕ นิ้ว ส่วนความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง) นั้นวัดได้ ๔๔.๕ นิ้วอย่างพอดี

กลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดจองห้องเก็บไว้โดยเจ้าหน้าจันท๊ะ รองเจ้าอาวาส นำไปผูกติดไว้กับเสาศาลาการเปรียญของวัด เสาที่ผูกกลองก้นยาวใบนี้เป็นเสาด้านขวามือของพระประธานในศาลาการเปรียญ กลองใบที่ ๒ นี้มีอายุประมาณ ๕๐ ปี ท่านรองเจ้าอาวาสได้อธิบายเกี่ยวกับกลองก้นยาวใบนี้ไว้ว่า

กลองก้นยาวใบนี้อายุอย่างต่ำ ๕๐ ปี มีเสียงดีที่สุดในละแวกนี้ ดีกว่ากลองใบแรก ส่วนสัดส่วนก็สวยงาม ทำจากไม้ฝักกุ่ม สำหรับใบนี้ไม่ตกแต่ง ไม้ใส่ระบายทั้งสิ้น (เจ้าหย่าจินต๊ะ, สัมภาษณ์, ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๒๔๔ กลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองลีโป

ภาพที่ ๒๔๕ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองลีโป

ภาพที่ ๒๔๖ การร้อยดิ่งแรงเสียงกลองกันยาวกับหน้ากลองกันยาวใบที่ ๒
วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๔๗ ไหกลองกันยาวใบที่ ๒ วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๔๘ เล็บช้าง ช่วยกลอง และการตกแต่งคอกกลองกันยาวใบที่ ๒
วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๔๙ เอวกลองและการบากคว้นรอยลูกแก้วกลองกันยาวใบที่ ๒
วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๒ ทาสีดำทั้งลูก ดังจะเห็นได้ว่าไม่มีการประดับตกแต่งสีอื่นใด นอกจากการทาสีแดงเพียงสีเดียวลงบน ๓ ตำแหน่งของกลองกันยาวคือ การตกแต่งทาสีแดงที่คอกกลอง เอวกลอง และปลายหางกลองกันยาวก่อนถึงกันก็ ลักษณะการตกแต่งสีกลองกันยาวด้วยสีดำและตกแต่ง ๓ ตำแหน่งของกลองกันยาวประเภทนี้ถือว่าเป็นการตกแต่งแบบดั้งเดิม คือใช้สีดำซึ่งเป็นสีที่ปรากฏในการทาสีกลองกันยาว ในอดีตใช้การข้อมเปลือกของต้นรัก เพื่อให้สีดำมาทาสีผิวไม้ไม่ให้หมองแมลงกัดเนื้อไม้ แต่ปัจจุบันสีดำจากรักรธรรมชาติไม่ค่อยปรากฏและหายากในท้องตลาด ปัจจุบันไม่ปรากฏการทาสีกลองกันยาวด้วยรักรธรรมชาติอีกต่อไป พบแต่การใช้สีน้ำมันหรือสีก่อสร้างทาเนื้อไม้และกลองกันยาว กลองกันยาวใบที่ ๒ มีขนาดและสัดส่วนสรุปได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๑
ความยาวเส้นรอบไป้กลอง	๓๗
ความสูงของไป้กลอง	๒๐
เส้นรอบวงฐานไป้กลอง	๒๐
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๐
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๓.๕
ความยาวจากฐานไป้กลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๒.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๖๒.๕

ภาพที่ ๒๕๐ การตกแต่งปลายหางกลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๕๑ ก้นกึ่งด้านล่างของกลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดจองห้อง ตำบลน้ำล้น เมืองสีป่อ

๖.๖.๒ ผู้วิจัย ได้เก็บข้อมูลจากวัดและหมู่บ้านที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของเส้นทางรถไฟเขตตำบลเหล่าขุ่นและตำบลรอบเวียงสีป้อ ๕ หมู่บ้าน ๗ วัดดังนี้

๖.๖.๒.๑ บ้านปางกี้

ภาพที่ ๒๕๒ กลองก้นยาวบ้านปางกี้ ตำบลรอบเวียง เมืองสีป้อ

กลองบ้านปางกี้ หุ่นกลองทาสีดำ เอวกลองทาสีแดง สายสะพายทำจากผ้าดิบข้อมสีแดง หน้ากลองอยู่ในสภาพที่ดี แสดงถึงการดูแลรักษาที่ดี สายดึงหน้ากลองทำจากเชือกไนลอน เก็บรักษาไว้ที่ตำบลบ่อใจ เมืองสีป้อ ซื้อมาจากเมืองจ้อกแม บ้านน้ำสตอง มีอายุ ๗ ปี ทำจากไม้ซ้อ สายดึงทำจากเชือกไนลอน หุ่นกลองทาสีดำ ไม้ใช้รักษา จะสังเกตได้ว่า ข่วงกลองของบ้านปางกี้ทำจากลวดเส้นเล็กที่ควั่นกันเป็นเกลียว ซึ่งพบได้เป็นส่วนน้อย เนื่องจากส่วนใหญ่จะทำจากขดลวดขนาดหนาเป็นวงแหวนชั้นเดียว สีที่ใช้ตกแต่งหุ่นกลองทำจากสีพลาสติกทาบ้าน สำหรับเอวกลองนั้นทาสีแดง หมายถึงชาติ กลองอยู่ในสภาพที่ดีมีขนาดดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๑
ความยาวเส้นรอบไ้กลอง	๓๕.๕
ความสูงของไ้กลอง	๒๔
เส้นรอบวงฐานไ้กลอง	๒๐.๒
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๔
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๘
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๒
ความยาวจากฐานไ้กลองถึงลำโพง (ก้นกี้)	๔๒
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกี้)	๖๘

ภาพที่ ๒๕๓ หน้ากลองก้นยาว บ้านปางกี้

ภาพที่ ๒๕๔ การขึ้นสายดิ่งและขอบหน้ากลองก้นยาวบ้านปางกี้

ภาพที่ ๒๕๕ เส้นดิ่งหน้ากลองทำจากเชือกไทรลอน

ภาพที่ ๒๕๖ ขัวยกลองและเส้นข้าง

ภาพที่ ๒๕๗ การคล้องลูกแก้วจากฐานไทรกลอง
ถึงเอวกลอง

ภาพที่ ๒๕๘ เอวกลองกั้นยาว บ้านปางกี้

๖.๖.๒.๒ บ้านเหลาขุ่น

บ้านเหลาขุ่นเป็นหมู่บ้านที่พบว่ามิกลองกั้นยาวที่สำคัญหลายใบ ผู้วิจัยได้มีโอกาสเก็บข้อมูล
กลองกั้นยาวจากบ้านครูปิ่นจิกตี้

๖.๖.๒.๒.๑ บ้านครูปิ่นจิกตี้ ประธานหมู่บ้านเหลาขุ่น

๖.๖.๒.๒.๒ บ้านจายสุปัญญา (บ้านนายสุปัญญา) มิกลองหนังเขื่อง

๖.๖.๒.๒.๓ บ้านจายอ้อ (นายอ้อ) นางปอยอ่อง มิกลองเจ้าเมืองจากเจ้าขุนแม่

๖.๖.๒.๒.๔ บ้านนางจำ มีกลองใบเล็ก แต่เป็นกลองโบราณ

๖.๖.๒.๒.๕ วัดนาปาง วัดประจำตำบลเหล่าขุ่น

๖.๖.๒.๒.๖ บ้านครูปั้นจ๊กตะ ประธานหมู่บ้านเหล่าขุ่น

ภาพที่ ๒๕๕ บรรยากาศบ้านเหล่าขุ่น เวียงสีป่อ รัฐชาน

ตำบลเหล่าขุ่นเป็นหนึ่งในคณะศรัทธาวัดนาปางซึ่งประกอบด้วยบ้านย่อยคือ โห้โง่ บ้านขุนจ้อง บ้านเตจัน บ้านหลอย (บ้านคอย) บ้านตึงคำ และบ้านเหล่าขุ่น รวมทั้งหมด ๖ หมู่บ้าน บ้านเหล่าขุ่นอยู่ทางทิศใต้ ถือเป็นบริเวณชายแดนของเมืองสีป่อที่ติดกับเขตตำบลบ่อจูลงสู่ทางทิศใต้มุ่งหน้าเข้าตำบลเจ้าเม เมืองเมมโย และเมืองมณฑลเยในทิศตะวันตกเฉียงใต้ตามลำดับ

ครูปั้นจ๊กตะเกิดที่บ้านเหล่าขุ่น อายุ ๕๘ ปี ปัจจุบันเป็นคณะกรรมการวัดก้างหม้อ (วัดพระธาตุบ่อจูล) ปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งประธานหมู่บ้านและเป็นผู้ช่วยกำนัน อาศัยอยู่ที่บ้านเหล่าขุ่น ตำบลเหล่าขุ่น เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๒๖๐ บ้านครูปั่นจิก๊ะ ประชานหมู่บ้านเหลาชุ่น

ภาพที่ ๒๖๑ ครูปั่นจิก๊ะ ประชานหมู่บ้านเหลาชุ่น

ครูปั่นจิก๊ะมีกลองกันยาว ๒ ใบซึ่งเป็นกลองประจำบ้านเหลาชุ่น กลองทั้ง ๒ ใบเก็บไว้ที่บ้านของหัวหน้าหมู่บ้าน หากใครต้องการใช้ก็มาขอยืมใช้ได้ และนำมาคืนที่บ้านหัวหน้าหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านจะมีกลองประจำหมู่บ้าน ครูปั่นจิก๊ะได้ให้สัมภาษณ์ถึงความสำคัญของกลองกันยาวทั้ง ๒ ใบไว้ว่า

กลองก้นยาวเป็นสัญลักษณ์ของไตใหญ่ ต้องมีทุกบ้าน ทุกหมู่บ้านต้องมี ใช้ตั้งงานปอยเดือนห้า งานปอยปีใหม่ งานปอยส่งลงเป็นงานใหญ่ ๆ สำคัญต้องมีกลองก้นยาวกลองทั้ง ๒ ลูกนี้สั่งทำไว้แล้ว เขาทำไว้แล้วก็ไปเอามา เมื่อก่อนผมก็ตี แต่ตอนนี้ให้เด็ก ๆ ตีกลองกันในหมู่บ้านเป็นกันเยอะ ไม่ต้องตีเองแล้ว
(ปิ่นจ๊กตะ, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

กลองก้นยาวทั้ง ๒ ใบมีประวัติที่น่าสนใจ กล่าวคือกลองใบที่ ๑ เป็นกลองที่ซื้อมาจากบ้านคายตันสูง เมืองจ๊อกแม มีขนาดหน้ากลอง ๑๐ นิ้ว ซื้อมา ๑๕ ปีที่แล้วในราคา ๓๕๐,๐๐๐ จ๊าด พร้อมด้วยมอญและฉาบ ส่วนอีกใบหนึ่งที่มีขนาดใหญ่กว่านั้น มีขนาดหน้ากลอง ๑๔.๕ นิ้ว ซึ่งถือว่าเป็นหน้ากลองที่ใหญ่ขนาดปกติ มักพบว่า หน้ากลองขนาดใหญ่จะมีขนาด ๑๓ นิ้ว อาจเนื่องมาจากไม้ที่พบในการทำกลองนั้นมีขนาดใหญ่ จึงรักษาเนื้อไม้ไว้ให้มากที่สุด กลองใบนี้ซื้อมาจากบ้านฮ่างาย เมืองกั้งในราคา ๕๕๐,๐๐๐ จ๊าด

ครูปิ่นจ๊กตะเก็บรักษากลองใบที่ ๑ โดยผูกกลองติดไว้กับเสาเรือน ตรงหน้าหิ้งบูชาครู กลองก้นยาวใบนี้เป็นกลองที่มีสีดำทั้งใบ แต่ทาสีเฉพาะตรงเอวกลองแถบสีแดง สีเขียว สีเหลือง ไว้ในบ้านคงจะเห็นในสภาพว่า กลองอยู่ด้านหน้าหิ้งบูชาครู ด้านบนเป็นรูปพระที่ศรัทธา นับถือ ถือเป็นบริเวณที่ศักดิ์สิทธิ์ในบ้าน เป็นที่สวดมนต์ไหว้พระ ส่วนกลองอีกใบที่ทาสีกลองดำสนิททั้งใบนั้นเป็นกลองที่ซื้อมาจากเมืองจ๊อกแม ผูกติดกับเสาเรือนด้านนอกหน้าบ้าน เพื่อความเป็นสิริมงคลกับบ้าน

ภาพที่ ๒๖๒ การเก็บรักษากลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านเหลาซุ่น ของครูปั้นจิกตะ

กลองกันยาวใบที่ ๒ ของครูปั้นจิกตะมีหน้ากลองขนาด ๑๔.๕ นิ้ว ใหญ่กว่ากลองอีกใบหนึ่ง ที่มีอยู่ในบ้าน เยาวกลองวัดเส้นรอบวงได้ ๑๗ นิ้ว และความสูงของกลองทั้งใบมีขนาด ๗๕ นิ้ว จัดว่าเป็นกลองกันยาวที่มีขนาดใหญ่ กลองกันยาวใบนี้เมื่อวัดขนาดทุกส่วนแล้วพบว่ามียาระเอียดปรากฏดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๔.๕
ความยาวเส้นรอบโหลกลอง	๔๕.๕
ความสูงของโหลกลอง	๒๒
เส้นรอบวงฐานโหลกลอง	๒๔
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๗
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๓
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕.๕
ความยาวจากฐานโหลกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๓
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๕

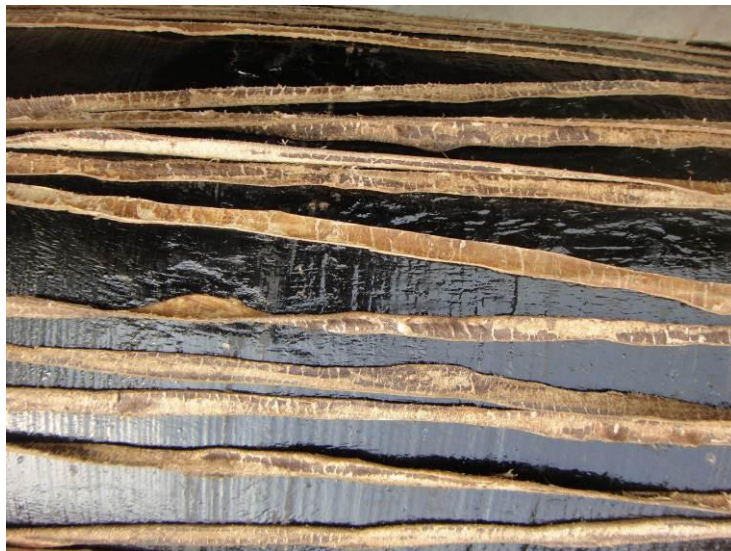
ภาพที่ ๒๖๓ กลองก้นยาวใบที่ ๒ ของครูปั้นจิก๊ะ บ้านเหล่าขุน

ภาพที่ ๒๖๔ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๑ ของครูปิ่นจิกตะ บ้านเหล่าซุ่น

ภาพที่ ๒๖๕ การร้อยหนังหุ้มหน้ากลองกันยาวของครูปิ่นจิกตะ บ้านเหล่าซุ่น

ภาพที่ ๒๖๖ การเดินเส้นดิ่งหนังหน้ากลองกันยาวของครูปิ่นจิกตะ บ้านเหล่าซุ่น เมืองลีโป

ภาพที่ ๒๖๗ เตี๊บซ้างและการวางสายตีงแรงหนั่งหน้ากลองล่องรองเตี๊บซ้างและช่วยกลอง

ภาพที่ ๒๖๘ การลดระดับของฐานไหกลอง การควั่นบากรอยลูกแก้วสู่เอวกลอง

ภาพที่ ๒๖๕ เอวกลองก้นยาวทาแถบสีเหลือง สีเขียว สีแดง

ภาพที่ ๒๖๐ การควั่นบากรอยลูกแก้วจากใต้อีวกลองถึงก้นก็

ภาพที่ ๒๗๑ ก้นกึ่งประดับด้วยยางรถยนต์

ภาพที่ ๒๗๒ ก้นกึ่งมองจากด้านใต้ก้นกลอง

กลองก้นยาวใบที่ ๒ ทำจากไม้ซ้อ ทาสีดำทั้งใบ ไม่มีสีอื่นตกแต่ง หนังกลองหุ้มด้วยหนังวัว อยู่ในสภาพที่ดี มีสัดส่วนที่สวยงาม หน้ากลอง ๑๐ นิ้ว เอวกลอง ๑๒.๕ นิ้ว ความยาวของไหกลอง ๒๒.๓ นิ้ว ความยาวของกลองทั้งใบ ๖๐ นิ้ว ได้สัดส่วนกลองสามหัก เป็นกลองที่มีขนาดเล็กด้วยขนาดหน้ากลอง และมีขนาดกะทัดรัดได้รูปทรง อีกทั้งมีเสียงดี ดีเสียงดัง

ภาพที่ ๒๗๓ การเก็บรักษากลองก้นยาวใบที่ ๒ ของครูปั้นจิกตะ บ้านเหล่าขุ่น

กลองก้นยาวใบที่ ๒ มีหน้ากลองขนาด ๑๐ นิ้ว เป็นกลองขนาดเล็ก ความสูงไหกลองวัดได้ ๒๒.๓ นิ้ว เส้นรอบเอวกลองวัดได้เพียง ๑๒.๕ นิ้ว กลองใบนี้นับว่าเป็นกลองที่มีเอวและหน้ากลองขนาดเล็ก ใบหนึ่งในเมืองสีป้อ

กลองใบนี้มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๐
ความยาวเส้นรอบไทดกลอง	๓๕
ความสูงของไทดกลอง	๒๒.๓
เส้นรอบวงฐานไทดกลอง	๑๗.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๒.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๗
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๒
ความยาวจากฐานไทดกลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๔๘.๒
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๗๕

ภาพที่ ๒๗๔ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๒ ของครูปั้นจิก๊ะ บ้านเหล่าซุ่น

ภาพที่ ๒๗๕ การร้อยเส้นดิ่งสายเร้งหน้ากลองกับหนังหุ้มหน้ากลอง

ภาพที่ ๒๗๖ เส้นดิ่งหนังหน้ากลองพาดผ่านไทรกลอง

ภาพที่ ๒๗๗ การสอดเสี้ยนดึงหนังกลองรองเล็บข้างและช่วยกลอง

ภาพที่ ๒๗๘ การควั่นบากลูกแก้วจากฐานไหกลองสู่เอวกลอง

ภาพที่ ๒๗๕ เหวกลองกันยาวใบที่ ๒ ของครูปั้นจิกตะ บ้านเหลาปูน

ภาพที่ ๒๗๐ ฐานกันก็จากด้านบนกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านเหลาปูน

ภาพที่ ๒๗๑ ฐานกันก็มองจากด้านล่าง กลองกันยาว ใบที่ ๒ บ้านเหลาปูน

ภาพที่ ๒๘๒ กลองกันยาวใบที่ ๒ ของครูปั้นจ๊กตะ บ้านเหลาชุ่น

๖.๖.๒.๒.๒ บ้านจายสุปัญญา (บ้านนายสุปัญญา) มีกลองหนังเยือง

ครูปั้นจ๊กตะ หัวหน้าบ้านเหลาชุ่น ได้นำผู้วิจัยไปศึกษากลองกันยาวอีกใบหนึ่งที่พบในหมู่บ้าน
เก็บรักษาไว้ที่บ้านจายสุปัญญาซึ่งเป็นลูกบ้านของผู้ใหญ่บ้านเหลาชุ่น โดยมีผู้ใหญ่บ้านนำทางเดินเข้า
ไปในหมู่บ้านเหลาชุ่น เพื่อไปพบบ้านจายสุปัญญา

ภาพที่ ๒๘๓ การเดินทางด้วยเท้าไปบ้านจายสุปัญญา

ภาพที่ ๒๘๔ บ้านจายสุปัญญาด้านหลังเป็นแปลงเกษตร

ภาพที่ ๒๘๕ ด้านหน้าบ้านจายสุบ็ญญา

ภาพที่ ๒๘๖ ครูปั้นจิก๊ะกำลังเดินขึ้นบันไดบ้านจายสุบ็ญญา

ภาพที่ ๒๘๗ การเก็บกลองก้นยาวภายในบ้านใต้หิ้งครูของนายสุปัญญา

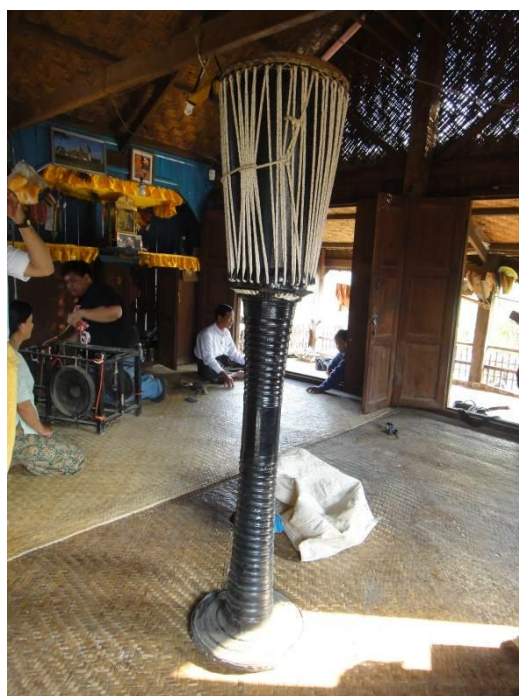
นายสุปัญญา อายุ ๕๕ ปี ทำหน้าดูแลรักษากลองก้นยาวใบนี้ของบ้านไว้ นายสุปัญญามีกลอง ๑ ใบ เป็นกลองของบรรพบุรุษที่ตกสืบทอดกันมาภายในครอบครัว สืบได้ว่ามาจากทางสายของคุณลุงของนายสุปัญญาอีกทอดหนึ่ง มีที่มาจากบ้านสวนอ้อยซึ่งอยู่ตรงข้ามกับบ้านเหลาซุ่น

ภาพที่ ๒๘๘ นายสุปัญญา เจ้าของกลองก้นยาว

กลองใบนี้ทำจากไม้ฝักกุ่ม หนึ่งกลองทำจากหนังเขื่อง (หนังเลียงผา) ถือว่าเป็นสัตว์มงคล หนึ่งซีกหรือสายดิ่งแรงเสียงทำจากหนังวัว กลองใบนี้ทำสี่คำทั้งใบ แต่สายแรงดิ่งเสียงทำจากเชือกไนลอนสีขาว กลองมีขนาดหน้ากลอง ๑๓ นิ้ว เอวกลอง ๑๕ นิ้ว ไทกลองยาว ๒๓.๕ นิ้ว และลำตัวกลองยาว ๔๖.๕ นิ้วถือว่าเป็นกลองอีกใบหนึ่งที่มีสัดส่วนได้ขนาดตามลักษณะที่เรียกว่า กลองสามหัก กลองใบนี้มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไทกลอง	๔๓
ความสูงของไทกลอง	๒๓.๕
เส้นรอบวงฐานไทกลอง	๒๐.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๐.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕.๕
ความยาวจากฐานไทกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๖
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๖๕

ภาพที่ ๒๕๕ กลองก้นยาวของนายสุปัญญา

ภาพที่ ๒๕๐ หน้ากลองก้นยาวบ้านจายสุปัญญา

ภาพที่ ๒๕๑ การร้อยเส้นดิ่งหนังหุ้มหน้ากลอง

ภาพที่ ๒๕๒ การวางสายดิ่งหนังหน้ากลองลงร่อง
เล็บช้างและขั้วกลอง

ภาพที่ ๒๕๓ การวางเส้นดิ่งเส้นหนึ่งหน้ากลองบนไทรกลองกันยาวของจายสุป้ญญา

ภาพที่ ๒๕๔ การบาคควันลูกแก้วจากฐานกลอง
ถึงเอวกลองของจายสุป้ญญา

ภาพที่ ๒๕๕ เอวกลองกันยาวของจายสุป้ญญา

ภาพที่ ๒๕๖ การบากควันตุ๊กแก้วจากเอวถึงก้นกึ่งของจายสุปี่ญญา

ภาพที่ ๒๕๗ ก้นกึ่งมองจากด้านบนของจายสุปี่ญญา

ภาพที่ ๒๕๘ ก้นกึ่งมองจากฐานด้านล่างของจายสุปี่ญญา

๖.๖.๒.๒.๓ บ้านจายอ้อ (นายอ้อ) นางปอยอ่อง มีกลองเจ้าเมืองจากเจ้าขุนแม่

ภาพที่ ๒๕๕ บ้านจายอ้อ นางปอยอ่อง บ้านเหลาขุ่น

กลองกันยาวไบนี้อยู่ในความดูแลของจายอ้อ และนางปอยอ่อง ลูกบ้านเหลาซุ่น เมืองสีป้อ นายจายอ้อ ปัจจุบันอายุ ๔๐ ปี นางปอยอ่อง ปัจจุบันอายุ ๔๐ ปีทำหน้าที่ดูแลรักษากลองสำคัญไบนีไว้อย่างดีที่สุด ลักษณะและสภาพกลองชำรุด และกำลังเร่งจัดหาทุนเพื่อพัฒนากลองให้มีสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้งานอีกครั้ง เนื่องจากเป็นวัตถุโบราณที่สำคัญชิ้นหนึ่งของรัฐชานและมีประวัติที่สำคัญ

ภาพที่ ๓๐๐ จายอ้อ เจ้าของกลองกันยาวหนังเยื้อง

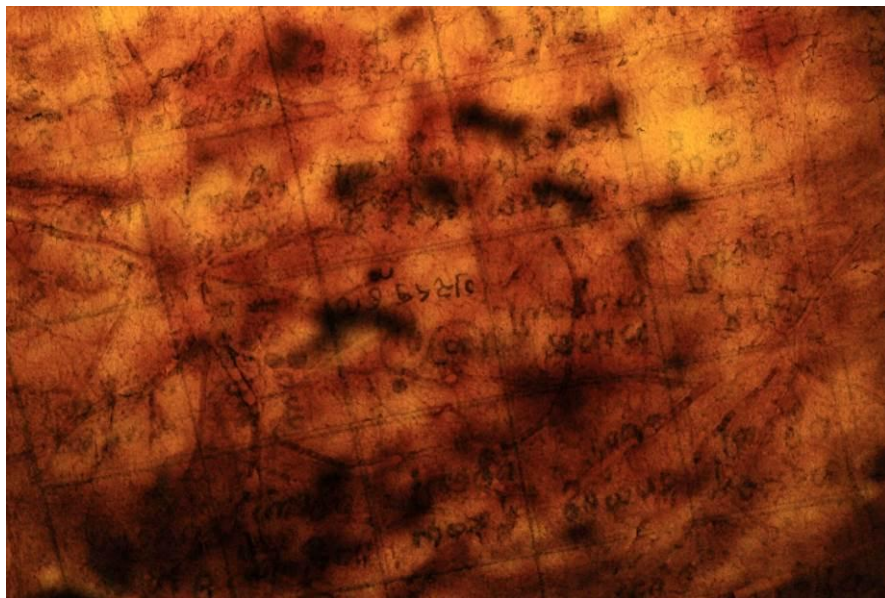
ภาพที่ ๓๐๑ นางปอยอ่อง ภริยาจายอ้อ

กลองกันยาวไบนี้นี้ หน้ากลองทำจากหนังเลียงผา ลงอักขระไทใหญ่เป็นยันต์อรหันต์ประกอบด้วยยันต์ ๘ ทิศ ซึ่งเมื่อถอดตารางโดยครูต่างคำ จางยอด และพระคุณเจ้านันตาคิดติ เจ้าอาวาสวัดนาปางอายุ ๖๐ ปี เป็นพระอาจารย์ของครูต่างคำ จางยอด เมืองสีป้อ รัฐชาน ได้กรุณาถอดยันต์เป็นตารางตัวเลขที่แบ่งออกเป็น ๒๕ ช่อง ตารางยันต์สี่เหลี่ยมจตุรัสประกอบด้วย ๒๕ ชุม (ช่อง) ๒๔ ชุมเป็นตาราง ๒๔ ปั้งจัย และอีก ๑ ชุมตรงกลางของยันต์เป็นอักขระอรหันต์ พร้อมด้วยกำลังวันที่ประกอบด้วย อาทิตย์ จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์ และราหู ตามตารางดังนี้

ภาพที่ ๓๐๒ ยืนยันอักษรพระพุทธรูปเมื่อมองจากก้นกล่องทะลุผ่านแอกลอง

เมื่อพระคุณเจ้านันทากิตติและครูช่างคำได้ช่วยกันถอดตัวเลขการเรียงตัวแล้วพบว่าการเรียงตัวดังนี้

ภาพที่ ๓๐๓ ถ่ายยันต์จากด้านในหน้าตรงใต้หน้ากล่องกันยาว

ในช่องลายยันต์นั้นมีทั้งหมด ๒๕ ช่อง สำหรับตัวเลข ๑-๒๔ รวม ๒๔ ช่อง ส่วนตรงกลางเว้นไว้สำหรับเขียนตัวอักษรภาษาไทย สำหรับการกำหนดทิศวางตัวเลขนั้นจะเห็นได้ว่ามิได้กำหนดให้ตัวเลขนั้นวางเรียงกันตามปกติเหมือนการเขียนเรียงตามลำดับ แต่เป็นการวางลายสับสนอย่างสามขุม ลายดังที่ได้ถอดไว้ข้างต้นในภาพข้างบนนั้นเป็นลายที่อยู่ตรงกลาง แต่ยังมีลายขนาบลายที่อยู่ตรงกลางอีกมุมละ ๑ ยันต์

1	14	9	20	3
24	19	2	15	10
13	8	อักขระ	4	21
18	23	6	11	16
7	12	17	22	5

ภาพที่ ๓๐๔ พระคุณเจ้านันทากิตติและครูช่างคำ ขณะถอดรหัสยันต์หน้ากลอง

บทสวดปัจจัย ๒๔ นั้นเป็นบทสวดที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เป็นบทสวดทั่วไปในการปลงสังขารในการสวดพระธรรม ซึ่งในการสวดมาติกาเป็นการสวดลงท้ายมาติกาซึ่งก็คืองานสวดศพสำหรับประเทศไทย แต่ในรัฐชานนั้นใช้สวดทั่วไปรวมทั้งงานมงคลต่าง ๆ ก็ใช้บทสวดดังกล่าวด้วย ในพิธีกรรมอื่นก่อนหน้าเดือน ๖ วันเพ็ญเดือน ๖ นั้นก็มีการอ่านเพื่อขอฝนด้วย ทางรัฐชานก็เชื่อกันเช่นนั้น ทางรัฐชานเชื่อว่า ยันต์นี้เป็นยันต์ศักดิ์สิทธิ์

สำหรับการนำยันต์นี้มาลงหน้ากลองโดยเฉพาะบนหน้ากลองกันยาวใบนี้ที่ทำจากหนังเลียงผา ภาษาไทใหญ่เรียกเลียงผาออกเสียงว่า เยื่อง หรือเรียกว่า หนังเยื่อง หนังเลียงผานี้เป็นหนังสัตว์ที่หายาก กลองใบนี้เป็นกลองหนังเยื่อง เยื่องในภาษาไทยใหญ่แปลว่า มันคง เยื่องไป ก้าวหน้า จึงทำให้หนังเลียงผามีความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของกลอง เจ้าของบ้าน เจ้าของเรือน และหมู่ผู้อยู่อาศัยในชุมชน (ช่างคำ, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๓๐๕ หน้ากลองที่ทำด้วยหนังเยือง

จากการสังเกตและสัมผัสหนังหุ้มหน้ากลองใบนี้ที่ทำด้วยหนังเยืองพบว่ามีความนิ่มมากกว่าหนังวัว มีผิวเรียบ มีสีขาวนวล แม้จะมีอายุเก่าแก่กว่า ๑๐๐ ปีก็ยังแสดงให้เห็นถึงความนวลของหนังสัตว์ประเภทนี้ จากการสอบถามประวัติกลองใบนี้ทราบว่า กลองใบนี้อยู่ในบ้านหลังนี้มานานแล้วพร้อมกับสิ่งของโบราณอื่น เช่น พับสา ธนุเงิน ควายเงิน ถ้วยเงิน และกลองใบนี้ก็อยู่ในบ้านหลังนี้เมื่อตนและภรรยาย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านหลังนี้ จึงได้รับการรักษาสมบัติเหล่านี้ไว้ต่อมา รวมทั้งกลองใบนี้ด้วย กลองใบนี้ไม่มีชื่อ ทราบแต่เพียงว่าได้รับการมอบมาจากเจ้าเมืองชื่อเจ้าขุนแ่งที่เป็นเจ้าฟ้าเมืองสี่ป้อ มอบให้แก่หมู่บ้าน เนื่องในโอกาสที่ได้นำกลองกันยาวไปร่วมตีในงานฉลองงานหนึ่งจนท่านถูกใจ ในภายหลังต่อมาท่านจึงตรารางวัล โดยการมอบกลองหนังเยืองใบนี้ให้ไว้เป็นสิริมงคลกับหมู่บ้าน

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไทดกลอง	๔๓
ความสูงของไทดกลอง	๒๖
เส้นรอบวงฐานไทดกลอง	๒๐
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๑.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔.๖
ความยาวจากฐานไทดกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๑
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๗

จายอ้อได้กล่าวว่า กลองก้นยาวใบนี้ทำโดยช่างทำกลองจากบ้านปุงเฮว ปัจจุบันสืบหาไม่พบแล้ว (จายอ้อ, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗) กลองใบนี้สภาพทรุดโทรมไม่สามารถใช้งานอีกได้แล้ว ทาสีดำทั้งใบ หนังหุ้มหน้ากลองทำด้วยหนังเลียงผาหรือหนังเอื้อง หนังเร้งดึงสายทำจากหนังวัว ส่วนไม้กลองทำจากไม้ฝักกุ่ม ดังนั้น กลองใบนี้จึงมีความพิเศษในความเป็นมงคลแก่ผู้เป็นเจ้าของและคณะศรัทธา เนื่องจากหนังเอื้องเป็นหนังที่มีความหมายให้ความเป็นมงคล หมายถึงการมีเป้าหมายการก้าวไปข้างหน้า ส่วนไม้ฝักกุ่มนั้นหมายถึงการปกป้องคุ้มครองกันให้ปราศจากอันตราย กลองก้นยาวใบนี้มีหน้ากลองขนาด ๑๓ นิ้ว รอบเอว ๑๔.๕ นิ้ว ความสูงของไทดกลอง ๒๑ นิ้ว และความยาวของกลองทั้งใบ ๖๗.๒ นิ้ว ตามสัดส่วนของกลองก้นยาวสามหัก รายละเอียดและขนาดของกลองก้นยาวใบนี้มีดังนี้

ภาพที่ ๓๐๖ การร้อยหนังหุ้มกลองก้นยาวเข้ากับสายดึงแรงเสียงและหุ่นกลอง

ภาพที่ ๓๐๗ หูหึงกลองก้นยาวหนังเสียงผา

ภาพที่ ๓๐๘ สายดิ่งหนังหน้ากลองก้นยาวหนังเลียงผา

ภาพที่ ๓๐๙ การวางเส้นดิ่งหนังเร่งเสียงลงบนร่องเล็บข้างและช่วยกลองก้นยาวหนังเลียงผา

ภาพที่ ๓๑๐ การบากลวันลูกแก้วจากฐานไทรลองกันยาวหนั่งเสียงผา

ภาพที่ ๓๑๑ เหวกลองกันยาวหนั่งเสียงผา

ภาพที่ ๓๑๒ การควั่นรอยดุกแก้วใต้เอวกลองก้นยาวหนึ่งเฉียงผา

ภาพที่ ๓๑๓ ฐานก้นกึ่งกลองก้นยาวหนึ่งเฉียงผาด้านบน

ภาพที่ ๓๑๔ ก้นกึ่งที่ชำรุดมองจากด้านล่างกลองก้นยาวหนังเดียวผา

๖.๖.๒.๒.๔ บ้านนางจำ มีกลองใบเล็ก แต่เป็นกลองโบราณ

ภาพที่ ๓๑๕ บรรยากาศบ้านเหล่าขุ่น

ภาพที่ ๓๑๖ สภาพบ้านเรือนบ้านเหล่าขุ่น

กลองบ้านนางจำ อายุ ๖๒ ปี เป็นเจ้าของกลองก้นยาว ๑ ใบที่มีอายุประมาณ ๖๐ ปี อยู่ในสภาพที่ชำรุด ต้องการบำรุงรักษาการเปลี่ยนหน้ากลอง หน้ากลองปริขาด กลองใบนี้ทำจากไม้ซ้อ ทาสีดำทั้งใบ มีขนาดและสัดส่วนที่งดงาม ขนาดหน้ากลอง ๑๑ นิ้ว รอบเอวกลอง ๒๐ นิ้ว ซึ่งถือว่าเป็นรอบเอวกลองที่ใหญ่กว่าปกติ ไทกลองยาว ๑๘ นิ้ว จากไทกลองถึงฐานก้นกึ่งยาว ๓๗ นิ้ว กลองทั้งใบมีขนาด ๕๕ นิ้ว กลองก้นยาวใบนี้มีขนาดและสัดส่วนดังนี้ในรายละเอียด

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไป้กลอง	๔๓
ความสูงของไป้กลอง	๒๖
เส้นรอบวงฐานไป้กลอง	๒๐
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๑.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔.๗
ความยาวจากฐานไป้กลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๑
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๗

ภาพที่ ๓๑๗ กลองก้นยาวของนางเจ้า บ้านเหลาชู่น

ภาพที่ ๓๑๘ หน้ากลองก้นยาวบ้านนาง่า

ภาพที่ ๓๑๙ แสดงการชำรุดของหน้ากลองบ้านนาง่า

ภาพที่ ๓๒๐ แสดงการร้อยหนังหน้ากลองก้นยาวบ้านนาง่า

ภาพที่ ๓๒๑ แสดงการร้อยหนังหน้ากลองวางลงในร่องเล็บช้าง และช่วยกลองบ้านนาง่า

ภาพที่ ๓๒๒ แสดงการควั่นบากรอยลูกแก้วจากฐานโหลงสู่อวกลองบ้านนางจำ

ภาพที่ ๓๒๓ อวกลองก้นยาวบ้านนางจำ

ภาพที่ ๓๒๔ ฐานกันก็กลงกันยาวบ้านนาง่า

ภาพที่ ๓๒๕ ฐานกันก็ด้ล่างกลงกันยาวบ้านนาง่า

๖.๖.๒.๒.๕ วัดนาปาง วัดประจำตำบลเหล่าขุ่น

ภาพที่ ๓๒๖ วัดนาปาง บ้านเหล่าขุ่น เมืองสีป้อ

วัดนาปางเป็นวัดที่สำคัญวัดหนึ่งในเวียงสีป้อ ตั้งอยู่โดยคณะศรัทธาบ้านเหล่าขุ่นทางใต้ของเมืองสีป้อ ติดกับบ้านปางก็ บ้านโหมหม่อ ล้านอาย บ้านปุงพาน และบ้านสวนอ้อย คณะศรัทธาเหล่านี้ถือว่าเป็นคณะศรัทธาทางด้านทิศใต้ของเมืองสีป้อ

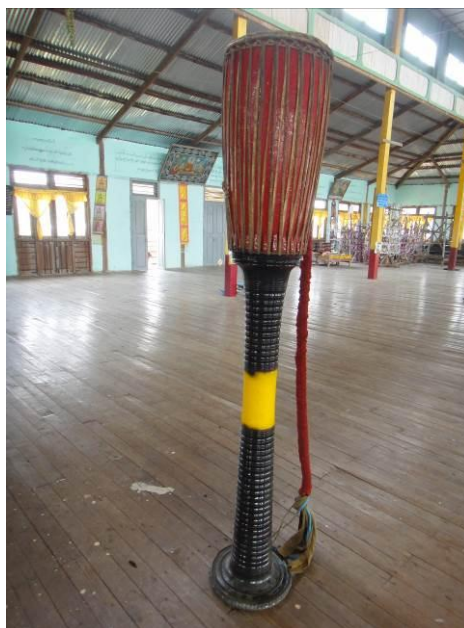
วัดนาปางมีเจ้าหน่นต่ากิตติ หรือออกเสียงว่า เจ้านันตาเก้ติ เป็นเจ้าอาวาส ปัจจุบันอายุ ๖๐ ปี ท่านเป็นชาวเมืองจ้อกแม แต่ได้มาบวชและจำพรรษาที่วัดนาปาง เมืองสีป้อ มีความรู้ทางด้านวิทยาคม โหราศาสตร์ และพิธีกรรมด้านการสืบชะตาแบบชาวรัฐหาน

กลองก้นยาวใบนี้เป็นกลองก้นยาวใบเดียวของวัดนาปาง มีขนาดหน้ากลอง ๑๒ นิ้ว ทำจากไม้ซ้อ รอบเอวกลองมีขนาด ๑๕ นิ้ว ได้ซ้อมาแล้ว ๑ ปีจากบ้านคายสูง เมืองจ้อกแม หุ่นกลองตกแต่งด้วยสีแดง เอวกลองทาด้วยสีเหลือง ส่วนฐานไหกลองและบริเวณใต้เอวกลองทาสีดำ เป็นการตกแต่งด้วยสีค่าน้ำรักเพื่อรักษาเนื้อไม้ และท่านเจ้าอาวาสเชื่อว่าเป็นประเพณีที่ตัวกลองให้ทาสีดำ ปัจจุบันชาวไทยใหญ่รุ่นใหม่ไม่รู้จักประเพณีดั้งเดิมของสีกลองแล้ว จึงได้คิดทาสีกลองสีดำ เพื่อเป็นอนุสรณ์สืบประเพณีวิถีชีวิตให้ชาวบ้านได้ทราบไว้เมื่อเวลาไปเยี่ยมกลองมาตีในงานบุญของวัด (เจ้าหน่นต่ากิตติ, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๓๒๗ เจ้าหนั้นต่ากิตติ เจ้าอาวาสวัดนาป่า่ง บ้านเหลาชุ่น เมืองสีป้อ

กลองก้นยาวใบนี้เป็นกลองก้นยาวประจำวัดนาป่า่ง กลองสีดำทั้งใบ หน้ากลองขนาด ๑๒ นิ้ว รอบเอวขนาด ๑๕ นิ้ว ไทกลองสูง ๓๕ นิ้ว กลองทั้งใบสูง ๘๔.๕ นิ้ว ถือได้ว่าเป็นกลองที่มีขนาดใหญ่ในเมืองสีป้อ ขนาดกลองปกติมีความสูงประมาณ ๗๕ นิ้ว เนื่องจากกลองใบนี้มีความยาวของไทกลองมากกว่าปกติ จึงทำให้กลองใบนี้ซึ่งมีขนาดสูงใหญ่งามสง่า ไม่ได้สัดส่วนตามที่กำหนดของช่างไทใหญ่คือสามหัก นั่นคือ ส่วนไทกลองมีขนาด ๓๕ นิ้ว ส่วนฐานของไทกลองจนถึงก้นก็ควรมีความยาว ๗๐ นิ้ว แต่กลองใบนี้มีความยาวเพียง ๔๕.๕ นิ้ว โดยปกติไทกลองมีความยาวประมาณ ๒๐ นิ้ว ลักษณะพิเศษของกลองก้นยาววัดนาป่า่งคือ มีการประดับหมุดทองบนเส้นข้างเส้นละ ๒ หมุด ซึ่งหาได้ยากถือว่าเป็นกรณีพิเศษ ไม่พบทั่วไป

ภาพที่ ๓๒๘ กลองก้นยาววัดนาป่า่ง บ้านเหลาชุ่น เมืองสีป้อ

กลองใบนี้มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๒
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๑๘
ความสูงของไทรกลอง	๓๕
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๐
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๑
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๓
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๕.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๘๔.๕

ภาพที่ ๓๒๕ หน้ากลองก้นยาว วัดนาป่าง

ภาพที่ ๓๓๐ การร้อยเส้นดิ่งสายหุ้มหน้ากลอง

ภาพที่ ๓๓๑ การตกแต่งด้วยหมุดที่เล็บช้างและช่วยกลอง

ภาพที่ ๓๓๒ การบาคันลูกแก้วจากรูฐานไหกลองถึงเอวกลอง

ภาพที่ ๓๓๓ เอวกลองกันยาวทาสีเหลือง

ภาพที่ ๓๓๔ ฐานกั้นกึ่งจากด้านบนทาสีดำ

ภาพที่ ๓๓๕ ฐานกั้นกึ่งจากด้านล่างทาสีแดง

๖.๖.๒.๓ บ้านโหม่อ

กลองกั้นยาวประจำบ้านผู้ใหญ่บ้านโหม่อ ตำบลบ่อใจ เมืองสีป้อ ซ้อมมาจากเมืองต่าง บ้านเปียงคา เมืองจ้อกแม ทำจากไม้ซ้อทั้งใบ และทาสีดำทั้งใบ ทารักภายในเพื่อให้เนื้อไม้แน่นและไม่แตกเมื่อกลองตก แม้ว่ากลองใบนี้มีอายุการใช้งานน้อย แต่จากการสังเกตพบว่า กลองคูเก่าและอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม มีขนาดใหญ่่มาก กลองนี้เก็บไว้ที่วัด หากเป็นกลองที่มีขนาดใหญ่จะไม่เก็บไว้ที่บ้าน จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่วเมืองจ่าม ได้กล่าวถึงวิธีการทำลายกลองไว้ว่า

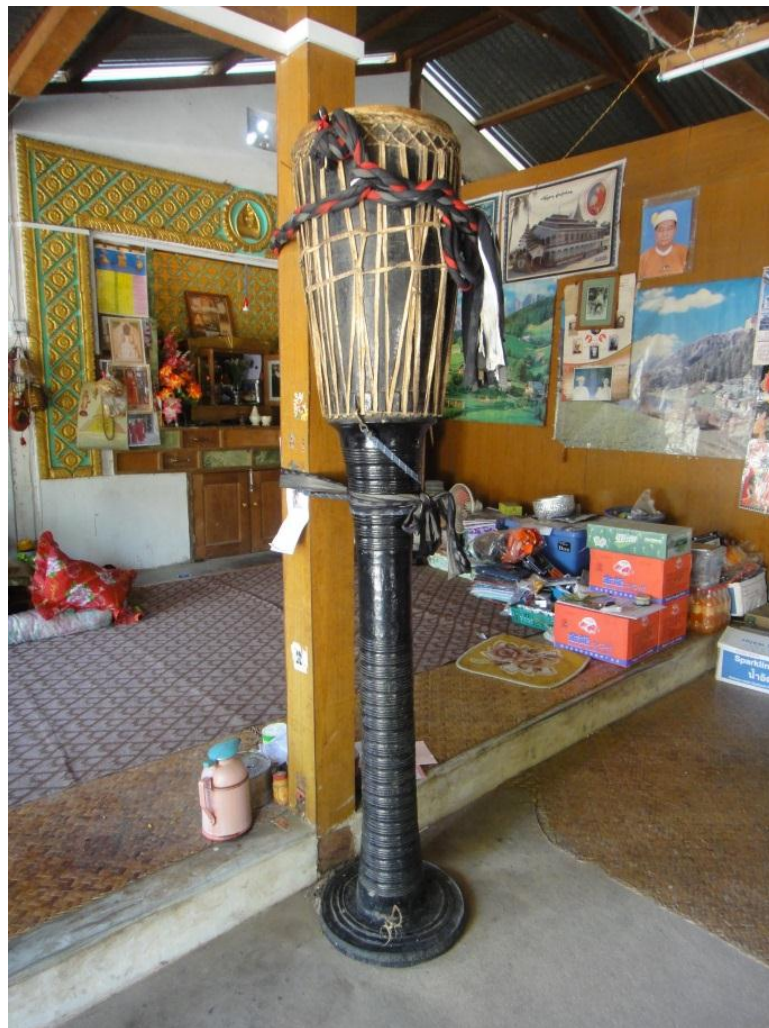
กลองมีอายุการใช้งาน ๓-๔ ปี หากกลองหมดสภาพแล้ว จะเผาทิ้งแล้วซื้อใบใหม่มา ไม่เก็บไว้ในบ้านไม่เก็บไว้ที่วัด ไม่เก็บเอาไว้ เพราะว่ากลองเก่าจะมีมอด และทำการเผาที่วัดเลย (เมืองจ่าม, สัมภาษณ์, ๘ มีนาคม ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๓๓๖ บ้านผู้ใหญ่วเมืองจ่าม

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ข้างต้นพบว่า วิธีการเก็บรักษากลองก้นยาวที่เก่า หมดสภาพการใช้งานของชาวไทใหญ่ในเมืองสีป้อ รัฐชาน แตกต่างจากชาวไทใหญ่ในประเทศไทยที่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื่องจากชาวไทใหญ่ในประเทศไทยจะไม่ทำลายนกอลง ถึงแม้จะมีความเชื่อเหมือนกันว่า กอลงก้นยาวเป็นกอลงศักดิ์สิทธิ์ กอลงมงคล เป็นของสูง แต่ชาวไทใหญ่ในประเทศไทยจะเก็บกอลงไว้ทั้งหมด ถึงแม้หมดสภาพการใช้งานแล้วก็ตาม

ผู้ใหญ่ว่านเมืองจ๋ามเก็บรักษากอลงไว้โดยผูกไว้กับเสาเรือน เนื่องจากสภาพบ้านเรือนของชาวไทใหญ่นั้น หากเป็นบ้านปูนจะปลูกเป็นชั้นเดียว จึงไม่ได้มีชั้นสอง แต่หากเป็นบ้านไม้จะมีชั้นสองด้วย ในกรณีนี้ ผู้ใหญ่ว่านเมืองจ๋ามเก็บรักษากอลงก้นยาวใบนี้ของหมู่บ้านไว้ที่เสาเรือน โดยผูกติดไว้เพื่อความปลอดภัย ใกล้กับหิ้งบูชาครูและหิ้งบูชาพระ

ภาพที่ ๓๓๗ การเก็บรักษากอลงก้นยาว

กลองก้นยาวใบนี้ทำสีดำตลอดทั้งใบ สายดิ่งเรียงหนังทำด้วยหนังวัว อยู่ในสภาพที่ดี มีอายุการใช้งานเพียง ๑ ปี มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไพกลอง	๔๕
ความสูงของไพกลอง	๒๕
เส้นรอบวงฐานไพกลอง	๒๔.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๒.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔.๕
ความยาวจากฐานไพกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๐.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๕.๕

ภาพที่ ๓๓๘ หน้ากลองก้นยาวบ้านโหม่

ภาพที่ ๓๓๙ หน้ากลองและการร้อยหนังหน้ากลองก้นยาวบ้านโหม่

ภาพที่ ๓๔๐ เส้นดิ่งหน้ากล้องกันยาว
บ้านโหม่อ

ภาพที่ ๓๔๑ ขวยกล้องกันยาวบ้านโหม่อ

ภาพที่ ๓๔๒ ฉายรอบฐานกล้องกันยาวบ้านโหม่อ

ภาพที่ ๓๔๓ เวกกล้องกันยาวบ้านโหม่อ

ภาพที่ ๓๔๔ ก้นกึ่งกลองก้นยาวบ้านโหม่

ภาพที่ ๓๔๕ ขอบฐานก้นกึ่งกลองก้นยาวบ้านโหม่

ภาพที่ ๓๔๖ ฐานกลองก้นยาวบ้านโหม่

ภาพที่ ๓๔๗ การคว้านด้านในของกลองก้นยาวบ้านโหม่

๖.๖.๒.๔ กลองก้นยาวบ้านจ๋ามเฝือก

ภาพที่ ๓๔๘ คณะกลองก้นยาวบ้านจ๋ามเฝือก

บ้านจ๋ามเผือกเป็นชุมชนที่มีกลองกันยาวประจำอยู่ ๑ ใบ เก็บรักษาไว้ที่จายฮุ่มหวาน แปลว่า นายฮุ่มหวาน อยู่ที่บ้านจ๋ามเผือก ตำบลสีป้อ เมืองสีป้อ สันนิษฐานว่า กลองกันยาวใบนี้ทำจากไม้ซ้อ ซ้อมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๖ ในราคา ๒๑๐,๐๐๐ บาท จากช่างที่เมืองจ๊อกแม บ้านฮายปุ

ภาพที่ ๓๔๘ จายฮุ่มหวาน เจ้าของกลองกันยาวบ้านจ๋ามเผือก

ภาพที่ ๓๕๐ กลองกันยาวบ้านจ๋ามเผือก

กลองก้นยาวของบ้านจ๋ามเผือกมีลักษณะที่สูงเด่นสวยงาม มีความสูงได้สัดส่วนยาวประมาณ ๗๐ นิ้ว หน้ากลองขนาด ๑๑ นิ้ว ตกแต่งด้วยสีคำตลอดทั้งใบ และมีการประดับจุดสีทองที่ฐานไหกลอง บริเวณเอวทาสีแดง สายสะพายเป็นผ้าดิบข้อมสีแดง และมีกระโปรงหุ้มตกแต่งไหกลองสีเหลือง สีเขียว และสีแดง ปลายก้นก็ทาสีแดง จากหางกลองตลอดจนถึงก้นก็บากควั่นรอยลูกแก้วเป็นระยะเว้นไว้แต่เฉพาะช่วงเอว

ภาพที่ ๓๕๑ หน้ากลองก้นยาวบ้านจ๋ามเผือก ขนาด ๑๑ นิ้ว

กลองก้นยาวของบ้านจ๋ามเผือกมีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๑
ความยาวเส้นรอบไหกลอง	๓๘.๕
ความสูงของไหกลอง	๒๒
เส้นรอบวงฐานไหกลอง	๑๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๓.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๕.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๓
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๗.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๖๕.๕

ภาพที่ ๓๕๒ แสดงหูหึงของกลองกันยาวบ้านจ๋ามเผือก

ภาพที่ ๓๕๓ การร้อยเส้นดิ่งหน้ากลอง กลองกันยาวบ้านจ๋ามเผือก

ภาพที่ ๓๕๔ เส้นดิ่งหน้ากลอง กลองกันยาวบ้านจ๋ามเผือก

ภาพที่ ๓๕๕ การแสดงการตกแต่งฐานไหกลองด้วยหมุดเหล็ก

ภาพที่ ๓๕๖ การฉีกวนลูกแก้วรอบหางกลองลงสีดำ

ภาพที่ ๓๕๗ การทาเอาวกลองสีแดง

ภาพที่ ๓๕๘ การร้อยรูสายสะพายกับก้นกิ้ง

ภาพที่ ๓๕๕ ฐานก้นกี้ด้านล่างมองทะลุภายในตัวกลองก้นยาว

๖.๖.๒.๕ กลองก้นยาวบ้านปู้งพาน

ภาพที่ ๓๖๐ กลองก้นยาวประจำบ้านปู้งพาน เมืองสีป้อ

บ้านปู้งพานเป็นชุมชนที่อยู่ทางตอนใต้ของเวียงสีป้อ มีกลองก้นยาวประจำหมู่บ้าน ๑ใบ กลองมีขนาดสวยงาม หน้ากลองมีขนาดใหญ่กว่าทั่วไป โดยปกติมีขนาดหน้ากลอง ๑๑ นิ้ว หรือ ๑๓ นิ้ว แต่กลองก้นยาวบ้านปู้งพานเป็นกลองขนาดใหญ่ที่มีขนาดหน้ากลอง ๑๕ นิ้ว รอบเอวกลอง ๑๗ นิ้ว ซึ่งใหญ่กว่าขนาดปกติประมาณ ๒ นิ้ว ตกแต่งด้วยการทาสีดำตลอดทั้งไหกลอง ยกเว้นเฉพาะฐานไหกลอง เอว

กลอง และก้นกี้ที่ตกแต่งด้วยสีทองและสีแดง กลองก้นยาวใบนี้ นายสว่าง อ่อง อายุ ๒๘ ปี เป็นผู้นำมา
ร่วมขบวนในการตีร่วมงานฉลองพระธาตุบ่อจูง ในวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ วัดพระธาตุบ่อจูง
เมืองสีป้อ จากการสัมภาษณ์นายสว่าง อ่อง ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกลองก้นยาวใบนี้ว่า

ไม่ทราบที่ซื้อมาจากเมืองอะไร ทราบแต่เพียงว่า กลองใบนี้ทำจากไม้ซ้อ ซื้อมานานแล้ว
แต่ว่ามีเสียงดี ดีแล้วเสียงคังคี่
(สว่าง อ่อง, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๓๖๑ นายสว่าง อ่อง เจ้าของกลองก้นยาวบ้านปู้งพาน เมืองสีป้อ

กลองก้นยาวของบ้านปู้งพานมีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๕
ความยาวเส้นรอบไพกลอง	๕๐
ความสูงของไพกลอง	๒๓
เส้นรอบวงฐานไพกลอง	๒๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๗
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๔.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕.๕
ความยาวจากฐานไพกลองถึงลำโพง (ก้นกี้)	๕๐.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกี้)	๗๓.๕

ภาพที่ ๓๖๒ หน้ากลองกันยาวบ้านปุงพาน

ภาพที่ ๓๖๓ การร้อยขอบหน้ากลองกับสายดึงเร่หนังหน้ากลองกันยาวบ้านปุงพาน

ภาพที่ ๓๖๔ เล็บข้างและหมุดบนเล็บข้าง กลองกันยาวบ้านปุงพาน

ภาพที่ ๓๖๕ ไหกลอง กลองก้นยาวบ้านปึงพาน

ภาพที่ ๓๖๖ การตกแต่งฐานไหกลองและการลงหมุดบนเล็บช้าง

ภาพที่ ๓๖๗ การควั่นรอยบากลูกแก้วรอบหางกลอง

ภาพที่ ๓๖๘ เอวกลองกันยาวบ้านปู่พานตแต่งทาสีทองและสีแดง

ภาพที่ ๓๖๙ การประดับตกแต่งฐานกันก็

ภาพที่ ๓๗๐ การมองจากฐานกันก็ทะลุถึงหน้ากลองกันยาวบ้านปู่พาน

ภาพที่ ๓๗๑ การเคลื่อนย้ายกลองกันยาวของบ้านปุงพาน

๖.๖.๒.๖ กลองกันยาววัดสวนอ้อย

ภาพที่ ๓๗๒ วัดสวนอ้อย

ภาพที่ ๓๗๓ เจ้าจันทาวาระ ท่านเจ้าอาวาสวัดสวนอ้อย

วัดสวนอ้อยเป็นวัดที่อยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองสีป้อ ติดกับบ้านฮาย บ้านปุงพาน และบ้านจ๋ามเผือก วัดสวนอ้อยมีกลองกันยาวประจำวัดอยู่ ๑ ใบ มีท่านเจ้าอาวาสนามว่า เจ้าจั่นต่าวระ อายุ ๕๘ ปี กลองกันยาวใบนี้เป็นกลองประจำหมู่บ้าน แต่นำมาเก็บไว้ที่วัด ไม่ได้เก็บไว้ที่บ้านของหัวหน้าคณะหมู่บ้านหรือส่วนกลางของหมู่บ้าน แต่เก็บไว้ประจำวัดซึ่งพบเป็นกรณีน้อยมากในรัฐชาติ ตั้งแต่ได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ส่วนใหญ่พบว่าเก็บไว้ที่บ้านของหัวหน้าหรือประธานหมู่บ้าน

กลองกันยาวใบนี้ หน้ากลองทำจากหนังวัว หุ่นกลองทำจากไม้ซ้อ สายเค็งแรงหนังทำจากหนังวัว ซื่อมาจากบ้านคายตันสูง เมืองจ๊อกแม ในราคา ๓๐๐,๐๐๐ จัต ส่วนใหญ่ใช้ในงาน “ปอยตาน” หรืองานบุญของวัด เช่น งานปอยสังฆอล งานปอยโหลา หรืองานฝักฐิน ส่วนกลองตกแต่งด้วยสีคำทั้งใบ เฉพาะฐานกลอง เอวกลอง และหางกลองก่อนถึงกันก็ทาแถบสีแดง ลักษณะของกลองใบนี้มีหน้ากลองขนาด ๑๓ นิ้ว รอบเอวกลอง ๑๖ นิ้ว สักส่วนแปรผันตามขนาดหน้ากลอง ถือว่าเป็นกลองขนาดใหญ่ ไทกลองยาว ๒๔ นิ้ว จากไทกลองถึงฐานกันก็ยาว ๕๓ นิ้ว กลองทั้งใบวัดจากหน้ากลองถึงฐานกันก็ยาว ๗๗ นิ้ว ถือว่าเกินสักส่วนกลองสามหก มีคุณภาพเสียงดั่งดี

(เจ้าจั่นต่าวระ, สัมภาษณ์, ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๓๗๔ การเก็บรักษากลองในวัดสวนอ้อย บ้านสวนอ้อย เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๓๗๕ หน้ากลองก้นยาว วัดสวนอ้อย เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๓๗๖ การร้อยหนังหุ้มหน้ากลองกับสายตึงเร่งเสียงกลองก้นยาว วัดสวนอ้อย

ภาพที่ ๓๗๗ สายตึงเร่งเสียงกลองก้นยาว วัดสวนอ้อย

ภาพที่ ๓๗๘ การวางสายตีแรงเสียงลงบนร่องเล็บข้างและช่วยกลองกันยาว วัดสวนอ้อย

ภาพที่ ๓๗๙ การบากควั่นรอยดูกแก้วจากฐาน ไหลกลงถึงเอวกลอง

ภาพที่ ๓๘๐ แสดงเอวกลองกันยาว

ภาพที่ ๓๘๑ การบากควั่นรอยลูกแก้วจากเอวกลงถึงก้นกิ้ง

ภาพที่ ๓๘๒ ก้นกิ้งกลองก้นยาววัดสวนอ้อย

ภาพที่ ๓๘๓ ฐานกลองก้นยาวจากใต้ฐานกลอง วัดสวนอ้อย

กลองก้นยาวใบนี้ของวัดศักดิ์ส่วนในรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไป้กลอง	๔๓.๕
ความสูงของไป้กลอง	๒๔
เส้นรอบวงฐานไป้กลอง	๒๐
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๑
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕
ความยาวจากฐานไป้กลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๓
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๙๓

๖.๖.๒.๗ วัดก้างหม้อ (พระธาตุบ่อจู้)

ภาพที่ ๓๘๔ ทางเข้าวัดก้างหม้อ (พระธาตุบ่อจู้)

วัดพระธาตุบ่อจู้เป็นวัดที่มีความสำคัญที่สุดของชาวเมืองสีป้อ เดิมวัดพระธาตุบ่อจู้มีชื่อว่า วัดก้างหม้อ พระธาตุนั้นก็มีชื่อว่า พระธาตุก้างหม้อ แต่เนื่องจากตั้งอยู่ในหมู่บ้านบ่อจู้ คณะศรัทธาชาวบ้านจึงเรียกพระธาตุว่า พระธาตุบ่อจู้ และวัดพระธาตุบ่อจู้ จนชื่อเดิมนั้นเลือนหายไป

วัดพระธาตุบ่อจู้เป็นสถานที่จัดงานปอยพระธาตุบ่อจู้ในเดือนมีนาคมเป็นประจำทุกปี เทศกาลงานพระธาตุบ่อจู้ถือได้ว่าเป็นงานใหญ่ที่สุดในเมืองสีป้อ ได้รับความนิยมนิยมจากศาสนิกชนทั้งในเมือง

สี่ป้อและเมืองไกล้ ทั้งเมืองจ๊อกแมและเมืองที่ไกล้ออกไปถึงเมืองแสนหวี ต่างเดินทางมาร่วมงานพระราชอุบ่อซึ่งใช้เวลาจัด ๓-๔ วัน ภายในงานประกอบด้วยการออกร้านขายของเครื่องใช้ ร้านอาหารหลากหลายชนิด ร้านขายผลิตภัณฑ์พื้นเมือง เช่น เสื้อผ้า เครื่องใช้ เครื่องจักสาน หม้อดินเผา ร้านผลไม้สด ร้านผลไม้ดองผลไม้แช่อิ่ม ร้านอาหารทอด ไส้กรอกทอด อาหารพื้นเมืองชาวไทใหญ่ ร้านเล่นเกม ร้านขายดอกไม้ ร้านชา และการแสดงลิเกจ๊าดไตกลางแจ้งตั้งแต่เวลา ๒๐.๐๐ น. ไปจนกระทั่งถึงเวลา ๐๑.๐๐ น. ของวันรุ่งขึ้น คณะที่ได้รับเชิญมาแสดงเป็นคณะที่มีชื่อเสียงในเมืองสี่ป้อ และได้รับการว่าจ้างจัดเตรียมเวทีแสงสีเสียงมาให้พร้อมการแสดงในคืนนั้น นอกจากนี้ ในงานยังมีการแห่พระธาตุ ซึ่งประกอบด้วยวงกลอง การแสดงก่าปั่นลาย ประกอบกลองกันยาวและโหม่ง จากการเก็บข้อมูลภาคสนามงานเทศกาลพระราชอุบ่อ ปีพุทธศักราช ๒๕๕๗ ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๐-๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ หรือระหว่าง ๑๐-๑๕ ค่ำ เดือน ๔ จะมีการนิมนต์พระทั้งเมืองสี่ป้อมาจากวัดทั้งหมด ๕๐ วัด แล้วถวายสังฆทานพร้อมกัน จากการสัมภาษณ์ท่านเจ้าอาวาสวัดพระราชอุบ่อได้ข้อมูลว่า ศรีท้าววัดบ่ออุบ่อประกอบด้วย ๕ หมู่บ้านดังนี้

๑. บ้างปางกี
๒. บ้านปางเกือ
๓. บ้านเก่า หรือบ้านหลวง
๔. บ้านกาศ
๕. บ้านโหม่อ หรือบ้านผู้ใหญ่เมืองจ้าม (เจ้าเตหวังตะ, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

ในระหว่างวันที่ ๙-๑๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ นั้นพบว่า มีการจัดเตรียมงานบริเวณที่จัดงานคือแปลงนาประมาณ ๑๐ สนามฟุตบอล ตั้งอยู่ริมถนน เห็นพระธาตุยังตั้งตระหง่าน ชาวเมืองสี่ป้อมากมายต่างเดินเท้า นั่งรถบรรทุก เช่ารถตู้มาร่วมงานกันอย่างขะมักเขม้น ผู้คนคับคั่งมากมาย เสียงวงดนตรีพื้นเมืองดังอยู่ตลอดระยะเวลาในงาน ดังที่เจ้าสุจันทรีได้บรรยายไว้หนังสือสั้นแสงฉานไว้ว่า

รถพระที่นั่งพาเจ้าฟ้าจาแสงและสุจันทรี ไกล้บริเวณงานเข้าไปทุกที บริเวณโดยรอบพระเจดีย์ซึ่งเป็นที่จัดงานนี้ใหญ่มาก มีขนาดประมาณ ๑๐ เท่าของสนามฟุตบอล ซึ่งเวลาไม่ได้จัดงานก็เป็นที่น่าแปลกแล้วแปลกเล่าต่อเนื่องกันไป ทางด้านซ้ายมือของถนน พระเจดีย์บ่ออุบ่อยืนตระหง่านคงจะกวักเรียกศรัทธาให้เข้ามาสักการะ... ไกล้เขตงานผู้คนที่คับคั่งมากขึ้นเรื่อย ๆ ...เสียงผู้คนพูดคุยกันเป็นอย่างน้อยประมาณ ๑๒ ภาษา วงดนตรีพื้นเมืองพม่าซึ่งจะบรรเลงในโรงละครคืนนี้เริ่มลงมือซ้อมเสียงไพเราะ หญิงสาวได้กลิ่นอาหารมากมายหลากหลายชนิดทั้งย่างทั้งต้มและผัด

(Inge Sargent, 1994: มนันยา แปล หน้า ๕๔)

จากการสังเกตงานวัดพระราชอุบ่อในปีพุทธศักราช ๒๕๕๗ นั้นพบว่ามิได้มีความเปลี่ยนแปลงไปจากที่พระนางสุจันทรีได้บันทึกไว้เลย ในด้านความตื่นเต้น ความตื่นตัวในการเดินทาง ความตั้งใจมาร่วมถวายสักการะและการอยู่ชมการแสดงของชาวเมืองสี่ป้อและผู้ที่ได้เดินทางมาจากเมืองอื่น รถคิดทำให้

การจราจรติดขัดเป็นกิโลเมตร ภาพบรรยากาศที่ทรงบรรยายไว้ยังคงบรรยากาศเดิมของชาวเมืองสีป้อ เมืองงานพระธาตุในราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕๕๐ หรือราวปีพุทธศักราช ๒๔๕๓ หรือระยะเวลาที่ผ่านมาแล้วประมาณ ๖๕ ปี ถนนที่ตัดผ่านหน้าวัดพระธาตุบ่อจูงยังคงเป็นถนนเส้นเดิมที่มี ๒ ช่องทางวิ่งสวนกัน พระธาตุตั้งเด่นเป็นสง่าอยู่ทางซ้ายมือออกจากตัวเมืองสีป้อ ถนนเส้นเดิมนี้อีกถนนที่สาธารณรัฐประชาชนจีนสร้างเป็นสัมปทานให้แก่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และใช้เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาไปสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน

ภาพที่ ๓๘๕ ครูช่างปี่ ครูกลองกันยาวพระธาตุบ่อจูง

วัดบ่อจูงมีกลองกันยาวประจำวัด ๑ ใบ ได้มีคณะศรัทธาซื้อมาเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗ จากเมืองจ้อกแม ในราคา ๗๐๐,๐๐๐ จัต จากการสัมภาษณ์ครูช่างคำ ได้อธิบายว่า กลองใบนี้ทำจากไม้ตีนเป็ด เนื่องจากเป็นไม้เนื้ออ่อน ขึ้นหน้าด้วยหนังหน้าวัว หนังเรียดทำจากหนังวัว (ต่างคำ, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

กลองกันยาวของพระธาตุบ่อจูงมีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไ้กลอง	๔๑
ความสูงของไ้กลอง	๒๓
เส้นรอบวงฐานไ้กลอง	๑๕

เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๔
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๐
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๖
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๐
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๓

ภาพที่ ๓๘๖ หน้ากลองก้นยาวและการติดจำกลองก้นยาววัดพระธาตุปอจู้

ภาพที่ ๓๘๗ ฝัากลุมหน้ากระโปรงกลองก้นยาว และการร้อยเส้น
ดึงหนังหน้ากลองก้นยาววัดพระธาตุปอจู้

ภาพที่ ๓๔๘ แสดงไหกลองก้นยาวและสายหนังวัวที่เร่งดึงสายหน้ากลอง

ภาพที่ ๓๔๙ การประดับตกแต่งฐานไหกลองด้วย
หมุดสีทอง

ภาพที่ ๓๕๐ การควั่นรอยดูกแก้วและแบ่งช่วงเอวกลอง

ภาพที่ ๓๕๑ ฐานก้นกึ่งกลองก้นยาวและสายสะพาย

ภาพที่ ๓๕๒ ฐานก้นกึ่งจากด้านล่างมองทะลุเข้าไปในตัวกลองก้นยาว

กลองก้นยาวใบที่ ๒ นี้เป็นกลองก้นยาวของท่านเจ้าอาวาสวัดก้างหม้อ (พระธาตุบ่อจู้) ด้วยความสนใจและความนิยมชมชื่นในศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ โดยเฉพาะศิลปะการตีกลองก้นยาว ท่านเจ้าอาวาสจึงสั่งซื้อกลองก้นยาวเป็นของตัวเอง ๑ ใบ กลองก้นยาวใบนี้มีขนาดดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๓
ความสูงของไทรกลอง	๒๖
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๐
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๑.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔.๗
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๑
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๗

ภาพที่ ๓๕๓ ทางเข้าพระเจดีย์พระธาตุบ่อจู้

ท่านเจ้าอาวาสวัดพระธาตุบ่อจู้มีกลอง ๒ ใบ ใบที่ ๒ เป็นกลองที่ท่านเจ้าอาวาสซื้อหามาเองจากเมืองจ๊อกแม ด้วยความชอบเสียงกลองเป็นส่วนตัว กลองใบนี้ทำจากไม้ซ้อ ทาสีดำตลอดทั้งใบ หน้ากลองหุ้มด้วยหนังวัว ส่วนสายดิ่งเร่งหนังทำจากสายหนังวัว สายสะพายกลองทำจากจิวรพระสีกลัก เฉพาะฐานกลองและเอวกลองทาสีทอง เนื่องจากเป็นสีที่ท่านชอบเพราะเป็นสีมงคล (เดหวังต๊ะ, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๓๕๔ เจ้าเทหวิงตะ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุบ่อจูง และกลองก้นยาวของท่าน

กลองใบนี้ของท่านเจ้าอาวาสวัดพระธาตุบ่อจูงมีขนาดหน้ากลอง ๑๓ นิ้ว รอบเอวกลอง ๑๕ นิ้ว มีความสูงวัดจากหน้ากลองจนถึงก้นก็ ๗๗ นิ้ว ถือว่าเป็นกลองขนาดใหญ่ใบหนึ่งที่พบในเมืองสีป่อ อีกทั้งมีสัดส่วนที่สวยงามได้ขนาดที่เรียกว่า กลองสามหัก

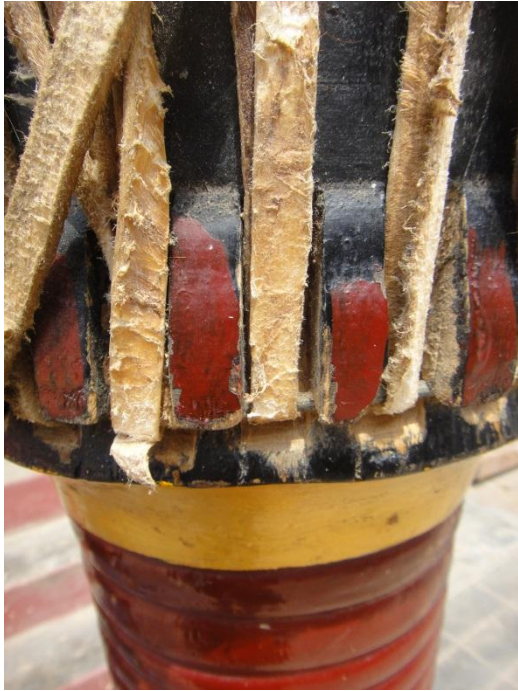
ภาพที่ ๓๕๕ หน้ากลองก้นยาวที่ยังไม่ได้ติดจำกลองของเจ้าเทหวิงตะ วัดพระธาตุบ่อจูง

ภาพที่ ๓๕๖ การร้อยขอบหนังหน้ากลองก้นยาววัดพระธาตุบ่อจูง

ภาพที่ ๓๕๗ เส้นหนังเรียดทำจากหนังวัวร้อยผ่านไทรกลอง

ภาพที่ ๓๙๘ เล็บข้างกลองก้นยาวของท่านเจ้าอาวาส
วัดพระธาตุปู่อู

ภาพที่ ๓๙๙ การควั่นรอยลูกแก้ว แบบลอยนูน
ของท่านเจ้าอาวาสวัดพระธาตุปู่อู

ภาพที่ ๔๐๐ เวกลองที่ทำด้วยสีทองของท่านเจ้าอาวาสวัดพระธาตุปู่อู

ภาพที่ ๔๐๑ กิ่งกีและกรรร้อยสายสะพายฐานกิ่งกีดองกิ่งยาวของท่านเจ้าอาวาสวัดพระธาตุบ่อจูง

ภาพที่ ๔๐๒ กิ่งกีและฐานกิ่งกีดองกิ่งยาวของท่านเจ้าอาวาสวัดพระธาตุบ่อจูง

๖.๖.๒.๘ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๐๓ ซุ้มประตูทางเข้าวัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า บ้านหลวงบ่อจู้ เวียงสืโป

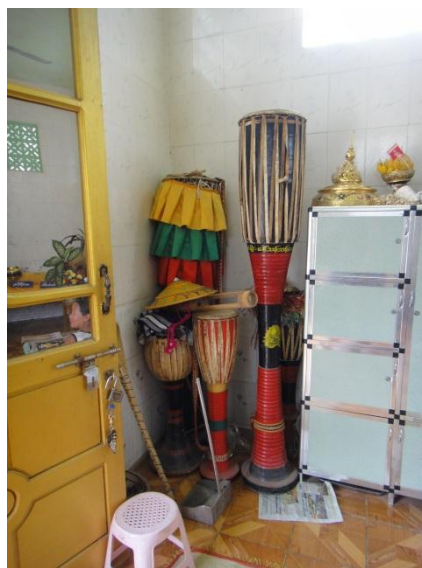
ประวัติพระธาตุเจ้านางมอญหล้าถือกำเนิดขึ้นเมื่อครั้งพระเจ้าอโนรธา กษัตริย์แห่งเมืองพุกาม ได้ทูลเชิญพระนางเจ้ามอญหล้าเสด็จไปประทับ ณ เมืองพุกาม ครั้นเมื่อเสด็จถึงเมืองพุกามแล้วพระนางได้พบกับบรรดาพระสนมอีกมากมายหลายองค์ในฝ่ายอัครชายาของตำหนักกษัตริย์พุกาม วันหนึ่งเหล่าพระสนมได้พบกนิหารคุ่มหูของพระนางเจ้ามอญหล้า ในเวลากลางคืนคุ่มหูของพระนางมีประกายออกมาจากห้องพระนางเจ้ามอญหล้า ทุกคนต่างคิดว่าพระนางเป็นผีกระสือจึงรีบนำความไปกราบบังคมทูลพระเจ้าอโนรธาให้จับนำตัวพระนางมาตีความ ฝ่ายพระนางเจ้ามอญหล้าจึงรีบหนีกลับออกจากพุกามและเดินทางกลับบ้านเกิดเมืองมาวโหลง ชายแดนรัฐชาน และสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อเดินทางมาถึงชายฝั่งเมืองมณฑลยี่ จิงหยุดพักและก้มลงล้างหน้าริมฝั่งแม่น้ำ คุ่มหูของพระนางได้หลุดออกจากหูและลอยขึ้นไปบนอากาศ เมื่อกบหน้ท้องฟ้าทั้งหมดเห็นต่างแซ่ซ้องพระนางเจ้ามอญหล้ามองตามขึ้นไปเห็นเป็นคุ่มหูของพระนาง จึงสร้างพระธาตุ ณ บริเวณนั้น และเรียกว่า พระธาตุส่วยจ่าหยั้น ตรงกับบริเวณโกสัรมแม่น้ำที่เมืองมณฑลยี่ (ต่างคำ, สัมภาษณ์, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

จากนั้นพระนางได้เดินทางต่อเพื่อกลับบ้านเกิด แต่ได้หยุดพักอีกครั้งที่บริเวณพระธาตุเจ้านางมอญหล้า บ้านหลวงบ่อจู้ เมืองสืโป และพระนางก็ได้สิ้นใจที่เมืองนี้ ใกล้กับบริเวณหอเก็บกลองที่ชาวบ้านสร้างพระธาตุขึ้นในบริเวณปัจจุบันนี้คือ บ้านหลวงบ่อจู้ เรียกว่า พระธาตุเจ้านางมอญหล้า พระธาตุเจ้านางมอญหล้าจึงเป็นอนุสรณ์ที่ระลึกถึงพระนางตราบจนทุกวันนี้ในความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและความจงรักภักดีต่อบ้านเกิดของพระนาง (ต่างคำ, สัมภาษณ์, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๔๐๔ ภายในพระธาตุเจ้านางมอญหล้า ของถวายเป็นภาพบูชาพระนางเจ้ามอญหล้า

กลองประจำพระธาตุเจ้านางมอญหล้าประกอบด้วยกลองก้นยาว ๒ ใบ ใบที่ ๑ มีขนาดและสัดส่วนที่สวยงาม คงอยู่ในสภาพที่ดี ใหลองทาด้วยสีดำ ลำตัวกลองตกแต่งด้วยสีแดง ส่วนเอวกลองทาสีดำ และมีวงกลมสีเหลืองตกแต่งกลางเอวกลอง ส่วนก้นก็ทาสีดำ หนึ่งหุ้มกลองทำจากหนังวัว และหนังเรียดทำจากหนังวัว กลองใบนี้มีขนาดหน้ากลอง ๑๒ นิ้ว และมีความยาว ๗๒ นิ้วถือว่าเป็นกลองที่มีสัดส่วนยาวกว่าขนาดปกติที่เรียกว่าสามหัก กลองทั้ง ๒ ใบเก็บไว้ด้วยกันภายในค้ำหนักสงฆ์ข้างตู้เก็บเครื่องใช้

ภาพที่ ๔๐๕ การเก็บรักษากลองก้นยาวในพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๐๖ กลองก้นยาวใบที่ ๑ ประจำพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

กลองก้นยาวใบที่ ๑ ประจำพระธาตุเจ้านางมอญหล้าทำจากไม้ตองมีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๒
ความยาวเส้นรอบไทกลอง	๔๐
ความสูงของไทกลอง	๒๓
เส้นรอบวงฐานไทกลอง	๒๗
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๔
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๗
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๑
ความยาวจากฐานไทกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๒

ภาพที่ ๔๐๗ หน้ากลอง กลองก้นยาวใบที่ ๑
วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๐๘ การร้อยหนังหน้ากลอง กลองก้นยาวใบที่ ๑
วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๐๘ เส้นดิ่งหนังหน้ากลอง
ก้นยาวใบที่ ๑ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๑๐ ฐานไหกลองและการลงลายมือที่ฐานกลองก้นยาว
ใบที่ ๑ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๑๑ การซ่อนเส้นดิ่งหน้ากลอง
กลองกันยาวใบที่ ๑ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๑๒ การควั่นลูกแก้วของกลองกันยาวใบที่ ๑
วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๑๓ ขั้วกลองและเส้นข้างที่ทำจากหวาย กลองกันยาวใบที่ ๑ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๑๔ การประดับตกแต่งเอวกลองก้นยาว
ใบที่ ๑ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๑๕ ฐานก้นก๊กกลองก้นยาวใบที่ ๑
วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๑๖ การเขียนสีตกแต่งเอวกลองด้วยไก่สีเหลือง
กลองก้นยาวใบที่ ๑ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

กลองก้นยาวใบที่ ๒ ของวัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้าทำจากไม้ซ้อ มีกระโปรงตกแต่งหน้ากลอง ทำจากเมืองมณฑลเลย มีสัดส่วนหน้ากลองขนาด ๑๒.๕ นิ้ว กลองสูง ๖๓ นิ้ว รอบเอวขนาดเล็กเพียง ๑๓.๕ นิ้ว ตกแต่งด้วยสีคำ มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๒.๕
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๒.๕
ความสูงของไทรกลอง	๑๕
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๐
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๓.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๐
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๑.๗
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกู่)	๔๔
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกู่)	๑๑.๗

ภาพที่ ๔๑๗ กลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๑๘ หน้ากลอง กลองกันยาวใบที่ ๒ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๑๙ ชื่อร้านขายกลองกันยาวที่ติดอยู่ด้านในไหกลอง กลองกันยาวใบที่ ๒ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๒๐ ช่วยกลองและเสียบข้าง กลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๒๑ เอวกลองทาสีธงชาติรัฐชาน สีเขียว สีแดง สีเหลือง กลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๒๒ การควั่นกลิ้งลูกแก้ว กลองก้นยาว ใบที่ ๒ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๒๓ ก้นกึ่งกลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

ภาพที่ ๔๒๔ ใต้งันก็กลองกันยาวใบที่ ๒ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า

๖.๖.๒.๕ วัดจองแต (วัดทราย ปือกบ้านหลวง)

ภาพที่ ๔๒๕ วัดจองแต ปือกบ้านหลวง เวียงสืป้อ รัฐชาน

กลองกันยาวประจำปือกบ้านหลวงพบว่าได้นำมาเข้าร่วมงานบุญที่วัดจองแตซึ่งเป็นวัดประจำศรีทธาบ้านหลวง ปือกบ้านหลวงมีกลองกันยาวประจำหมู่บ้าน ๒ ใบ จากการสัมภาษณ์ครูสร้างคำพบว่า กลองอยู่ในสภาพที่ดี มีอายุการใช้งานประมาณ ๕ ปี ใช้งานบ่อยมีเสียงดี เป็นที่ถูกใช้ของครูกลองกันยาวในหมู่บ้านและบริเวณใกล้เคียง (สร้างคำ, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

กลองกันยาวใบที่ ๑ ทำจากไม้ซ้อ หน้าหน้ากลองทำด้วยหนังวัว ไม่มีการลงอักขระยันต์บนหน้ากลอง ทาสีแดงคาดบนเอวกลองกันยาวและใต้อวกลอง กลองใบนี้เป็นกลองที่มีอายุเก่าแก่ แต่ได้

นำไปขึ้นและซ่อมหน้ากลองใหม่ที่บ้านเปียงคา เมืองจ้อกแม เมื่อ ๔ ปีก่อน เนื่องจากใช้ออกงานเป็นประจำจนชำรุดและหน้ากลองขาด

กลองก้นยาวทั้ง ๒ ใบผูกติดไว้กับเสาอาคารเปรียญของวัดจองแตด้วยกัน ใบที่ ๑ สูง ๖๔ นิ้ว หน้ากลอง ๑๑.๕ นิ้ว ใบที่ ๒ มีขนาดหน้ากลองเล็กกว่า หน้ากลองมีเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑๑ นิ้ว แต่มีความสูง ๗๒.๕ ทั้ง ๒ ใบได้ตัดส่วนที่ดี ถึงแม้ความสูงจะแตกต่างกัน ทั้ง ๒ ใบทาด้วยสีด้า แต่ใบที่ใหญ่กว่าตกแต่งที่เอวกลองด้วยสีแดงเท่านั้น ส่วนใบที่เล็กกว่าทาสีแดงคาดที่เหนือรอบเอวและฐานเอว โดยเริ่มทาจากเส้นใต้ฐานคว้นลูกแก้วก่อนขึ้นเอวกลอง ๑ เส้น และทาแถบสีแดงคาดฐานใต้เอวกลองอีก ๑ เส้นเท่านั้น สายสะพายทั้ง ๒ ใบทำจากผ้าดิบข้อมสีเหลือง บริเวณก้นก็ไม่ได้ตกแต่งหรือทาสี แต่ติดยางรถยนต์เพื่อป้องกันกันก็แตกระหว่างการเดินขบวนตีกลองก้นยาว

ภาพที่ ๔๒๖ กลองก้นยาวประจำวัดจองแต ป๊อกบ้านหลวง เวียงลีป้อ

กลองก้นยาวใบที่ ๑ มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๑.๕
ความยาวเส้นรอบไหกลอง	๔๑.๕
ความสูงของไหกลอง	๒๓
เส้นรอบวงฐานไหกลอง	๒๒
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๕.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๓
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๑
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๖๔

ภาพที่ ๔๒๖ หน้ากลอง กลองก้นยาวใบที่ ๑ วัดจองแต

ภาพที่ ๔๒๗ การร้อยสายดึงเร้งหนังหน้ากลอง กลอง
ก้นยาวใบที่ ๑ วัดจองแต

ภาพที่ ๔๒๕ สายดึงเร้งหนังกลองกันยาว ภาพที่ ๔๓๐ เล็บข้างและขั้วยกกลองกันยาว วัดจองแต
วัดจองแต

ภาพที่ ๔๓๑ เอวกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจองแต

ภาพที่ ๔๓๒ การบากควันลูกแก้วกลองกันยาว
ใบที่ ๑ วัดจองแต

ภาพที่ ๔๓๓ ก้นกึ่งกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจองแต

ภาพที่ ๔๓๔ ใต้ก้นกึ่ง กลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจองแต

กลองกันยาวใบที่ ๒ ประจำวัดจองเต เวียงสีปอนั้นมีขนาดสัดส่วนที่ดีและได้รับการยกย่องจากครูช่างคำผู้ทดลองตีกลองกันยาวใบนี้ว่ามีเสียงดี กังวาน และดังไกล เวลาตีไม่เจ็บมือ ขนาดพอเหมาะมือ และไม่หนัก (ช่างคำ, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗) กลองกันยาวใบที่ ๒ ทาสีดำทั้งใบ ตั้งเกดได้ว่ามีขนาดสูงถึง ๗๒.๕ นิ้ว และใช้แผ่นทองหุ้มที่เอวสีเหลืองตำแหน่งเดียวเท่านั้น

ภาพที่ ๔๓๕ กลองกันยาวใบที่ ๒ วัดจองเต ป๊อกบ้านหลวง เวียงสีปอ

ทั้งนี้ การควั่นบากรอยลูกแก้วที่หางกลองนั้นไม่ได้ทำเป็นรอยบากควั่นขึ้นลูกแก้ว แต่ใช้วิธีมัดเส้นลวดเป็นลูกแก้วที่ละจุดแทนตลอดหางกลอง เพื่อกันลื่นเวลาหัวกลอง จากข้อสันนิษฐานดังกล่าวอาจเป็นได้ว่า กลองทั้งใบนี้มีได้ทำจากช่างคนเดียวกัน เนื่องจากวิธีการควั่นบากรอยลูกแก้วนั้นใช้กรรมวิธีต่างกัน โดยใช้ลวดมัดครอบลำตัวกลองไว้ลูกแก้วละ ๔ เส้นให้เกิดร่องที่ละ ๓ ร่องไปจนตลอดลำตัวกลอง

ภาพที่ ๔๓๖ การบากรอยลูกแก้ว กลองกันยาวใบที่ ๒
วัดจองเต ป๊อกบ้านหลวง เวียงสีปอ

กลองก้นยาวใบที่ ๒ นี้มีลักษณะศรัทธาจากเมืองน้ำคำ เมืองชายแดนสาธารณรัฐประชาชนจีนกับ
รัฐชาน นำมาถวายท่านเจ้าอาวาสเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ กลองใบนี้มีเสียงดี มีขนาด และสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๑
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๑
ความสูงของไทรกลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๑
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๗.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๓.๕
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๕๐
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๗๒.๕

ภาพที่ ๔๓๗ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดจองแต

ภาพที่ ๔๓๘ การร้อยเส้นด้ายหน้ากลองก้นยาวใบที่ ๒
วัดจองแต

ภาพที่ ๔๓๕ หนังสี่เรียงเส้นดิ่งหน้ากลอง กลองกันยาวใบที่ ๒ วัดจองแต

ภาพที่ ๔๔๐ เส้นข้างและการวางเส้นดิ่งหน้ากลอง กลองกันยาวใบที่ ๒ วัดจองแต

ภาพที่ ๔๔๑ ช่วยกลองกันยาวใบที่ ๒ วัดจองแต

ภาพที่ ๔๔๒ การหุ้มแผ่นทองที่เอวกลอง กลองกันยาวใบที่ ๒ วัดจองแต

ภาพที่ ๔๔๓ ก้นกึ่งกลองกันยาวใบที่ ๒ วัดจองแต

๖.๖.๒.๕ วัดจ๋ามเผือก

ภาพที่ ๔๔๔ ชุมประตูทางเข้าวัดจ๋ามเผือก
บ้านจ๋ามเผือก เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๔๔๕ ศาลาการเปรียญวัดจ๋ามเผือก
บ้านจ๋ามเผือก เมืองสีป่อ

วัดจ๋ามเผือกเป็นวัดประจำศรัทธาชาวบ้านจ๋ามเผือก ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของฝั่งแม่น้ำตู ดิด กับบ้านโหม่และบ้านบ่อจู่ เมืองสีป่อ ในวัดจ๋ามเผือกมีกลองประจำวัดทั้งหมด ๒ ใบ ท่านเจ้าอาวาส นามว่า เจ้าเตหวิงตี้ อายุ ๕๔ ปี เกิดที่เมืองจ้อกแม ได้กล่าวถึงกลองก้นยาวทั้ง ๒ ใบนี้ว่า

กลองก้นยาวทั้ง ๒ ใบของวัดไม่ทราบที่มา ทราบแต่ว่าใบแรกนี้เพิ่งซื้อมาได้ปีเดียว และ ได้รับการซ่อมแซมหลายครั้ง กลองใบแรก [เอวสีเหลือง] ทำจากไม้ฝักกุ่ม ส่วนกลองใบ ที่ ๒ ของวัดนี้ไม่ทราบว่าทำจากไม้อะไร หน้ากลองทั้ง ๒ ใบทำจากหนังวัว (เจ้าเตหวิงตี้, สัมภาษณ์, ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๔๔๖ การเก็บรักษากลองก้นยาว วัดจ๋ามเผือก
บ้านจ๋ามเผือก เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๔๔๗ เจ้าอาวาสวัดจัมเฝือก เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๑ มีเอวสี่เหลี่ยม หน้าหุ้มหน้ากลองทำจากหนังวัว สายดึงเร่งเสียงจากหนังหุ้ม กลองทำจากหนังวัว เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลองวัดได้ ๑๒ นิ้ว ไท้กลองยาว ๒๓ นิ้ว เส้นรอบเอวกลอง วัดได้ ๑๕ นิ้ว วัดจากฐานไท้กลองถึงฐานกันก็ได้ ๔๕.๕ นิ้ว ความยาวของกลองตั้งแต่หน้ากลองจนถึง ฐานกันก็ด้านล่างรวมทั้งสิ้น ๗๒.๕ นิ้ว กลองใบนี้ได้สัดส่วนใกล้เคียงกับสูตรกลองกันยาวสามหัก

ภาพที่ ๔๔๘ กลองกันยาวใบที่ ๑ ของวัดจัมเฝือก บ้านจัมเฝือก เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๔๔๘ หน้ากลอง กลองก้นยาวใบที่ ๑
วัดจัมเฝือก

ภาพที่ ๔๕๐ การร้อยสายดึงแรงเสียง
กลองก้นยาวใบที่ ๑

ภาพที่ ๔๕๑ การตอกหมุดบนเล็บข้างและช่วยกลอง

จากการสังเกตจะเห็นว่า กลองก้นยาวของวัดจัมเฝือก ใบที่ ๑ มีการตอกหมุดตกแต่งด้วยหมุดสีดำ ๔ หมุดลงบนเล็บข้างทุกเล็บ จากภาพจะสังเกตเห็นว่า หมุดข้างบนเล็บหลุด ๑ หมุดทำให้เหลือ ๓ หมุด และมีการตอกหมุดลงที่ขอบของฐานไม้กลองก้นยาวอีก ๑ หมุดคนละตำแหน่งกับหมุดที่ตอกบนเล็บข้าง นอกจากนี้จะสังเกตเห็นว่า ช่วยกลองทำจากลวดเหล็กทาสีดำที่แข็งแรงสอดไว้อย่างแน่นหนาใต้เล็บข้างเป็นอย่างดี

ภาพที่ ๔๕๒ การตอกหมุดบนไทกลองด้านบนเพื่อชิงสายดึงเร้งหนัง

เมื่อสังเกตต่อไปพบว่า กลองกันยาวใบนี้มีลักษณะพิเศษเพิ่มเติมอีกคือ มีการตอกหมุดตรง ส่วนบนของไทกลองเพื่อกำกับหนังดึงเร้งสายกลองกันยาว และตอกหมุดโดยรอบหางกลองตำแหน่ง ละ ๑ หมุด โดยรอบจากฐานไทกลองก่อนที่จะเริ่มต้นการบากควั่นลายลูกแก้วรอบหางกลองจนถึง เอวกลอง และตอกหมุดอีกครั้งตรงสุดปลายหางกลองก่อนขึ้นฐานลำโพงกันก็ โดยปกติจะไม่มี การตอกหมุดเพื่อกำกับสายดังกล่าว กล่าวได้ว่า นี่เป็นการพบการตอกหมุดบนไทกลองครั้งแรกโดยมี วัตถุประสงค์นอกเหนือจากตกแต่ง เช่น การตอกหมุดบนเล็บช้าง อาจสันนิษฐานได้ว่า การตอกหมุด เช่นนี้เป็นการแสดงสัญลักษณ์และลงลายมือของช่างหรือช่างผู้ทำกลอง ให้กำหนดหมายรู้ว่าเป็น ช่างคนใดและทำจากที่ใด จากข้อมูลสัมภาษณ์เบื้องต้นทำให้ทราบได้เพียงว่าเป็นกลองกันยาวที่ซื้อ มาจากช่างในเมืองจ้อกแม แต่ไม่มีข้อมูลรายละเอียดของชื่อช่าง ดังนั้น รายละเอียดของการตอกหมุดที่ ปรากฏบนกลองกันยาวใบนี้อาจเป็นการสั่งทำพิเศษ เพื่อถวายวัดโดยผู้ศรัทธา หรืออาจเป็นลักษณะ เฉพาะของสกุลช่างทำกลองกันยาวที่มีชื่อสำนักใดสำนักหนึ่งในเมืองจ้อกแม ที่ควรค่าแก่การสืบค้น เพิ่มเติมต่อไป

ภาพที่ ๔๕๓ การตอกหมุดก่อนขึ้นรอยบากควั่น
ลูกแก้ว

ภาพที่ ๔๕๔ เอวกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดจัมเฝือก

ภาพที่ ๔๕๕ การตอกหมุดปิดหางกลองกันยาว

ภาพที่ ๔๕๖ ฐานกันที่ทาสีดำ ภายในทาสีเหลือง

กลองก้นยาวใบที่ ๑ ของวัดจัมเพื่อกมีขนาดและสัดส่วนสรุปได้ดังตารางดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๒
ความยาวเส้นรอบไทกลอง	๔๓.๕
ความสูงของไทกลอง	๒๓
เส้นรอบวงฐานไทกลอง	๒๐
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๑.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕
ความยาวจากฐานไทกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๕.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๒.๕

กลองก้นยาวใบที่ ๒ ของวัดจัมเพื่อกทาสีดำทั้งใบ เฉพาะเอวกลองทาสีแดง หน้งุ้มหน้ากลองทำจากหนังวัว สายดึงเร่งเสียงทำจากเชือกไพนลอนสีเหลือง เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลองวัดได้ ๑๓ นิ้ว เส้นรอบเอวกลองวัด ๑๖ นิ้ว ไทกลองยาว ๒๓ นิ้ว วัดจากฐานไทกลองถึงฐานก้นกึ่งได้ ๕๒ นิ้ว กลองทั้งใบมีความยาวทั้งสิ้น ๗๕ นิ้ว ขนาดความยาว ๑ นิ้ว กลองใบนี้จะ ได้สัดส่วนตามกำหนดของสูตรกลองสามหัก

สำหรับการตกแต่งกลองก้นยาวใบที่ ๒ ของวัดจัมเพื่อกนั้น สามารถบ่งชี้ได้ว่าเป็นคนละสกุลกับกลองใบที่ ๑ และอาจสันนิษฐานได้ว่ามาจากแหล่งทำกลองคนละแห่ง เนื่องจากการประดับตกแต่งของกลองใบที่ ๑ นั้นมีมากกว่ากลองใบที่ ๒ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตอกหมุดประดับบนเล็บข้างไม่ปรากฏเลยบนกลองใบที่ ๒ อีกทั้งการควั่นลายลูกแก้วที่หางกลองยังแตกต่างกัน เนื่องจากกลองใบที่ ๑ มีรายละเอียดที่ละเอียดมากกว่า การแบ่งระยะของแต่ละลูกแก้วมีความถี่มากกว่า อีกทั้งลักษณะการควั่นรอยต่อระหว่างที่นั่งของไทกลองต่อกับตีนข้างหรือคอกกลองของใบที่ ๑ มีรายละเอียดและชั้นเชิงมากกว่าใบที่ ๒ ซึ่งไม่ปรากฏการเว้นระยะ การเหยอเปิดลายบัวหงาย เช่น รอยต่อไทกลองของใบที่ ๑

ภาพที่ ๔๕๗ กลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดจ๋ามฝือก เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๔๕๘ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดจ๋ามฝือก

ภาพที่ ๔๕๙ การร้อยสายดิ่งเรียงเฉียงเชือกในลอน
กลองใบที่ ๒

ภาพที่ ๔๖๐ เล็บช้างและการร้อยสายดิ่งแรงเสียดงร่องเล็บช้าง

ภาพที่ ๔๖๑ การบากรอยลูกแก้วลงบนทางกลอง
วัดจ๋ามเผือก

ภาพที่ ๔๖๒ เอวกลองกันยาวใบที่ ๒ วัดจ๋ามเผือก

ภาพที่ ๔๖๓ ก้นกึ่งกลองกันยาวใบที่ ๒ วัดจ๋ามเผือก

๖.๖.๓.๑๐ วัดปางนัว

ภาพที่ ๔๖๔ ซุ้มประตูวัดปางนัว ตำบลในเวียง เมืองสีป่อ

วัดปางนัวเป็นวัดในเขตเมืองสีป่อ วัดนี้เป็นวัดที่เก่าแก่ของเมืองสีป่ออีกวัดหนึ่ง มีพระ ๕ รูป เณร ๓๒ รูป ท่านเจ้าอาวาสชื่อ กอตั้งยะ อายุ ๕๖ ปี เดิมศาลาเป็นศาลาเก่า แต่ปัจจุบันได้รื้อศาลาเก่าที่ผุทรุดโทรมออกและได้สร้างศาลาหลังใหม่ วัดปางนัวมีคลองกั้นยาวประจำวัด ๒ โบก คลองใบที่ ๑ มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของคลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้าคลอง	๑๒
ความยาวเส้นรอบไทรคลอง	๔๑
ความสูงของไทรคลอง	๒๒
เส้นรอบวงฐานไทรคลอง	๒๓.๕
เส้นรอบวงเอวคลอง	๑๖.๕
เส้นรอบวงก้นคลอง	๒๑.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพรง	๑๕
ความยาวจากฐานไทรคลองถึงลำโพรง (ก้นก็)	๔๕
ความยาวทั้งหมดของคลองจากหน้าคลองถึงลำโพรง (ก้นก็)	๗๑

ภาพที่ ๔๖๕ กลองก้นยาวใบที่ ๑ วัดปางน้าว ตำบลโนนเวียง
เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๔๖๖ กลองก้นยาวใบที่ ๒ วัดปางน้าว ตำบลโนนเวียง
เมืองสีป่อ

กลองก้นยาวใบที่ ๑ ทาสีแดงตลอดทั้งใบ เฉพาะคอกกลอง เอวกลอง และปลายหางกลองทา
แถบสีดำ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๑ มีขนาด ๑๒ นิ้ว รอบเอวมีขนาด ๑๖.๕ นิ้ว กลองก้นยาวใบที่ ๑ มี
ขนาดสูง ๙๑ นิ้ว ไทกลองยาว ๒๒ นิ้ว ความยาวจากคอกกลองถึงฐานก้นก็วัดได้ ๔๕ นิ้ว หางกลองมี
ขนาดที่ยาวเกินกว่าสัดส่วนของความยาวกลองสามหัก ๕ นิ้ว

ภาพที่ ๔๖๗ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๑ วัดปางน้าว ตำบลโนนเวียง เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๔๖๘ การร้อยสายดึงแรงเสียงกลองกันยาวที่ชำรุดใบที่ ๑ วัดปางน้าว ตำบลในเวียง เมืองสีป่อ

ภาพที่ ๔๖๙ ช่วยกลองและเล็บข้างกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดปางน้าว ตำบลในเวียง เมืองสีป่อ

ช่วยกลองของกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดปางน้าวทำจากหวาย เล็บข้างทำเป็นรูปมุมป้าน ๑ ด้าน และอีกด้านเป็นมุมแหลม บางเล็บถูกกระแทกหักและชำรุด คอกกลองทำลูกแก้วรองรับจากเล็บข้าง ๒ ชั้น ลูกแก้วชั้นที่ ๑ มีขนาดใหญ่กว่าลูกแก้วชั้นที่ ๒ มีขนาดลดหลั่นจนกระทั่งถึงหางกลองยาวที่ เริ่มควั่นรอยบากลูกแก้วรอบหางกลองจนถึงเอวกลอง

ภาพที่ ๔๖๐ เวกลองกันยาวใบที่ ๑ วัดปางน้าว ตำบลในเวียง เมืองสีป้อ

เวกลองกันยาวใบที่ ๑ ทาสีดำและลงตัวอักษรไทใหญ่ด้วยตัวหนังสือสีแดงอ่านว่า ชื่อของ
ผู้บริจาคถลองใบนี้

(สังคำ, สัมภาษณ์, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๔๖๑ ฐานกันที่ด้านบนถลองกันยาวใบที่ ๑ วัดปางน้าว ตำบลในเวียง เมืองสีป้อ

ถลองกันยาวใบที่ ๑ มีก้นกึ่งและปลายหางถลองยาวทาด้วยสีแดง แต่จะเห็นได้ว่า ถลองใบนี้เป็น
ถลองที่เก่า จะเห็นรอยถลอกของปลายหางถลองมีสีเหลืองอยู่ชั้นล่าง เมื่อสีดำถลอกออกพบว่า
สีเหลืองเคยเป็นสีที่ทาอยู่เก่ามาก่อน ส่วนรอบก้นกึ่งทาสีแดง ด้านล่างก้นกึ่งทาสีดำและตกแต่งเป็น
ลายดาวห้าแฉกสีแดง

ภาพที่ ๔๗๒ การตกแต่งกลองกันยาวใบที่ ๒ วัดปางน้าว ตำบลในเวียง เมืองสีป่อ

กลองกันยาวใบที่ ๒ มีขนาดและสัดส่วนในรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๕
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๓๑.๕
ความสูงของไทรกลอง	๑๖
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๑๗
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๒.๒
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๘
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๑
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๓๓.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๕.๕

๖.๖.๓ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากหมู่บ้านที่อยู่ทางทิศตะวันออกของเส้นทางรถไฟเขตตำบลใน
เวียงเมืองสีป่อจาก ๓ หมู่บ้าน ฝั่งทิศตะวันออกของแม่น้ำตุงนี้

๖.๖.๓.๑ บ้านกุงสำ

ภาพที่ ๔๗๓ คณะกลองกันยาว บ้านกุงสำ

บ้านกุงสำเป็นชุมชนที่อยู่ทางทิศเหนือของเวียงสีป่อ ในวันงานพระราชอุบ่อฐ คณะศรัทธาจาก
บ้านกุงสำนำคณะกลองยาวประจำบ้านกุงสำมาร่วมฟ้อนก้าปั่นกลองในงานพระธาตุรวมทั้งสิ้น
ประมาณ ๖๑ คน ประกอบด้วยคนรำ ๕๒ คน คนนั่งปรบมือตรงกลาง ๖ คน และนักดนตรี ๓ คน ถือ
ได้ว่าเป็นคณะศรัทธาที่ใหญ่ที่สุดคณะหนึ่งในงานพระราชอุบ่อฐ หัวหน้าคณะกลองกันยาวบ้านกุงสำ
ชื่อว่า ครูคำยอด อายุ ๕๕ ปี อยู่บ้านกุงสำ เมืองสีป่อ นำกลองที่สำคัญของเมืองสีป่อมาร่วมตีถวายเป็น
พุทธบูชา กลองใบนี้มีชื่อว่า กลองยอดเมือง ดังที่ครูคำยอดได้อธิบายความสำคัญของกลองใบนี้ไว้ว่า

*กลองใบนี้ได้รับมอบมาจากเจ้าเมืองสีป่อ ท่านเจ้าเมืองชื่อเจ้าขุนแ่ง มอบมาให้หลายปีแล้ว
สืบทอดกันมาอายุกว่า ๑๐๐ ปี กลองใบนี้ทำจากไม้มะเหล็งก้า หรือเรียกว่าไม้หมากลิ้น มี
เปลือกสีเขียว*

(คำยอด, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๔๗๔ ครูค่ายอด หัวหน้าคณะกลองกันยาวบ้านทุ่งสำ

ครูต่างคำได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับต้นมะเหล็งกะ หรือ ต้นหมากลิ้นว่า มีเปลือกสีเขียว มีฝักสีเขียว ใบไว้ใช้กินตอนอ่อน เอามาหั่นบาง ๆ คั้นกับน้ำเกลือแล้วผัดกับกุ้งแห้ง บางที่เรียกชื่อ หมากลิ้นช้าง หมะลิ้นไม้ ก็มี (ต่างคำ, สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๔๗๕ กลองยอดเมือง บ้านทุ่งสำ

กลองยอดเมืองเป็นกลองที่มีขนาดสวยงาม มีความงามสง่า สมส่วน มีขนาดหน้ากลอง ๑๓ นิ้ว เอวกลองมีเส้นรอบวง ๑๗ นิ้ว มีความสูงของกลองทั้งใบ ๗๓ นิ้ว อีกทั้งมีเสียงดังกังวาน เป็นกลองเก่า ที่มีเสียงดีและมีสัดส่วนที่ดีมาก กลองกันยาวยอดเมืองทำด้วยสีดำทั้งใบ หน้ากลองขึ้นด้วยหนังวัว

หนังเรียดดึงสายหน้ากลองทำจากหนังวัว เอวกลองทาสีแดงและขลิบด้วยแถบสีเหลืองและสีเขียว ฐานกลองตกแต่งด้วยฐานกลีบบัวเชิงหงายเป็นลายสีแดงและสีเขียว

ภาพที่ ๔๗๖ คอกกลองยอดเมือง บ้านทุ่งสำ

ภาพที่ ๔๗๗ การบวกลองกันยาว กลองยอดเมือง บ้านทุ่งสำ

กลองยอดเมืองมีการตกแต่งฐานไหกลองด้วยลายเชิงบัวหงาย ภาพการตกแต่งฐานเชิงลายบัวหงายสีเหลือง กลองยอดเมืองมีส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไหกลอง	๔๑
ความสูงของไหกลอง	๒๓
เส้นรอบวงฐานไหกลอง	๒๓
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๗
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๒
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕.๕
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๐
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๓

ภาพที่ ๔๘๘ หน้ากลองก้นยาว กลองยอดเมือง บ้านกุงสำ เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๔๘๙ การร้อยสายตีงเร่งเสียงกลองยอดเมือง
บ้านกุงสำ เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๔๘๐ สายตีงเร่งเสียงกลองยอดเมือง บ้านกุงสำ
เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๔๘๑ ฐานก้นกิ้งกลองยอดเมือง บ้านกุงสำ เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๔๘๒ ฐานก้นกิ้งด้านล่าง กลองยอดเมือง บ้านกุงสำ

ภาพที่ ๔๘๓ หางกลองก้นยาว กลองยอดเมือง บ้านกุงสำ

๖.๖.๓.๒ บ้านซบลัง

กลองใบนี้มีประวัติอายุความเก่าแก่ ๔ ปี เก็บรักษาไว้ที่หอ “กุงป้อเมะ” หมายถึงคุณพ่อแม่ ณ บ้านความสามารถพิเศษในการเข้าทรงและทำนายทายทัก ณ เมืองสีป้อ ชาวเมืองสีป้อมีความเคารพเลื่อมใสและศรัทธาในเจ้าจายอ่อน และเชื่อว่า เจ้าจายอ่อนเป็นเจ้าชายกลับชาติมาเกิด เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากในรัฐชาน

ภาพที่ ๔๘๔ ตำนกเจ้าจายอ่อน เมืองสีป้อ

ลักษณะของกลองทำจากไม้กาง เป็น ไม้เนื้ออ่อน มีผู้ชูดกลองชื่อ เจ้าแสงเขียว เป็นช่างมีฝีมือจากหมู่บ้านจ้าวหาญ ไม้กางเป็นไม้ขนาดใหญ่ หนึ่งต้นสามารถโค่นทำกลองได้จำนวน ๑๐ ใบ กลองใบนี้ ทาสีทองทั้งใบ เนื่องจากเป็นสิมงคล และมีชื่อเรียกว่า “กลองเงินกลองคำ” เมื่อตรวจดูภายในแล้วพบว่า ไม่มีการลงยันต์อักขระหน้ากลอง แต่มีการตรวจฤกษ์ยามก่อนลงมือชูดและขึ้นหน้ากลอง เจ้าชายอ่อนได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเป็นมงคลของการสร้างกลองใบนี้ว่า

กลองใบนี้ให้ทาสีทอง ช่างในผมใส่ทับทิมให้ช่างชูดฤกษ์อย่างดีก่อนหุ้มหน้ากลอง สั่งให้
ทาสีทองทั้งลูก เพราะสีทองเป็นสิมงคล
(เจ้าชายอ่อน, สัมภาษณ์, ๘ มีนาคม ๒๕๕๖)

ภาพที่ ๔๘๕ กลองกันยาวประจำตำหนักเจ้าชายอ่อน เมืองสีป้อ

ภาพที่ ๔๘๖ หน้ากลองและจำกลอง

ภาพที่ ๔๘๗ สายดึงเร้งหนังและการร้อยหนังเรียด

ภายในกลองใบนี้ได้ใส่ลูกทับทิมไว้ ๑ ลูก เนื่องจากเป็นผลไม้ที่ใช้สำหรับไหว้ครู เพื่อ
ความเป็นสิริมงคลกับกลองใบนี้ ครูต่างคำได้อธิบายไว้ว่า

“ผลไม้ทับทิม เป็นผลไม้ที่เป็นมงคลสำหรับชาวไทยใหญ่ โดยเฉพาะผลไม้ที่เข้าพิธีแล้ว
ความเป็นสิริมงคลจะเกิดขึ้นกับเจ้าของกลอง”

(ต่างคำ จางยอด, สัมภาษณ์, ๘ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๔๘๘ เหวกลองกันยาว “กลองเงินกลองคำ”

ภาพที่ ๔๘๙ สายตึงเร่งเสียง “กลองเงินกลองคำ”

ภาพที่ ๔๙๐ ขั้วกลองและเล็บช้าง “กลองเงินกลองคำ”

ภาพที่ ๔๙๑ กันถี่ “กลองเงินกลองคำ”

กลองก้นยาวใบนี้เป็นกลองประจำสำนักของเจ้าชายอ่อน ทาด้วยสีทองทั้งใบ ทำจากไม้ซ้อ มีลักษณะสมบูรณ์พร้อมใช้งาน เก็บไว้ในตำหนักเรือนเครื่องดนตรี โดยเฉพาะ เจ้าชายอ่อนสร้างเรือนเครื่องดนตรีสำหรับเก็บกลองก้นยาว ช้อง โหม่งไว้โดยเฉพาะแยกออกจากเรือนพักผ่อน เรือนตำหนักพิธี ภายในอาณาบริเวณนั้นประกอบด้วยหมู่เรือนดังที่ได้แสดงไว้ข้างต้นว่าแยกออกเป็นเรือนต่าง ๆ ตามหน้าที่

กลองเงินกลองคำ มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๕
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๘
ความสูงของไทรกลอง	๒๓
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๓๐
เส้นรอบวงเอวกลอง	๒๐
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๕.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๖
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๑
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๘

๖.๖.๓.๓ บ้านเวียงเก่า

กลองก้นยาวบ้านครูสว่างฉายหลวง ปัจจุบันอายุ ๗๐ ปี เคยดำรงตำแหน่งอดีตผู้ใหญ่บ้านและเล็กดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านเมื่ออายุ ๖๐ ปี อยู่บ้านเวียงเก่า ตำบลชบลัง เมืองสีป้อ เดิมมีอาชีพทำสวนข้าวโพด และเป็นพี่ชายของครูจ่ายก่าหลังวัน หัวหน้าพรรคเสื้อเหลือง พรรคการเมืองท้องถิ่นประจำเมืองสีป้อ

ภาพที่ ๔๘๒ ครูช่างายหลวง

บ้านคุณครูช่างายหลวงมีกลองกันยาว ๓ ใบ กลองทั้ง ๒ ใบมีขนาดไม่เท่ากัน กลองใบที่ ๑ ซื่อจากบ้านคาย ทำจากไม้ต้นสูง เมืองจ๊อกแม่อายุประมาณ ๑๐ ปี กลองทั้งใบทาสีดำ หน้หน้ากลองทำจากหนังวัวและสายดิ่งเร่งสายทำจากหนังเรียด

กลองทั้ง ๒ ใบใช้ตีกลองในพิธีงานปีใหม่ไต งานปอยวันชาติไต งานปอยสา่งลอง งานทำบุญ งานเข้าพรรษา งานออกพรรษา บางครั้งคณะกลองหมู่บ้านอื่นมายืมไปตีงานต่างหมู่บ้านด้วยกลองใบที่ ๑ หน้หน้ากลองตกแต่งด้วยสีดำ เอวสีแดง มีการเขียนลายที่ฐานของไห้กลอง และใช้ลายเซ หมายถึงการประดับลายที่มีความละเอียด ครูช่างายหลวงอธิบายถึงที่มาของกลองกันยาวใบที่ ๑ ว่า

กลองใบนี้ซื่อมาจากบ้านกุงสำ เมืองสีป้อ ราคา ๓๐,๐๐๐ จ๊ต ปัจจุบันราคา ๔๐๐,๐๐๐ จ๊ต ตอนเอากลองเข้าบ้านก็มีการนำข้าวตอกดอกไม้มารับกลอง ดอกไม้ ข้าวตอก เงินกำนลไม่กำหนดราคา กลองใช้ตีตั้งแต่เริ่มออกพรรษาไปเรื่อย ๆ
(ช่างายหลวง, สัมภาษณ์, ๘ มีนาคม ๒๕๕๗)

กลองกันยาวมีขนาดและสัดส่วนของกลองใบที่ ๑ มีสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๒
ความยาวเส้นรอบไห้กลอง	๓๘
ความสูงของไห้กลอง	๒๒
เส้นรอบวงฐานไห้กลอง	๑๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๔
เส้นรอบวงกันกลอง	๑๕

เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๒.๕
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๓
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๖๕

ภาพที่ ๔๕๓ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๑ ของครูสำอางยหลวง บ้านเวียงเก่า

ภาพที่ ๔๕๔ ขอบหน้ากลอง กลองก้นยาวและหูหึงใบที่ ๑ ของครูสำอางยหลวง บ้านเวียงเก่า

ภาพที่ ๔๕๕ เส้นดิ่งหน้ากลอง กลองกันยาวใบที่ ๑ ของครูสำอางหลวง บ้านเวียงเก่า

ภาพที่ ๔๕๖ ขั้วกลองกันยาวใบที่ ๑ ของครูสำอาง หลวง บ้านเวียงเก่า

ภาพที่ ๔๕๗ การตกแต่งฐานไหกลองกันยาว ใบที่ ๑ ของครูสำอางหลวง บ้านเวียงเก่า

ภาพที่ ๔๕๔ การบากร่องบนลำตัวกลองกันยาวใบที่ ๑ ของ
ครูสา่งายหลวง บ้านเวียงเก่า

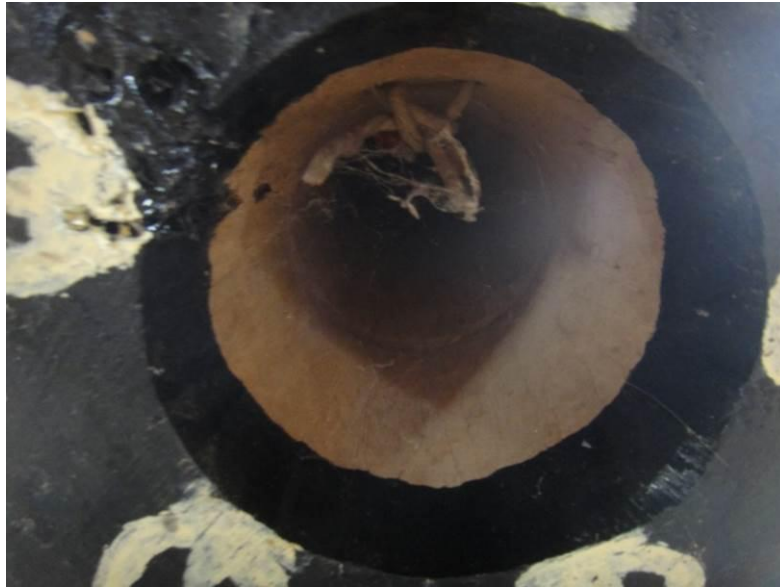
ภาพที่ ๔๕๕ เอวกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านครูสา่งายหลวง บ้านเวียงเก่า

ภาพที่ ๕๐๐ ขันทกกลองขันทยาวใบที่ ๑ ของครูสา่งายหลวง บ้านเวียงเก่า

ภาพที่ ๕๐๑ การตกแต่งขันทกได้กลองขันทยาวใบที่ ๑ ของครูสา่งายหลวง

ภาพที่ ๕๐๒ เนื้อไม้ภายใต้กลองก้นยาวใบที่ ๑ ของครูต่างจายหลวง

ภาพที่ ๕๐๓ การเก็บกลองก้นยาวที่บ้านครูต่างจายหลวง บ้านเวียงเก่า

ครูต่างจายหลวงเก็บกลองก้นยาวไว้บนบ้าน โดยผูกกลองทั้ง ๒ ใบติดไว้กับเสาของบ้าน กลองก้นยาวที่ ๒ ใบผูกไว้ใกล้กันกับเสาต้นเดียวกันในบ้านที่อยู่อาศัย โดยถือว่าเป็นบริเวณที่ศักดิ์สิทธิ์ของบ้าน ครูต่างจายหลวงมิได้มีพื้นที่แยกเก็บกลองต่างหาก ในหมู่บ้านไม่ได้ทำหอกกลอง หรือบริเวณเก็บ

กลองส่วนกลางของหมู่บ้าน เช่น หมู่บ้านชาวไทใหญ่ในจังหวัดเชียงราย แต่เก็บกลองไว้ในบ้านของตนเอง

กลองใบที่ ๒ ซื้อมาจากบ้านคายนันสูง เมืองจ๊อกแม แต่ไม่ทราบราคาเท่าไร เนื่องจากหลวงพ่อท่านเจ้าอาวาสวัดเวียงเก่าชื่อ ตูเจ้าลอนตันเงี้ยะ ซึ่งมรณภาพไปแล้ว เป็นผู้ซื้อกลองใบนี้ไว้ให้เป็นของส่วนรวมประจำหมู่บ้าน ประจำวัด แต่มอบให้เก็บรักษาไว้ที่บ้านครูสา่งจายหลวง (สา่งจายหลวง, สัมภาษณ์, ๘ มีนาคม ๒๕๕๗) กลองใบนี้เป็นกลองก้นยาวที่มีขนาดสูงมากกว่ากลองทั่วไป มีความยาวทั้งใบ ๗๗ นิ้ว มีการเขียนลายที่ละเอียดน้อยกว่ากลองใบแรก ลายลักษณะนี้เรียกว่า ลายจาม

ภาพที่ ๕๐๔ หน้ากลอง กลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านครูสา่งจายหลวง

ภาพที่ ๕๐๕ การร้อยสายดิ่งกับขอบหน้ากลอง กลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านครูสา่งจายหลวง

ภาพที่ ๕๐๖ การตกแต่งฐานโหล่งและเล็บข้างโหล่งก้นยาวหลวง ใบที่ ๒
บ้านครูสา่งฉายหลวง

ภาพที่ ๕๐๗ การบารอบลำตัวโหล่งก้นยาว

ภาพที่ ๕๐๘ เวกโหล่งก้นยาวใบที่ ๒

ภาพที่ ๕๐๕ การประดับลวดลายและการตกแต่งสีฐานก้นกี๋ของกลองก้นยาวใบที่ ๒

ภาพที่ ๕๐๖ การตกแต่งลวดลายและลงสีประดับฐานก้นกี๋ด้านล่าง
กลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านครูต่างจายหลวง

กลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านครูต่างจายหลวงมีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๒
ความสูงของไทรกลอง	๒๓

เส้นรอบวงฐานไหกลอง	๒๓.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๗.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๒
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔.๕
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๐
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๗

กลองใบที่ ๓ ของครูส่งจ่ายหลวงเป็นกลองก้นยาวขนาดเล็กที่ซื้อไว้ให้เด็กเล็กภายในบ้านดีเล่น มีขนาดหน้ากลอง ๕ นิ้ว กลองทาสีแดง ส่วนเอวกลองเดิมทาสีดำ แต่สีหลุดลอกออกไปจนเหลือเห็นเป็น สีธรรมชาติ เนื้อไม้ไม่ทาสี ครูส่งจ่ายหลวงอธิบายว่า กลองใบนี้ซื้อมาจากเมืองลำเซ็ว ราคาไม่แพง ซื้อ มาฝากหลานเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๖ หลานชอบมากและตีทั้งวัน กลองก้นยาวใบนี้เป็นกลองก้นยาวสำหรับเด็ก กลองก้นยาวขนาดใหญ่มีน้ำหนักและขนาดใหญ่กว่าตัวของเด็ก อาจเป็นอันตรายล้มทับเด็กได้ ท่านจึง ซื้อกลองก้นยาวขนาดเล็กไว้ให้หลานตี กลองก้นยาวใบนี้สามารถใช้ตีได้จริง มีคุณภาพเสียงดี มีเสียงดัง เนื้อไม้ทำจากไม้ซ้อ กลองก้นยาวใบนี้มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๕
ความยาวเส้นรอบไหกลอง	๓๑
ความสูงของไหกลอง	๑๖
เส้นรอบวงฐานไหกลอง	๑๕.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๓.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๗.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๐.๕
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๓๐.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๖.๕

ภาพที่ ๕๑๑ กลองก้นยาวสำหรับเด็ก บ้านครูช่างายหลวง

ภาพที่ ๕๑๒ หน้ากลองกลองก้นยาวสำหรับเด็ก บ้านครูช่างายหลวง

ภาพที่ ๕๑๓ การร้อยหน้ากลองกลองก้นยาวสำหรับเด็ก บ้านครูช่างายหลวง

ภาพที่ ๕๑๔ การดึงสายเรียงหน้ากลองกลองก้นยาวสำหรับเด็ก บ้านครูช่างายหลวง

ภาพที่ ๕๑๕ สายเร่หนังหน้ากลองก้นยาว บ้านครูช่างายหลวง

ภาพที่ ๕๑๖ ฐานไหกลองก้นยาวขนาดเล็กสำหรับเด็ก บ้านครูช่างายหลวง

ภาพที่ ๕๑๗ ช่วยกลองกันยาวขนาดเล็กสำหรับเด็ก บ้านครูต่างจายหลวง

ภาพที่ ๕๑๘ เอวกลองกันยาวสำหรับเด็ก บ้านครูต่างจายหลวง

ภาพที่ ๕๑๕ กิ่งกึ่งกลองกิ่งยาวสำหรับเด็ก บ้านครูช่างฉายหลวง

ภาพที่ ๕๒๐ ฐานกิ่งกึ่งกลองกิ่งยาว

ภาพที่ ๕๒๑ กิ่งกึ่งด้านล่างและการเจาะฐานกลองกิ่งยาว
ด้านล่าง

ภาพที่ ๕๒๒ พระธาตุภายในวัดपालบ่อต้อ บ้านเวียงเก่า เมืองสีป้อ

วัดपालบ่อต้อซึ่งมีพระธาตุเก่าแก่ประจำบ้านเวียงเก่า เนื่องจากครูต่างจายหลวงเป็นศรัทธาของวัดนี้ จึงทำหน้าคูแลร์รักษากลองประจำวัดนี้ด้วย กลองใบนี้ซื้อมาในราคา ๕๐,๐๐๐ จัตจากเมืองกั้ง หมูบ้านฮ่างย มีอายุ ๒ ปี แต่ไม่ค่อยได้ใช้งาน ไม่ค่อยนำออกมาใช้ตีในงานต่าง ๆ แต่เก็บไว้ที่วัดนี้ เนื่องจากกลองใบนี้มีขนาดใหญ่ หน้ากอลงขนาด ๑๓ นิ้วและมีความยาวเกินขนาดปกติ ซึ่งกอลงใบนี้มีความถึง ๘๕ นิ้ว จึงไม่ค่อยนิยมนำออกมาใช้งาน กอลงใบนี้มีการตกแต่งกอลงที่เอวกอลงด้วยสีเหลือง สีเขียว และสีแดง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของสีธงชาติรัฐชาน กอลงใบนี้ทาสีดำทั้งลูก ร้อยหน้าหน้ากอลงด้วยเชือกไนลอนสีขาว สายสะพายทำจากผ้าดิบย้อมสีแดง ลำตัวกอลงจากไทรกอลงบากรอบกอลงควันเป็นลูกแก้วตลอดทั้งใบ ยกเว้นบริเวณเอวกอลงลดหลั่นได้ขนาดสัดส่วนอย่างสวยงาม กอลงใบนี้ตกแต่งทาสีเฉพาะบริเวณเอวกอลงเท่านั้นด้วยสีเหลือง สีเขียว และสีแดงซึ่งเป็นที่สำคัญของชาวไทใหญ่ เนื่องจากเป็นสีที่มาจากธงชาติรัฐชาน

ภาพที่ ๕๒๓ กลองก้นยาววัดพาลาบ่อต้อ บ้านเวียงเก่า เมืองสีป้อ

กลองก้นยาววัดพาลาบ่อต้อ บ้านเวียงเก่า มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๑
ความสูงของไทรกลอง	๒๕.๕
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๓
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๑
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๖๐.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๘๕.๕

ภาพที่ ๕๒๔ หน้ากลอง กลองก้นยาวประจำวัดพลาป่อต่อ

ภาพที่ ๕๒๕ การร้อยหนังหน้ากลองกับไหลักอง กลองก้นยาวประจำวัดพลาป่อต่อ

ภาพที่ ๕๒๖ การร้อยหน้ากลองกับไทรกลอง กลองก้นยาวประจำวัดพาลาบ่อต่อ

ภาพที่ ๕๒๗ เلبีซ้างและข่วยกลอง กลองก้นยาวประจำวัดพาลาบ่อต่อ

ภาพที่ ๕๒๘ การบากร่องคว้นดูแก้วรอบลำตัวกลองก้นยาวและรอยต่อระหว่าง ไทกลองและหม้อตอง

ภาพที่ ๕๒๙ เอวกลองก้นยาวประจำวัดพาลาบ่อต่อ ภาพที่ ๕๓๐ ก้นกึ่งกลองก้นยาวประจำวัดพาลาบ่อต่อ

ภาพที่ ๕๓๑ ก้นกึ่งกลองก้นยาวประจำวัดพาลาบ่อต่อ

ภาพที่ ๕๓๒ ใต้ฐานก้นกึ่งกลองก้นยาวประจำวัดพาลาบ่อต่อ

ภาพที่ ๕๓๓ เนื้อไม้ภายในใต้ฐานกั้นกึ่งกลางกั้นยาวประจำวัดพาลาบ่อต่อ

๖.๖.๓.๔ บ้านปางเจ้าเมือง

ภาพที่ ๕๓๔ ครูจายก่าหลังวัน ประธานพรรคเสือเผือก เมืองสีป่อ

ครูจายก่าหลังวัน ประธานพรรคเสือเผือก เมืองสีป่อ มีกลองกั้นยาว ๒ ไร่ที่บ้านพักของท่าน บ้านพักของท่านตั้งอยู่ใกล้ริมฝั่งแม่น้ำ Dokhtawaddy ที่ตั้งปัจจุบันของบ้านท่านคือ บ้านเลขที่ ๑๖ บ้านปางเจ้าเมือง เมืองสีป่อ รัฐชาน นอกจากนี้ท่านจะเป็นผู้นำทางการเมืองคนสำคัญของเมืองสีป่อแล้ว ท่านยังเป็นนักแสดงลิเกจ๊าดไต หัวหน้าคณะลิเกจ๊าดไตที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคณะหนึ่งในรัฐชาน

ภาพที่ ๕๓๕ ครูจายก่าหลังวันแสดงลิเกจ๊าดไต

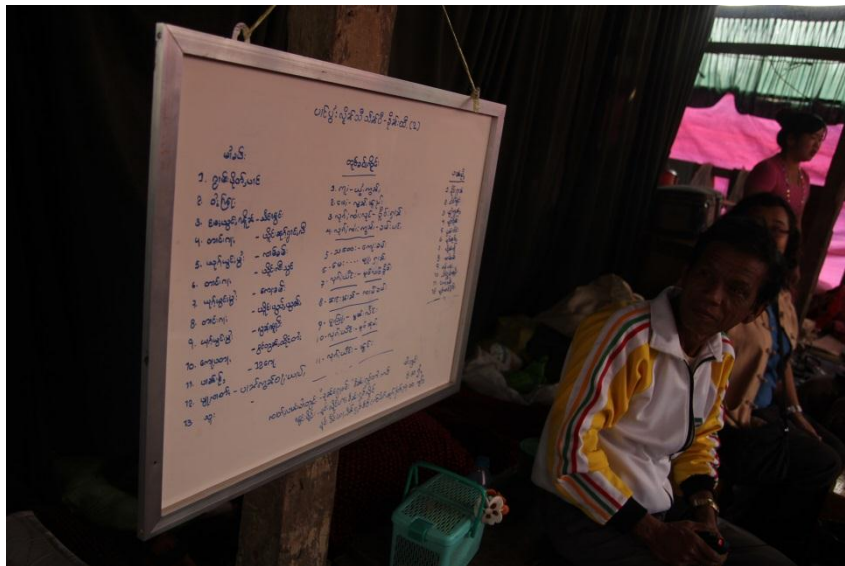
ครูจายก่าหลังวันเกิดที่บ้านเวียงเก่า เมืองสีป้อ บิดาประกอบอาชีพเป็นนายพราน มีพี่น้องร่วมบิดามารดาจำนวน ๑๐ คน ในบรรดาพี่น้องทั้งหมดมีความสามารถด้านดนตรี ๖ คน เมื่ออายุ ๗ ขวบได้บวชเป็นเณรที่วัดแห่งหนึ่งในเมืองสีป้อ ณ วัดแห่งนี้ถือเป็นที่จุดเริ่มต้นแห่งการศึกษาทางด้านดนตรีประเภทต่าง ๆ โดยท่านเริ่มต้นการศึกษาด้านศิลปะไทใหญ่ด้วยการตีกลองก้นยาว ตีมอ และตีจี้

ครูจายก่าหลังวันเป็นผู้รอบรู้ด้านศิลปะวิทยาการไทใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านศิลปะการแสดงลิเกจ๊าดไต ท่านมีโอกาสฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของครูผู้มีความสามารถหลายอย่าง โดยเฉพาะเป็นผู้ร่วมวงกับครูออกเจ๊ะผู้ริเริ่มการแสดงจ๊าดไตและดนตรีจ๊าดไตให้แก่ชาวไทใหญ่

ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้วิจัยได้ติดตามคณะลิเกของครูจายก่าหลังวันที่ได้รับว่าจ้างให้แสดงในงานปอยเหลินสี่ที่เมืองแสนหวิ ในการแสดงครั้งนี้ที่เมืองแสนหวิมีผู้ชมเข้าชมการแสดงของคณะลิเกจ๊าดไตของครูจายก่าหลังวันมากมายร่วม ๓๐,๐๐๐ คน คณะลิเกจ๊าดไตของครูจายก่าหลังวันเริ่มแสดงตั้งแต่เวลา ๒๐.๐๐ น. จนกระทั่งถึงเวลา ๐๒.๐๐ น. โดยเริ่มจับเรื่องแสดงตั้งแต่เวลา ๐๐.๐๐ น.ของวันใหม่เป็นต้นไป

ภาพที่ ๕๓๖ ผู้ชมคณะละครเงาที่งานปอยเหลินดี เมืองแสนหวี

ภาพที่ ๕๓๗ ครูจายก่าหลังวันเตรียมตัวก่อนการแสดง

ภาพที่ ๕๓๘ โฆษณาพรรคเสือเผือก เมืองตีป้อ

ภาพที่ ๕๓๙ ภาพวาดเสือเผือกภายในบ้านครูจายก่าหลังวัน

ภาพที่ ๕๔๐ รัฐชนและสัญลักษณ์บนธงชาติรัฐชน

ภายในบ้านของครูจายก่าหลังวันประกอบไปด้วยแผ่นโฆษณาพรรคการเมืองเสือเผือก ภาพวาดเสือเผือก และภาพรัฐชนแสดงพื้นที่ภูมิอาณาเขตของรัฐชนที่ระบายสีด้วยสัญลักษณ์ของรัฐชน ครูจายก่าหลังวันมีกลองกันยาว ๒ ใบ กลองกันยาวใบที่ ๑ เก็บไว้ในบ้าน ผูกไว้ที่เสาบ้านด้านหลังห้องรับแขก กลองกันยาวใบนี้ได้รับการตกแต่งหน้ากลองด้วยเครื่องตกแต่งทำจากไหมพรมที่ซื้อได้จากตลาดในเมืองมณฑลเสย ประกอบด้วยไหมพรมหน้ากลองเป็นหางเป็ย ระบายชายหน้ากลองกันยาวสีเขียว สีเหลือง และสีแดง ส่วนคอกกลองตกแต่งด้วยแถบสีทอง เอวกลองตกแต่งด้วยการทาสีทองและคาดด้วยสีเขียวตรงกลางแถบสีทอง แล้วปิดแถบสีทองด้วยสีแดง ส่วนก้นก็ด้านบนตกแต่งด้วยการทาแถบสีทอง เช่นกันและล้อมด้วยสีแดง

ภาพที่ ๕๔๑ กลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านครูจายกำหลังวัน

ภาพที่ ๕๔๒ เครื่องประดับตกแต่งหน้ากลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านครูจายกำหลังวัน

ภาพที่ ๕๔๓ หน้ากลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านครูจายท่าหลังวัน

ภาพที่ ๕๔๔ เล็บข้างและช่วยกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านครูจายท่าหลังวัน

กลองกันยาวใบที่ ๑ ทาด้วยสีคำตลอดทั้งใบและตกแต่งคอ เอว และฐานก้นก็ด้วยแถบสีทองคาดเขียวและแดง ช่วยกลองทำจากหวายตอกด้วยหมุดตะปูตัวเล็กยึดไว้กับร่องแนวขวางของเล็บข้างตลอดทั้งใบ ร่องเล็บข้างถูกบากให้เป็นร่อง เพื่อให้ช่วยกลองนอนฟังลงสนิทกับเล็บข้างและยึดไว้ระหว่างเล็บข้างส่วนบนและเล็บข้างส่วนล่าง หนังดิ่งเร้งเสียงได้รับการร้อยผ่านช่วยกลองอย่างเป็นระเบียบสวยงาม สอดเส้นหนังดิ่งเร้งเสียงลงในร่องเล็บข้างแนวนอนได้อย่างพอดีและเป็นระเบียบ หนังดิ่งเร้งเสียงได้รับการรีดให้เรียบเมื่อบรรจบมาถึงสันขอบช่วยกลอง จึงทำให้หนังหักมุมเป็นแผ่นเรียบและสอดแน่นในร่องอย่างเรียบร้อย

ภาพที่ ๕๔๕ คอกลองกันยาวใบที่ ๑
บ้านครูจายท่าหลังวัน

ภาพที่ ๕๔๖ การบากลูกแก้วคอกลองกันยาวใบที่ ๑
บ้านครูจายท่าหลังวัน

การบากรอยลูกแก้วของคอกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านครูจายท่าหลังวันนั้นบากเป็นชุด ชุดละ ๑ เส้น โดยเริ่มควั่นลูกแก้วจากคอกลองมาจนถึงเอวกลอง และเว้นช่วงเอวกลองไว้ ๑ ช่วง แล้วจึงควั่นรอยลูกแก้วไปตลอดจนสุดปลายหางกลอง ลูกแก้วนี้มีประโยชน์ใช้สอยนอกเหนือจากความสวยงามที่ทำให้คอกลองกันยาวเกิดความสมดุลในการลดขนาดและเพิ่มขนาดแล้ว ยังทำให้หางกลองไม่ลื่น เวลาเคลื่อนย้ายหรือยกกลอง ทำให้กลองไม่ลื่นหลุดจากมือ

ภาพที่ ๕๔๗ เอวกลองกันยาวใบที่ ๑ บ้านครูจายท่าหลังวัน

กลองก้นยาวใบที่ ๑ มีขนาดและสัดส่วนโดยละเอียดสรุปได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๔
ความยาวเส้นรอบไทรกลอง	๔๕
ความสูงของไทรกลอง	๒๔.๕
เส้นรอบวงฐานไทรกลอง	๒๓.๗
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๐
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕
ความยาวจากฐานไทรกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๐.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๕

กลองก้นยาวใบที่ ๑ ของบ้านครูจ่ายท่าหลังวันมีขนาดหน้ากลอง ๑๓ นิ้ว เส้นรอบไทรกลองวัดได้ ๔๓.๕ นิ้ว ไทรกลองยาว ๒๗ นิ้ว เส้นรอบเอวกลองก้นยาววัดได้ ๑๗ นิ้ว ความยาวจากคอกกลองถึงฐานก้นกึ่งวัดได้ ๕๘ นิ้ว ความยาวของกลองใบนี้ทั้งหมดจากหน้ากลองถึงฐานก้นกึ่งวัดได้ ๘๕ นิ้ว จำนวนลูกแก้วช่วงบนเอวมีทั้งหมด ๑๒ ลูก ลูกแก้วระหว่างเอวกลองก้นยาวถึงปลายหางก้นกึ่งมีทั้งหมด ๑๗ ลูก

ภาพที่ ๕๔๘ การเก็บรักษากลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านครูจ่ายท่าหลังวัน

ภาพที่ ๕๔๘ กลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านครูจายก่าหลังวัน

ภาพที่ ๕๕๐ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๒ บ้านครูจายก่าหลังวัน

กลองก้นยาวใบที่ ๒ ของครูจายก่าหลังวันเก็บไว้ในโรงจอดรถหลังพื้นที่ปลูกบ้าน ในโรงจอดรถนี้ ครูจายก่าหลังวันเก็บเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นประกอบลิเกจ๊าดไตไว้ทั้งหมดที่นี่ โดยทำเสาไว้แขวนเพื่อไม่ให้แมลง หนู หรือสัตว์อื่น ๆ กัดทำลายหน้ากลองได้ ส่วนกลองก้นยาวผูกติดไว้กับเสาของโรงจอดรถ

ภาพที่ ๕๕๑ หูหึ่งกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านครูจายท่าหลังวัน

ภาพที่ ๕๕๒ การร้อยสายตึงแรงเสียงกับหนังหุ้มหน้ากลอง กลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านครูจายท่าหลังวัน

ภาพที่ ๕๕๓ เล็บข้างและช่วยกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านครูจายท่าหลังวัน

ภาพที่ ๕๕๔ การตกแต่งฐานไหกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านครูจายท่าหลังวัน

ภาพที่ ๕๕๕ เอวกลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านครูจายท่าหลังวัน

ภาพที่ ๕๕๖ ฐานกันก็กลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านครูจายท่าหลังวัน

ภาพที่ ๕๕๗ การตกแต่งฐานกันก็ด้านล่าง กลองกันยาวใบที่ ๒ บ้านครูจายท่าหลังวัน

กลองก้นยาวใบที่ ๒ ของบ้านครูจายท่าหลังวันมีไ้หกลองและเอวกลองสีแดง มีหางกลองทาสีดำ เฉพาะคอกกลองตกแต่งเป็นรูปกลีบดอกไม้บ้านสีขาว ปลายกลีบเป็นแฉกรูปทรงสามเหลี่ยมสีขาวบนพื้นดำ เอวกลองตกแต่งด้วยแถบสีแดง ปลายหางกลองตกแต่งด้วยรูปกลีบดอกไม้กว่า (ยอดหัวสามเหลี่ยมกลับหัว) ฐานก้นก็ด้านบนทาสีดำไม่มีการตกแต่ง ส่วนฐานก้นก็ด้านล่างตกแต่งด้วยรูปดาวสีขาว ๘ แฉก กลองก้นยาวใบที่ ๒ นี้มีขนาดหน้ากลอง ๑๔.๕ นิ้ว เส้นรอบไ้หกลองวัดได้ ๔๕ นิ้ว ไ้หกลองยาว ๒๓.๒ นิ้ว เส้นรอบเอวกลองวัดได้ ๑๗.๒ นิ้ว ความยาวจากคอกกลองถึงฐานก้นก็วัดได้ ๕๕ นิ้ว ความยาวของกลองใบนี้ทั้งหมดจากหน้ากลองถึงฐานก้นก็วัดได้ ๗๘.๒ นิ้ว จำนวนลูกแก้วช่วงบนเอวมีทั้งหมด ๑๒ ลูก ลูกแก้วระหว่างเอวกลองถึงปลายหางก้นก็มีทั้งหมด ๑๕ ลูก กลองก้นยาวใบที่ ๒ มีขนาดและสัดส่วนสรุปได้ดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๔.๕
ความยาวเส้นรอบไ้หกลอง	๔๕
ความสูงของไ้หกลอง	๒๓.๒
เส้นรอบวงฐานไ้หกลอง	๒๗.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๗.๒
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๔
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๖.๕
ความยาวจากฐานไ้หกลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๕๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๗๘.๒

๖.๖.๔ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากวัดและหมู่บ้านที่อยู่ตำบลรอบเวียง เขตเวียงเก่า ๒ หมู่บ้าน ๒ วัด ที่อยู่ระหว่างแม่น้ำตู่ และเส้นทางรถไฟ ดังนี้

๖.๖.๔.๑ กลองกันยาวบ้านจ้างคำใต้

จากการสำรวจบ้านจ้างคำใต้ พบว่ามีกลองกันยาว ๑ ใบอยู่ที่บ้านครูจ่ามเอ ปีก ๕ บ้านจ้างคำใต้ ครูจ่ามเอเป็นหมอรักษาโรคต่าง ๆ ด้วยพลังจิต กลองกันยาวของครูจ่ามเอเป็นกลองขนาดเล็กกว่ากลองกันยาวทั่วไป โดยทั่วไปกลองกันยาวมีความสูงประมาณ ๗๐ นิ้ว แต่กลองกันยาวของครูจ่ามเอมีความสูงเพียง ๔๑.๕ นิ้ว ไหกลองมีความสูงเพียง ๑๔.๕ นิ้ว

ภาพที่ ๕๕๘ ครูจ่ามเอ บ้านจ้างคำใต้ เมืองสีป่อ

กลองกันยาวของครูจ่ามเอมีการตกแต่งที่สวยงามและอยู่ในสภาพที่ดีมาก ตกแต่งด้วยสีแดงและสีทองทั้งใบ ไหกลองทาสีแดง ตกแต่งด้วยแถบสีทองส่วนหางกลองเป็นต้นไปจากฐานกลองจนถึงก้นก็ และตกแต่งแถบสีทองสลับสีแดงตลอดช่วงที่ปากเป็นควั่นลูกแก้ว บริเวณเอวกลองทาสีทอง หนังกลองอยู่ในสภาพที่ดี สายคึงหนังกลองทำด้วยหนังวัว สายสะพายทำจากผ้าดิบย้อมสีแดง ก้นก็ ตกแต่งภายใต้และปากลูกแก้วภายใต้กลองกันยาวเป็นพิเศษ และทาสีเป็นวงซ้อนกันเป็นชั้นด้วยสีแดง สีทอง และสีเขียว ดังแสดงในภาพ

ภาพที่ ๕๕๕ กลองก้นยาวของครูจ่ามเอ บ้านจ้างคำใต้

ครูจ่ามเอกล่าวถึงประวัติกลองก้นยาวใบนี้ว่า
 กลองใบนี้ซื้อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๖ ซื้อจากเมืองต๋นยาน ราคา ๒๕๕,๐๐๐ จัด ทำจากไม้ผาง
 นำไปออกงานได้ไม่กี่ครั้ง ส่วนไปงาน และมีคนเชิญไปในงานบ่อยต่าง ๆ เสียงดี มีคนชอบ
 สีแดงนี้ทำมาจากที่ช่าง ช่างเป็นคนเลือกทาสีนี้ให้ สีแดงหมายถึงสีของชาติ และสีทอง
 หมายถึงสีมงคล ตอนที่ซื้อมาเชิญเข้าบ้านด้วยขันตอกดอกไม้ ใส่เงินวางลงบนพาน
 (จ่ามเอ, สัมภาษณ์, ๘ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๕๖๐ หน้ากลองก้นยาวของครูจ๋ามเอ

ภาพที่ ๕๖๑ การร้อยสายดึงหนังหน้ากลอง กลองก้นยาวของครูจ๋ามเอ

ภาพที่ ๕๖๒ ไหกลองกลองก้นยาวของครูจ๋ามเอ

ภาพที่ ๕๖๓ เล็บช้าง ฐานไหกลอง หม้อตอง กลองก้นยาวของครูจ๋ามเอ

ภาพที่ ๕๖๔ ก้นกึ่งกลองก้นยาวของครูจ่ามเอ

ภาพที่ ๕๖๕ ก้นกึ่งกลองก้นยาวของครูจ่ามเอ

กลองก้นยาวของครูจ่ามเอ บ้านจ่ามคำใต้ เมืองสี่ปอ มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๐
ความยาวเส้นรอบโหลกลอง	๓๕
ความสูงของโหลกลอง	๑๔.๕
เส้นรอบวงฐานโหลกลอง	๑๗
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๔.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๑๘

เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๑.๕
ความยาวจากฐานโพงกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๒๗
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๑.๕

๖.๖.๔.๒ กลองก้นยาวบ้านป้อกจำดสู (กลางเวียง)

คณะกลุ่มของกลางเวียงเป็นคณะกลองที่รับตีกลองในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานปอยพระธาตุ งานฉลองขกนั้ตร คณะกลุ่มกลางเวียงมีกลองก้นยาว ๒ ใบ

ภาพที่ ๕๖๖ ถนนหน้ากลุ่มคณะกลางเวียง

กลองใบนี้เป็นกลองของกลุ่มของกลางเวียง มีหัวหน้าคณะชื่อ นายเงินใส หน้ากลองขึ้นด้วยหนังเคียงผา หนังเรียดทำจากหนังวัว หุ่นกลองทำจากไม้ซ้อ

ภาพที่ ๕๖๗ กลองประจำคณะของกลางเวียง ใบที่ ๑

กลองใบที่ ๑ ของคณะของกลางเวียงมีความสูงของหุ่นกลองเป็นอัตราส่วนที่แตกต่างจากกลองก้นยาวลักษณะทั่วไป เนื่องจากโดยทั่วไปสัดส่วนของกลองก้นยาวจะมีขนาดที่เรียกว่า สามหัก นั่นหมายถึงแต่ละส่วนจะต้องแบ่งออกได้ ๓ ส่วนประมาณเท่า ๆ กัน ส่วนที่ ๑ คือส่วนไทกลอง และส่วนของเอวกลองจนถึงก้นก็นั้นมีขนาดรวมกันเป็น ๒ ส่วนของความยาวไทกลอง แต่สำหรับกลองใบที่นี้พบว่ามีส่วนที่ไม่เป็นตามอัตราส่วนสามหัก เนื่องจากไทกลองสูง ๑๖ นิ้ว และความยาวจากฐานไทกลองจนถึงก้นก็มีความยาว ๒๗.๒ นิ้ว แต่ถ้าหากตรงตามอัตราส่วนสามหัก ความยาวจากฐานไทกลองจนถึงก้นก็ควรจะมีขนาดประมาณอย่างน้อย ๓๒ นิ้ว หรือ ๔๘ นิ้ว จึงทำให้กลองก้นยาวใบที่นี้มีความสูงทั้งสิ้นเพียง ๔๒.๕ นิ้ว โดยปกติกลองก้นยาวจะมีความสูงประมาณ ๗๕ นิ้ว

กลองก้นยาวใบที่ ๑ ของกลุ่มของกลางเวียง มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๑
ความยาวเส้นรอบไทกลอง	๓๔
ความสูงของไทกลอง	๑๖
เส้นรอบวงฐานไทกลอง	๑๘

เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๒
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๒
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๒๗.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๑.๕

กลองก้นยาวใบที่ ๒ ของกลุ่มจงกลางเวียง มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๐.๕
ความยาวเส้นรอบไหกลอง	๓๓
ความสูงของไหกลอง	๑๔.๕
เส้นรอบวงฐานไหกลอง	๒๐
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๒
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๑
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๒๘
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๔๒.๕

ภาพที่ ๕๖๘ การตกแต่งหุ่นกลองด้วยแถบสีขาว สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีดำ สีแดง

กลองประจำกลุ่มของกลางเวียงตกแต่งด้วยแถบสีขาว สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีดำ สีแดง เป็นแถบสีดังแสดงในภาพข้างต้น กลองตกแต่งด้วยสีเขียว สีขาว สีเหลือง สีแดงทาสีสลับกัน เป็นสีที่หมายถึงสีของธงชาติรัฐชาน นอกจากนี้ สีต่าง ๆ มีความหมายดังต่อไปนี้

สีเขียว หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์

สีเหลือง หมายถึง ศาสนา

สีแดง หมายถึง ชาติ

สีดำ ไม่มีความหมาย แต่เป็นสีธรรมชาติจากต้นรัก

(อ้างคำ จางยอด, สัมภาษณ์, ๘ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๕๖๕ หน้ากลองก้นยาวใบที่ ๒

ภาพที่ ๕๖๐ การติดจำกลองก้นยาวใบที่ ๒

ภาพที่ ๕๖๑ การร้อยเส้นดิ่งจากขอบหนังหน้ากลองของกลองใบที่ ๒

ภาพที่ ๕๗๒ เส้นดิ่งหนังหน้ากลองกันยาว

ภาพที่ ๕๗๓ ขัวยกลองและเล็บช้าง

ภาพที่ ๕๗๔ การตกแต่งกลองกันยาวตั้งแต่ฐานกลองจนถึงเอวกลอง

ภาพที่ ๕๗๕ เอวกลองกันยาวใบที่ ๒

ภาพที่ ๕๗๖ ก้นกึ่งกลองก้นยาวของคณะจงกลางเวียง ใบที่ ๒

ภาพที่ ๕๗๗ สายสะพายกลองก้นยาวของคณะจงกลางเวียง

ภาพที่ ๕๗๘ กัณฑ์กลองกันยาวของคณะจงกลางเวียง ใบที่ ๒

กลองทั้ง ๒ ใบนี้หุ้มหน้ากลองโดยนายลาหู่ ผู้เต่าในหมู่บ้าน ปัจจุบันอายุ ๘๔ ปี เดิมมีอาชีพทำนา อยู่บ้านเลขที่ ๒ ปีกก้ำดสู๊ กลางเวียง เป็นช่างทำกลองมาตั้งแต่อายุ ๑๔-๑๕ ปี รู้จักการจับยามดูฤกษ์ในการขึ้นหน้ากลอง ไม่ได้ทำกลองตามสะดวก แต่มีวิชาในการผูกตำราขึ้นกลอง โดยซื้อกลองมาจากจ๊อกแมแล้วนำมาขึ้นหนังใหม่

๖.๖.๔.๓ กลองกันยาววัดโพต้อ

ภาพที่ ๕๗๙ ศาลาวัดโพต้อ เวียงสี่ป้อ

ภาพที่ ๕๕๐ ซุ้มประตูทางเข้าวัดโพธิ์

ภาพที่ ๕๕๑ หน้ากุฏิเจ้าอาวาสวัดโพธิ์

วัดโพธิ์เป็นวัดของคณะศรัทธาบ้าน ถือเป็นวัดเก่าแก่และเป็นวัดที่เคารพศรัทธาของชาวเมืองสปีโป ท่านเจ้าอาวาสวัดโพธิ์มีนามว่า พระต้นต๊ะ มีลินต๊ะ อายุ ๗๖ ปี บวชมาทั้งสิ้น ๕๖ พรรษา วัดนี้มีพระจำพรรษาประจำวัดทั้งหมด ๕๐ รูป ถือว่าเป็นวัดที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดวัดหนึ่งในเมืองสปีโป วัดจัดงานใหญ่ประจำปีคือ งานปอยชอมต้อ หรืองานพระธาตุ และวัดยังเป็นศูนย์กลางสงฆ์ในการจัดสอบพระปริยัติด้วย

ภาพที่ ๕๕๒ ลานหน้าวัดโพธิ์

ภาพที่ ๕๕๓ ด้านข้างศาลาวัดโพธิ์

พระอุณาหลังต๊ะอธิบายเกี่ยวกับกลองกันยาวประจำวัดว่า

ที่วัดนี้มีกลองกันยาวประจำวัดทั้งหมด ๔ ใบ กลองใบแรกสีแดง ชื่อจากที่ไหนจำไม่ได้ แต่เห็นมาตั้งแต่มาบวชที่วัดนี้ เห็นมา ๑๕ ปีแล้ว ตั้งแต่หลวงพ่อมายูก็มีกลองใบนี้มาอยู่ก่อนแล้ว ส่วนกลองใบที่ ๒ ทาสีดำนี้ซื้อมาจากบ้านหลวงจ๋าม เมืองฮ่างาย ชื่อมา ๒ ปีที่แล้ว ทำจากไม้อะไรไม่ทราบ ส่วนใบที่ ๓ ซื้อมาจากบ้านแม่ห่าน เมืองราเชล ชื่อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นกลองใหม่ และกลองใบสุดท้ายทำจากไม้ซื้อทาสีเงินทั้งใบเลย (พระอุณาหลังต๊ะ, สัมภาษณ์, ๕ มีนาคม ๒๕๕๗)

ภาพที่ ๕๘๔ พระอุณาหลังตะ วัดโพต่อ

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า กลองใบที่ ๑ เป็นกลองที่มีอายุเก่าแก่ที่สุด มีอายุมากกว่า ๒๐ ปี แต่กลองใบที่ ๓ มีขนาดใหญ่ที่สุด มีความยาวของกลองทั้งใบขนาด ๘๒.๕ นิ้ว ส่วนใหญ่กลองของวัดโพต่อทำจากไม้ซ้อ กลองก้นยาวทั้งหมด ๔ ใบผูกไว้กับเสาของศาลาการเปรียญ มิได้เก็บไว้ในหอกลอง หรือแยกออกเก็บไว้ในโรงเก็บของ ดังปรากฏในภาพ

ภาพที่ ๕๘๕ การเก็บรักษากลองในวัดโพต่อ

ภาพที่ ๕๕๖ กลองก้นยาวใบที่ ๑ ประจำวัดโพธิ์

กลองก้นยาวใบที่ ๑ ของวัดโพธิ์ทำจากไม้ซ้อ ตกแต่งด้วยสีแดงเป็นส่วนใหญ่ และทาด้วยขลิบสีทอง บริเวณเอวกลองตกแต่งด้วยสีเขียว สีเหลือง และสีแดง พร้อมด้วยสัญลักษณ์วงกลมสีขาวจากธงชาติรัฐชาน ส่วนสายคึงหนังหน้ากลองทำจากเชือกไนลอนสีเขียว คาดว่าน่าจะเกิดจากซ่อมหน้ากลองที่ชำรุด และเปลี่ยนหนังหน้ากลองที่ชำรุดทรุดโทรมจากการใช้งาน เนื่องจากกลองใบนี้มีอายุการใช้งานประมาณ ๒๐ ปี หรือมากกว่า ๒๐ ปี กลองก้นยาวใบนี้มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๓
ความยาวเส้นรอบไทกลอง	๔๓
ความสูงของไทกลอง	๒๒
เส้นรอบวงฐานไทกลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๐.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๔.๕
ความยาวจากฐานไทกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๕๒.๕
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๗๔.๕

ภาพที่ ๕๘๗ หน้ากลองก้นยาว ๑ วัดโพต่อ ไบที่

กลองก้นยาวไบที่ ๒ มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๒
ความยาวเส้นรอบไ้กลอง	๔๑.๕
ความสูงของไ้กลอง	๒๒.๕
เส้นรอบวงฐานไ้กลอง	๒๑
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๖.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๑.๕
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕
ความยาวจากฐานไ้กลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๕๔
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๗๖.๕

กลองก้นยาวไบที่ ๓ มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๕
ความยาวเส้นรอบไ้กลอง	๔๖
ความสูงของไ้กลอง	๒๐.๕
เส้นรอบวงฐานไ้กลอง	๒๕
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๓
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕.๕
ความยาวจากฐานไ้กลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๖๒
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นก็)	๘๒.๕

กลองก้นยาวใบที่ ๔ มีขนาดและสัดส่วนดังนี้

ส่วนต่าง ๆ ของกลอง	ขนาด (นิ้ว)
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๑๕
ความยาวเส้นรอบไหกลอง	๔๖
ความสูงของไหกลอง	๒๐.๕
เส้นรอบวงฐานไหกลอง	๒๘
เส้นรอบวงเอวกลอง	๑๕.๕
เส้นรอบวงก้นกลอง	๒๓
เส้นผ่านศูนย์กลางลำโพงกลอง	๑๕.๕
ความยาวจากฐานไหกลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๖๒
ความยาวทั้งหมดของกลองจากหน้ากลองถึงลำโพง (ก้นกึ่ง)	๘๒.๕

ภาพที่ ๕๘๘ กลองก้นยาววัดโพธอ ใบที่ ๒

ภาพที่ ๕๔๘ กลองก้นยาววัดโพธิ์โต ใบที่ ๓

ภาพที่ ๕๕๐ กลองก้นยาววัดโพธิ์โต ใบที่ ๔

๖.๗ สรุปท้ายบท

จากการศึกษาสัญลักษณ์และความหมายของกลองก้นยาวในเมืองสีป้อ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลกลองจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ช่างทำกลอง มือกลองประจำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาส จาก ๓ ตำบลที่สำคัญในเมืองสีป้อคือ ตำบลเหล่าขุ่น ตำบลในเวียง (รอบเวียง) และตำบลน้ำล้น รวม ๒๐ หมู่บ้าน ๑๑ วัด พบกลองก้นยาวที่สำคัญในเมืองสีป้อ ๖๑ ใบ กลองก้นยาวประกอบไปด้วย ๑๑ ส่วน สัดส่วนของกลองก้นยาวที่พบมีขนาดใกล้เคียงกันตั้งแต่ ๙๐ นิ้วจนถึงกลองที่มีขนาดสูงที่สุด ๘๕ นิ้ว กลองทั้ง ๖๒ ใบนี้แบ่งออกตามความสำคัญได้ ๔ ประเภท ประเภทแรกเป็นกลองก้นยาวที่มีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์คือ กลองก้นยาวของเจ้าขุนแ่ง เจ้าฟ้าเมืองสีป้อ ๒ ใบ ใบหนึ่งไม่ปรากฏชื่อ อีกใบหนึ่งชื่อกลองยอดเมือง ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของหัวหน้าคณะรำกลองก้นยาว บ้านทุ่งสำ กลองก้นยาวประเภทที่ ๒ มีความสำคัญในเชิงพิธีกรรมพบว่ามีกรลงออง (ยันต์) หน้ากลอง ๒ ใบ กลองก้นยาวประเภทที่ ๓ เป็นกลองที่มีสัดส่วนงดงามเหมาะสมเป็นต้นแบบ ซึ่งเป็นกลองเก่าชำรุดไม่สามารถใช้งานได้แล้ว กลองก้นยาวประเภทที่ ๔ เป็นกลองที่ได้รับการยืนยันว่าเป็นกลองที่มีคุณภาพเสียงดี

จากการเก็บข้อมูลพบช่างทำกลอง ๑ คนชื่อ นายล่าหู่ เป็นช่างทำกลองก้นยาวชาวไทยใหญ่ในบ้านจองกางเวียง ตำบลในเวียง เมืองสีป้อ ในเขตสีป้อพบแหล่งที่มาของกลองทั้งหมด ๑๓ แหล่ง ทำจากเมืองจ็อกแม เมืองราเชล เมืองกั้ง เมืองฮ่างาย เมืองมณฑล และเมืองสีป้อ หนึ่งหน้ากลองพบว่าทำจากหนังสัตว์ ๒ ชนิดคือ หนังวัว และหนังเลียงผาหรือที่ชาวไทยใหญ่เรียกว่า หนังเอียง หน้าหน้ากลองที่ทำจากหนังเลียงผาถือว่าเป็นสัตว์มงคลในรัฐชาน ลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่พบในกรรมวิธีการสร้างกลองก้นยาวเมืองสีป้อคือ การตอกหมุดบนเล็บช้างเพื่อประโยชน์ใช้สอยและเพิ่มความสะดวกสบายบนเล็บช้าง อันแสดงลักษณะของสกุลช่างกลองก้นยาว ซึ่งสมควรได้รับการศึกษาในรายละเอียดอีกต่อไป

จากการวิจัยพบว่า ไม้ที่ใช้ทำหุ่นกลองทำจากต้นไม้มงคล ๘ ประเภทของชาวไทยใหญ่ ได้แก่ ต้นซ้อ ต้นกาง ต้นผักกุ่ม ต้นผาง ต้นดินเป็ด (พญาสัตบรรณ) ต้นมะเหล็งก๊ะ ต้นตอง และต้นสูง สัญลักษณ์ที่ใช้ในการตกแต่งกลองก้นยาวแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ รูปทรง และสีที่ใช้ตกแต่ง รูปทรงเรขาคณิต เช่น วงกลมและสามเหลี่ยม พบว่าใช้มากกว่ารูปทรงจากธรรมชาติ เช่น ดวงดาว กลีบดอกไม้ รูปใบโพธิ์ สีที่ใช้ตกแต่งกลองก้นยาวมากที่สุดคือ สีเหลือง สีเขียว และสีแดง ซึ่งแตกต่างจากสีดั้งเดิมในการตกแต่งสีกลองแต่โบราณคือ การใช้สีดำจากน้ำต้นรักเท่านั้น ในการตกแต่งกลองก้นยาว ทั้งรูปทรงและสีที่ใช้ตกแต่งกลองก้นยาวมีความหมายสัมพันธ์กับสีที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ของธงชาติรัฐชาน อันสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดในการนำวัฒนธรรมสมัยใหม่มาใช้ในการรักษาวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ของชาวไทยใหญ่ในรัฐชาน